Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
Research Library, The Getty Research Institute

http://www.archive.org/details/tripvsavrevshoce00maie

TRIPVS AVREVS,

Hoc est,

TRES TRACTATVS

CHYMICI SELECTISSIMI,

Nempe

I. BASILII VALENTINI, BENEDICTINI ORDINIS monachi, Germani, PRACTICA vna cum 12. clauibus & appendice, ex Germanico;

II. THOMÆ NORTONI, ANGLI PHILOSOPHI CREDE MIHI seu ORDINALE, ante annos 140. ab authore scriptum, nunc ex Anglicano manuscripto in Latinum translatum, phrasi cuiusque authoris vt & sententia retenta;

III. CREMERI CVIVSDAM ABBATIS WESTmonasterienſis Angli Testamentum, hactenus nondum publicatum, nunc in diuersarum nationum gratiam editi, & figuris cupro affabre incisis ornati operâ & studio

MICHAELIS MAIERI Phil. & Med. D. Com. P. &c.

FRANCOFVRTI
Ex Chalcographia Pauli Iacobi, impensis LVCÆ IENNIS.
Anno M. DC. XVIII.

f.

VIRO

Inter Medicos Hippocraticos doctissimo, inter doctissimos humanissimo, hoc est, vere syncero, probo & polito à virtute, ab eruditione, à genuina animi Nobilitate,

DN. IOANNI HARTMANNO BEYERO, D.M.

Inclytæ, IMPERIALIS REIPVBLICÆ Mœno-Francofurtensis Physico ordinario, excellentissimo, diversorum Germaniæ Principum in re medica ministranda & sanitate tuenda Consiliario selectissimo, experientissimoque, D.D.D.

MICHAEL MAIERVS Phil. & Med. Doct. Comes Palatinus, Eques, Exempt. P.C.C. olim Cæs. Maj. Medicus Aulicus.

DVM litigii, vir excellentissime, quod Dogmaticis Medicis est cum Hermeticis seu Vulcano addictis, subit memoria, ac forte in animo erat hos ternos Authores Medicinæ Hermeticæ absolutissimos, nempe

Basilium Valentinum, Germanū Benedictini ordinis Monachum, Nortonum & Cremerum, Anglos, ex sua quosque lingua vernacula latinitati donatos in publicum edere, vt tam exteri quam inquilini haberent eorum oracula sibi communia, non solum TRIPODIS AVREI titulo eos indigetare visum est, sed quoq; Delphicæ Phœbados responsum Ionibus, cum in quadam re dubia consuleretur, datum occurrit in hunc modum:

Μὴ πρότερον λήξει νεῖκος μερόπων καὶ Ἰώνων,
Πρὶν τρίποδα χρύσειον, ὃν ἥφαιστος βάλε πόντῳ
Ἐκ πόλιος πέμψηι, καὶ ἐσ δόμον ἀνδρὸς ἱκέσθαι,
Ὃς δὴ δὴ πάντα τά τ' ὄντα, τά τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα.

Hoc est,

Non prius hæc Meropum, lis & desistet Ionum,
Quam Tripodem, quem Vulcanus proiecit in æquor
Aureum, ab vrbe viri mittatis in illius ædes,
Qui nouit quæ sunt, ventura aque quæque fuerunt.

Hac enim ratione litem dictam inter Dogmaticos & Hermeticos finiri posse existimaui, si hos Authores, tanquam VULCANI TRIPODA, Medico inter vtrosq; spectatissimo muneris vice obferrem & consecrarem: cum vero talem & tantum virum, de quo Homericum illud, Ἰητρὸς γὰρ ἀνὴρ πολλῶν ἀνθάξιος ἄλλων, merito vsurpari posset, per totā Germaniam quærerem & animo indagarem, en nullum alium huic intentioni magis accommodatum, quam te

(nihil

(nihil do auribus, fama omnium atteſtante vnanimi) hic Francofurti ad Mœnum in ſumma Germaniæ, ne dicam Europæ, quaſi ſpecula poſitum, ad quem velut alterum Hippocratem, multorum Principum & Magnatum vota & deſideria inclinant, inuenire licuit. Accipe itaque vir omnium vt eruditiſſime, ſic humaniſſime hunc aureolum Tripodem, ſiue tractatus ternos à Vulcano Hermetico elaboratos, tanquam donarium debitum ſapientiſſimo & diſcretiſſimo, nulli ex vulgaribus appropriatum, & hinc meum in te affectum, magis quam rei oblatæ precium æſtima: Nullum enim mihi dubium eſt, quin hoc nomine tam Dogmaticis, quam Hermeticis quibuſcunq; pergratum opus futurum ſit adeo, vt lite, veluti antiquitus illi Meropes & Iones, depoſita, concordia amicitiæ fœdera inituri ſint; quod ſi obtinuero laborem qualemcunq; impenſum fuiſſe hiſce vertendis in communem omnibus Europæis linguam, hoc eſt, latialem, non pœnitebit: Quomodocunque ſit, me tui amantem redamare non ſubterfugies, qui in omnes ex æquo, præſertim literatos, nunquam non es effuſus. Vale. Dabam Francofurti ad Mœnum 5 Menſe Ianuarii, anno 1618.

TRES SCHOLA, TRES COESAR TITVLOS DEDIT; HÆC MIHI RESTANT,
POSSE BENE IN CHRISTO VIVERE, POSSE MORI.
MICHAEL MAIERVS COMES IMPERIALIS CONSISTORII *etc.* PHILOSOPH. ET MEDICINARVM DOCTOR, P. C. C. NOBIL. EXEMPTVS FOR. OLIM MEDICVS CÆS. *etc.*

PRACTICA CVM DVODECIM CLAVIBVS ET APPENDICE,

DE MAGNO LAPIDE ANTIQVORVM Sapientum, ſcripta & relicta

à

BASILIO VALENTINO

Germ. Benedictini ordinis monacho.

Tractatus Primus.

FRANCOFVRTI APVD IENNIS.

EPIGRAMMA IN BASILII Practicam scriptum à M. M.

NOn tantas Pactolus opes, non aurifer Hebrus
Voluit arenosis tanta metalla vadis:
Quanta Valentinus libro diffundit in vno,
INDICE, quæ gazis sunt potiora tuis.
Namq; ex Hesperio fructus tulit arboris horto,
Queis bene Germanos ille beauit agros.
Duxit & ex Colchis aurati velleris agnum,
Quod fuit haud parui grande laboris opus.
Hæc, vbi succubuit mortali lege, reliquit
Nobis, Basilica quo frueremur ope:
Quod mireris, habes hic, quodq; imiteris, at imo
Ni fundo quæras, forsan inanis eris:
Omnia sunt vnum, variis quæ dissona verbis,
Consona sed rebus, noster hic author habet:
Hæc tibi sufficiant, operis nec plurima quæras
Instrumenta, sat est, hoc tibi si innotuit.

VIRO

PRÆFATIO FRATRIS BASILII VALENTINI BENEDICTINI ORDINIS de magno Lapide antiquorum Sapientum.

POstquam humani quid passus sum timoris, incepi considerare ex naturæ simplicitate miserias huius mundi & desleui mecum penitus delicta à primis nostris parentibus commissa, & quod pœnitentiæ locus in terris nullus esset, sed homines indies peiores fierent, quodque pœnitentiam non agentibus æternæ impenderent pœnæ absque fine imperscrutabiliter duraturæ; Ideoque acceleraui, quoad potui, malo me subtrahere, mundoq; valedicere, & me Deo, vt famulum, addicare:

Cumque iam aliquamdiu in ordine meo vixissem, & illud temporis spacium, quod post absolutionem pensi mihi ipsi ad orandum impositi reliquum foret, nollem frustra absumi, ne cogitationes meæ per otium nouis peccatis causam præberent, constitui apud me naturam rimari, perque ana-

tomiam eius arcana indagare, quod post æterna illa in temporalibus summum reperi; & postquam multos libros in monasterio nostro à Philosophis longe ante me scriptos, qui & ipsi naturam studendo & indagando assequuti fuerant, inuenerim, animum hoc mihi lubentiorem addidit, addiscendum ea, quæ ipsi sciuerant; & quamuis difficile id mihi contigerit, tamen cum omne in initio graue, in fine facilius sit, Deus, quoque, quem sedulo oraui, vt viderem, quæ alii ante me viderant, concessit.

In conuentu nostro collegam habui, quem nephriticus à calculo dolor vexabat, ita vt sæpe æger decumberet; Hic medicos multos ad se vocauerat, at à nullo præsentaneam opem sentiens, Deo vitam mancipauit, ab omni humano auxilio derelictus.

Tum ego instituí anatomiam herbarum, distillaui eas, sal extraxi & quintam essentiam; verum nullam ex omnibus inuenire potui, quæ fratrem illum ab effectu suo liberaret, licet permultas tentarim: Nam non erant in suo gradu adeo efficaces, vt huic malo mederentur: Et sic nullum vegetabile offendi, quod non sex annorum spacio attigeram.

Hinc acriori mentis indagine cogitationes meas intendi circa hoc negotium considerando, mecumque inii etiam ea addiscere scientiaque assequi fundamentali, quæ Creator in metalla & minerasterræ abdiderat; Ac quo magis quærerem,

rerem, eo plus inueni: Vnus enim semper ex altero se deducebat riuus; Et Deus fortunam mihi concessit, vt multa experirer, ac oculi mei viderent etiam illa, quæ natura mineralibus & metallis infuderat, adeo diuersa, vt ignaris captu sit difficilimum.

Inter ea omnia incidi in minerale, quod ex multis coloribus compositum & in arte maximæ efficaciæ est, huic spiritualem essentiam extraxi; eaque fratrem meum ægrum paucis diebus pristinæ sanitati restitui: Nam hic spiritus adeo fortis erat, vt spiritum fratris mei corroborare potuerit, qui horas suas quotidie pro me orauit, donec mortuus sit: supererat autem diu, postquam conualuerat: Eius quoque meæque preces tantum valuerunt, vt Creator & mihi aperuerit, & propter meam diligentiam demonstrarit etiam illud, quod prudentibus, vti se vocant absconditum manet.

Atque ita hoc tractatu Lapidem Antiquorum ad sanitatem & consolationem hominum in hac miseriarum valle cœlitus nobis, vt terrenorum summum thesaurum, concessum, indicare, & quantum mihi licitum, aperire volui, veluti tute leges, non pro mea, sed posterorum vtilitate scribens; postquam cognitionem ex scriptis multorum expertissimorum virorum consecutus fuerim, ita, vt & tu ex mea doctrina, Philosophiæ addicta, quæ breuissima verbis at prolixa sensu, petram, cui veritas innitatur, cum

præmio temporali ac æternitatis voto assequi possis. Amen.

DE

DE MAGNO LAPIDE ANTIQVORVM SAPIENTVM

FRAtris Basilii Valentini Benedictini ordinis.

IN præfatione mea, amice optime & artis cupide, spem feci, me tibi aliisque naturæ proprietates addiscendi studio flagrantibus, artesque penitius inquirentibus, lapidem angularem & petram, quoad mihi superne concessum fuerit, indicaturum, vnde antecessores nostri & antiqui, lapidem suum, quem ab altissimo acceperant, ad sanitatem & commoditatem huius terrenæ vitę vsurpandum, confecerint: Vt proinde promissis meis satisfaciam, nec te diu sophisticis erroribus in ambages seducam, sed ex fundamento fontem omnium beneficiorum aperiam, teneas verba mea sequentia & bene perpendas, si modo artes cognoscendi desiderio adficeris; siquidem multum loquentiæ facere nequeo; nec id meæ intentionis est; cum minimum inde addiscipossit, sed delector breuibus verbis, quæ rei fundamentum continent.

Sciatis igitur, perpaucos ad possessionem huius dominii peruenire, quamuis quamplurimi in lapide nostro exædificando sint occupati: Veram enim scientiam & eius impetrationem Creator non communem, sed saltem quibusdam

busdam, qui mendacia auersentur & veritatem amplectantur, artique cum gemitibus cordis addicti eam diligentissime inquirant, concessam voluit, inprimis illis, qui Deum absque simulatione amant, ideoque orant.

Quocirca dico tibi in veritate, si magnum nostrum & antiquum lapidem facere coneris, vt doctrinæ meæ sis addictus, præque omnibus rebus Creatorem omnis creaturæ ores, quo tibi gratiam & benedictionem suam ad id concedat; & si peccaris, confitere & fac bonum, cogitaque ex proposito, te prauum non amplius, at probum fore; vt cor tuum ad omne bonum illustretur; & recordare, cum ad honores eueheris, vt pauperibus & egentibus succurras, eos ex miseriis liberes, manuque tua munifica reficias, quo maiorem benedictionem à Domino impetres, sedemq; in cœlo per fidei confirmationem assequaris.

Nec despicias, amice mi, neue contemnas veridica scripta eorum, qui lapidem ante nos habuerunt: Nam post Dei patefactionem, ex iis habeo; Atq; ea lectio multipliciter & sæpissime repetatur, ne fundamentum excidat, & veritas, instar lucernæ extinguatur.

Posthæc nec obliuiscaris tui diligentissimi laboris, semper inquirendo authorum scripta; At ne animum teneas volubilem, verum sequere eam petram præfixam, in qua omnes sapientes vnanimiter concordent: Nam variæ mentis homo sæpius haud veram incedit viam, seque ipse in errores præcipitat, nec à mutabilis animi viris diu duraturæ extruuntur ædes.

Cum quoque lapis noster antiquissimus non excombustibilibus rebus oriatur, quia ipse præ omni ignis periculo tutus sit hinc desinas illum quærere, in iis, quibus inesse aut reperiri naturæ non est concessum; vt si diceretur, esse opus vegetabile, quod esse nequit; quamuis vegetatio quædam ipsi adsit.

Nam

Nam nota, si ita foret cum nostro lapide, quemadmodum cum alia herba, facilime combureretur, ita vt nihil remaneret nisi sal quoddam; Et quamuis illi, qui ante me fuerunt, de lapide vegetabili plurima scripserint, tamen scias, amice mi, id facile difficile tibi conceptu futurum; Cum enim lapis noster vegetet, seq; augmentet, ideo ipsum vegetabilem appellarunt.

Porro scias, bruta animalia augmentationem sui nullam producere, nisi id fiat in natura sua simili: Ideoq; non opus habes verum lapidem quærere aut tibi conficiendum præsumere, nisi ex suo proprio semine, ex quo noster lapis à principio factus est: Vnde percipias & intelligas, mi amice, ne & animalis animam ad huius inquisitionem eligas: Nam caro & sanguis, quemadmodum ea à Creatore animantibus data & concessa sunt, ad animantia spectat, ex quibus Deus illa composuit, ita vt animal inde factum sit: Verum noster lapis ab antiquissimis ad me hæreditario translatus, venit & ortus est ex duabus & vna re, quæ tertium abditum tenent: Hæc est purissima veritas & recte dictum: Nam mas & fœmina ab antiquis pro vno corpore accepta sunt, non considerando extrinsecus quo ad visum sed ob amoris implantati & in naturæ operatione à principio infusi gratiam, pro vno cognoscendo, & quemadmodum hi duo sua sperma ta propagare & augmentare possunt, ita & sperma materiæ, ex qua lapis noster factus est, supplantari & augeri potest.

Quod si nunc verus nostræ artis amatores, hunc sermonem magnifacies & sapienter considerabis, ne cum alis sophistis cœcis in foueam ab inimico paratam cadas ac delabaris.

Vt autem scias, amice mi, vnde semen eiusmodi prouenia t, ex te ipso quæras, ad quid lapidem nostrum deducere

cere coneris, tum manifestum tibi fiet, quod ex nulla re, nisi ex metallica quadam radice, vnde & ipsa metalla à Creatore generari ordinata sunt, profluat, quod quomodo fiat, notes.

Principio cum spiritus ferebatur super aquas, & omnia tenebris adhuc obtecta erant, tum Deus omnipotens & æternus, cuius initium absque termino, cuiusque sapientia ab æterno fuit, ex imperscrutabili suo consilio, creauit cœlum & terram, omniaque iis contenta, visibilia & inuisibilia, quomodocunque vocentur, ex nihilo; Omnia enim Deus fecit ex nihilo: Quomodo autem hæc creatio preciosissima contigerit, de eo iam non philosophabor; tum sacræ literæ & fides de eo iudicent.

In tali creatione Creator cuilibet naturę, ne ad interitum & detrimentum tenderet, peculiare semen indidit, vt eo augmentatio fieret, quo homines & animantia, herbæ & metalla conseruarentur; nec homini licitum est, Deique ordinationi aduersum, nouum semen pro libitu suo producere, verum saltem propagatio & augmentatio concessa est: Semen enim creare ipse Creator sibi soli reseruatum voluit; alias possibile foret homini, Creatorem agere, quod esse nequit, ac præpotentiæ altissimi proprium est.

Iam scias de hoc semine à metallis generato in hunc modum; quod cœlestis influentia per Dei nutum & ordinationem superne descendat & se commisceat cum astralibus proprietatibus; Quando iam hæc coniunctio contingit, tum hæc duo pariunt terrestrem substantiam, tanquam tertium, quod est principium nostri seminis, suæ primæ originis, qua proauos suæ generationis demonstrare possit: Ex quibus ternis oriuntur & proueniunt elementa, vtpote aqua, aer & terra, quæ porro per ignem subterraneũ operantur, donec quid perfectum producant, quod Hermes

mes & omnes ante me, quia præterea nihil inuenire poſſumus ab initio magiſterii, tria prima principia appellarunt: Et inuenta ſunt, Anima intrinſeca, Spiritus impalpabilis, & corporea viſibiliſque eſſentia:

Cum iam hæc tria ſimul cohabitant, progrediuntur copulatione, ſucceſſu temporis, per Vulcanum in palpabilem ſubſtantiam, nempe in argentum viuum, ſulfur & ſal. Quæ tria ſi per commixtionem in ſuam indurationem & coagulationem deducantur, prout natura multipliciter operatur, tum fit inde perfectum corpus, ſicut natura requirit, eiuſque ſemen à Creatore electum & ordinatum eſt. Qui iam noſtri operis fontem indagare tibi præſumis & artis brauium per certamen cupidum obtinere ſperas, edico tibi per æternum CREATOREM, hanc eſſe veritatem omnis veritatis; Quod ſi metallica anima, metallicus ſpiritus, & metallica forma corporis adſit, etiam metallicum argentum viuum, metallicum ſulfur & metallicum ſal inde ſequi debeant, quæ neceſſario nihil aliud, quam perfectum corpus metallicum præbere poſſunt.

Si iam intelligere nolis, quod te intelligere deceat, philoſophiæ addictus haud eris, aut Deus à te prohibebit.

Dico itaque ſic breuiter, tibi non poſſibile fore cum vtilitate metam in forma metallica conſequi, niſi prædicta tria principia abſque defectu in vnum coniunxeris: Tum præterea intelligas, quod animalia terræ ex carne & ſanguine ſint compoſita, æque vt homo, habeantque viuificum ſpiritum & flatum ſibi inditum, quem poſſideant æque vt homo, verum rationali anima deſtituuntur, qua homo præ cæteris animantibus præditus eſt: Idcirco cum bruta vitam cum morte commutant, penitus actum eſt cum iis, nec quicquam ſpei de ipſis in æternum permanet: Homo autem, ſi vitam per temporalem mortem Creatori

suo obferat, viuit superstes anima, cumque clarificatus fuerit, anima in corpus eius clarificatum reuersa ibidem habitabit, ita vt corpus, anima & spiritus vna congregentur, cælestemque clarificationem suam demonstrare valeant, quæ in omnem æternitatem nunquam separari poterunt, &c.

Quapropter homo ratione animæ suæ pro fixa agnoscitur creatura, siquidem (licet extrinsece consyderando moriatur) in æternum victurus est: Mors enim hominis est solummodo clarificatio, vt ita per certos gradus à Deo ordinatos à peccato obnoxiis liberetur & in meliorem locum transponatur, quod brutis non contingit: Ideo pro non fixis creaturis habentur: Post interitum enim suum nulla resuscitatione frui poterunt, cũ rationali careant anima, pro qua vnicus & verus Mediator Dei filius passus sanguinem suum profudit:

Spiritus quidem morari potest in quodam corpore, at non propterea sequitur, illum fore fixum, quamuis corpus cum spiritu cõueniat, ac spiritus cum corpore neutiquam fixetur: Destituuntur enim vtraq; forti illo, quod corpus & spiritum vinciat & confirmet, eaq; præ omnibus periculis tueatur & defendat, nempe precioſissima, nobili & fixa anima: Nam vbi anima penitus deficit, ibi nulla redemptionis spes supereſt: Res enim absq; anima imperfecta est, idq; vnũ est ex maximis arcanis, quod sapienti & inquisitioni operam danti scire conueniat: Atq; conscientia mea non passa est hoc silentio præterire, sed patefacere illis, qui fundamẽtum omnis sapientiæ amant: Hinc diligentissime sis meo intentus sermoni, quod spiritus in metallis deliteſcentes inæquales sint, vnus alio volatilior aut fixior: quemadmodum & eorum anima & corpora inæqualia sunt, & quodcunque metallum omnia tria fixitatis dona coniuncta in se habeat,

habeat, huic robur illud obtigit, quo ignem tolerare, omnesque inimicos suos superare possit, idq; in vno sole reperitur: Luna fixum habet mercurium apud se, ideo in igne non tam cito euolat, velut reliqua imperfecta metalla, sed expectat examen suum in igne & comprobat id clarissime per victoriam suam, cum voracissimus Saturnus nihil prædæ ex illa obtinere possit.

Amori deditissima Venus abundantiori colore vestita & præoccupata est, eiusque corpus fere totum mera tinctura est, non absimilis colori, qui in optimo metallo quoq; visitur, ac propter abundantiam coloris in rubedinem se extendit: Quia vero corpus eius leprosum sit, tinctura illa firma permanens subiectum in imperfecto corpore habere nequit, at cogitur vna cum corpore interire: Quando enim corpus morte extinguitur, nec anima manere potest, sed recedere & auolare compellitur: siquidem habitatio destructa & igne absumpta sit: Vnde locum non inueniat, nec ibi morari possit: In corpore autem fixo lubens habitat cum perseuerantia.

Sal fixum bellicoso Marti durum, constans & crassum corpus addidit & reliquit, vnde generositas animi eius demonstratur, atque huic duci bellico vix quicquam detrahi potest: Corpus enim eius durum adeo, quòd vix vulnerari queat: Si vero strenua virtus eius cum Lunę fixitate ac Veneris pulchritudine mixtione & concordantia spiritualiter coniungatur, satis suauis adhuc Musica concinnari potest, per quam aliquot claues suo dignentur honore, vt genus pane, si in superiorem gradum scalæ ascenderit, particulariter frui possit: Nam phlegmatica qualitas aut humida natura Lunæ cum ardenti Veneris sanguine exiccari & nigredo eius magna per Sal Martis corrigi debet.

Nec vero neceſſe eſt, ſemen tuum in Elementis quærere; Eo vſque enim retro noſtrum ſperma non remotum eſt; verum propinquior locus eſt, vbi noſtrum ſemen certam ſuam habitationem & hoſpitium obtineat, adeo vt ſi ſolummodo Mercurium, ſulfur & ſal (intellige philoſophorum) eo vſque rectifices, quo ex anima eius, ſpiritu & corpore inſeparabilis quædam coniunctio contingat, quæ in omne æuum ſe ab inuicem ſeparari non ſinat, nec disligari poſſit, tum amoris vinculum perfecte firmatum eſt, atque domicilium coronationis ſatis ſuperque præparatum.

Atque ſcias, hoc nihil aliud eſſe, quam liquoroſam clauem, cœleſti proprietati comparandam ac aquam ſiccam ſubſtantiæ terreſtri addictam, quæ omnia ſunt vna res, ex tribus, duobus & vno orta eſt prognata: Quod ſi hoc attingere valeas, magiſterium iam victor obtines: Tum coniunge ſponſam & ſponſum inter ſe, vt ſeſe ſua carne & ſanguine paſcant, nutriant, ſuoque ſemine infinite propagent:

Et quamuis tibi ex amore quid amplius aperirem, attamen Creator prohibuit; quocirca dedecebit me de hiſce clarius loqui, ne donum Altiſſimi in abuſum veniat, atque ego multorum delictorum perpetrandorum cauſa exiſtam, ita vt iram diuinam in me excitem, cumque aliis in æternas pœnas abiiciar.

Si vero, amice mi, neque id clarum ſatis eſt cognitu, tum in practicam te meam deducam, quomodo ego antiquorum lapidem illum Dei auxilio perfecerim; quam bene conſideres, ac duodecim meas claues diligenti & crebra repetitione perluſtres: atque ita procedas, quemadmodum hic te doceo & figurato modo fundamentaliter inſtruo:

Reci-

Recipe partem aliquam optimi & fini auri, idque separa per ea media, quæ natura artis amantibus hominibus concessit ab inuicem, veluti Anatomicus humanum cadauer diuidit, perque id corporis humani interiora scrutatur: atque fac ex auro tuo retrorsum id, quod ante fuerat: Tum reperies semen, principium, medium atque finem: Vnde nostrum aurum, eiusque vxor facta sint, nempe ex penetrante subtili spiritu atque pura, casta & immaculata anima, nec non astrali sale & balsamo: quæ post eorum coniunctionem nihil aliud sunt, quam mercurialis liquor: Eaq; ipsa aqua ad proprium suum Deum Mercurium in scholam deducebatur, qui aquam eam examinabat, cumque legitimam & absque fuco reperisset, amicitiam eius inibat, inq; matrimonium sibi ipsam coniunxit: atque sic ex vtrisque oleum incombustibile factum est: Mercurius enim adeo superbus redditus, vt vix seipsum agnosceret: Pennas suas aquilinas proiecit, & ipse caudam Draconis lubricam deuorauit, adque prælium Martem prouocauit:

Tum Mars equites suos coegit, inque mandatis dedit, vt Mercurius includeretur carceri, cui Vulcanus, vt lictor, adiudicatus est eo vsque, donec à fæmineo sexu liberaretur:

Postquam hæc popularibus rumusculis passim increbrescerent, cæteri quoque Planetæ conuenerunt, habitoque consilio, quid factu opus esset imposterum deliberarunt, vt sapienter procederetur: Tum Saturnus primus in ordine actiori oratione in hunc modum proloqui exorsus est:

Ego Saturnus Planetarum summus in firmamento protestor hisce præ vobis Dominis omnibus, me inter vos inutilissimum & vilissimum esse, infirmi & corruptibilis corporis, nigri coloris, multarum afflictionum iniuriis in hac

miseriarum valle obnoxium, attamen omnium vestrum probatorem: Non enim permanentem habeo permansionem, atque mecum mei similem rapio: Cuius meæ miseriæ nulli causa imputanda est, nisi inconstanti Mercurio, qui mihi sua incuria & negligentia hoc malum influxit: Quapropter oro vos Dominos pariter, vindictam huiusce de eo sumere, & cum custodiæ iam sit traditus, penitus ipsum occidere, & ad putrefactionem vsque ibi detinere, donec ne gutta eius sanguinis agnoscatur amplius.

Cum sic Saturnus orationem suam finiuisset, en fuscus Iupiter progreditur & sermoni suo cum genuum inflexione, ceptrique reuerentia singulari initium facit, laudans Saturni collegæ sui postulata, mandatque se prosequuturum omnes, qui harum rerum executionem non adiuuerint: atque sic finem imposuit.

Post hunc Mars accessit gladio denudato, mire coloribus interdistincto, instar speculi igniti, diuersis & insolitis radiis micante, atque hic gladium Vulcano lictori obtulit, vt omnia illa à Dominis imperata prosequeretur, & cum Mercurium interfeciset, eius ossa penitus igne combureret: In quibus Vulcanus, vt lictor, se morigerum præstitit.

Interea dum lictor officio suo fungitur, pulchra & præ candore fulgens fœmina in longa argentei coloris veste, multis aquis intertexta, aduenit, quę cum agnosceretur, inuenta est Luna, Solis vxor: Hæc prona decidit in faciem, multisque lachrymis & gemitibus querebunda orauit, coniugem suum Solem ex carcere, in quem Mercurii dolo & potentia perfide intrusus esset, vbi adhuc & ex Planetarum aliorum mandato detineretur, emitti: Verum Vulcanus penitus abnegauit: Ipsi enim interdictum erat: At perseuerans in suo proposito sententiæ latæ executionem gna-

gnauiter vrsit, donec tandem Domina Venus adesset in veste summe rubra, viridi intertexta pulcherrima facie, facundissimo iucũdissimoq; sermone & iepidissimo gestu, flores odoratissimos ferens in manu, qui humanos oculos sui aspectu colorũ varietate mirifice reficerent & delectarent: Hæc Chaldæo idiomate intercessit apud Iudicẽ Vulcanum pro liberatione, eique in mentem reuocauit, redemptionem per fæmineum sexum futuram: At illius aures erant clausæ.

Interim, dum hi duo ita colloquuntur, cælum se aperuit, atque exinde animal potens cum multis pullorum millibus exiuit, abigens & pellens lictorem: Id fauces suas late aperuit, ac Venerem preciosissimam, suam adiutricem, deuorauit, exclamans simul clara voce: Ex fœminis natus sum, ac semen meum fœminæ copiose propagarunt atque eo terram locupletarunt: Eius anima meæ addicta est, ideoque me eius sanguine pascam & nutriam: Cumque hæc animal clare dixisset, in conclaue quoddam se contulit, ianuamque post se obserauit. Pulli autem omnes sequebantur post ordine, atque longe maiore cibo egebant, quam prius: bibebantque de priori oleo incombustibili: atque cibum ac potum facilime digerebant, & fiebant multo plures pulli, quam prius, idque toties accidit, donec totum ipsi repleuissent mundum.

Cum hæc omnia ita contigissent, conueniebant multi eius regionis viri, qui docti, inque literis periti omni studio contendebant inter se omnium horum actorum & sermonum expositionem acquirere, quo maxima ex parte meliori eorum intellectu fruerentur: Verum nullus ex illis id effectum dare potuit: Non enim erant eiusdem sententiæ, donec visum est prodire virum quen-

quendam magnæ senectutis, capillis & barba album, instar niuis, vestitum purpura à vertice vsque ad pedes: In capite coronam gestauit, in qua preciosissimus carbunculus radiabat: circa corporis medium præcinctus erat cingulo vitæ: nudis incedebat pedibus, & loquebatur singulari quodam spiritu, qui in eo occultus erat, ac sermo eius penetrabat intima corporis, ita vt anima ex corde id sentiret: Hic vir ascendebat in suggestum & congregatos adhortabatur populos, vt silentium tenerent, seque diligentissime audirent: sese enim superne missum adesse, qui eis prædicta scripta aperiret, & per philosophicum sermonem patefaceret.

Cumque iam omnes quieti adstarent, incepit in hunc modum:

Expergiscere ô homo, & contemplare lumen, ne tenebræ te seducant: Dii fortunæ & dii maiorum gentium patefecerunt mihi in profundo somno: ô quam beatus homo est, qui deos agnoscit, quam mira magnalia operentur: Et felix ille est, cui oculi aperiantur, vt lumen videat, quod ante obscurum fuerat:

Duæ stellæ homini à Diis concessæ sunt adducendum eum ad magnam sapientiam, quas specta, ô homo, firmiter & sequere splendorem earum, cum in iis sapientia inueniatur.

Phœnix auis de meridie potenti feræ de oriente Cor ex pectore eruit: Fac feræ de oriente alas, quemadmodum aut de meridie, vt æquales fiant: Nam animal de oriente pelle sua leonina spoliari debet, eiusque alæ euanescere, atque tum simul ingredi magnum Oceani salum, cumque pulchritudine iterum egredi: Merge spiritus tuos instabiles in profundum fontem, cui aqua nunquam deficiat, vt pares fiant matri suæ, quæ inibi latet, & ex tribus in mundum exorta est.

Vnga-

Vngaria primo me genuit, cælum & stellæ tuentur me, atq; terra nubit me, & quamuis mori cogar & sepeliri, tamen Vulcanus me secundo parit: Ideoque Vngaria mihi patria est, & mater mea totum includit mundum.

Cum hæc audita forent ab hominibus tum præsentibus, sic porro elocutus est:

Quod est superius, fac inferius: & quod visibile, inuisibile, palpabile impalpabile, & fac vt iterum vt ex inferiori superius, ex inuisibili visibile, ex impalpabili palpabile fiat: Hæc est tota ars penitus perfecta absq; vllo defectu aut diminutione: at in qua mors & vita, interitus & resurrectio habitet, est rotunda sphæra, qua Dea fortunę currum suum impellit, & viris Dei donum sapientiæ impertit: proprio autem suo nomine secundum temporalem intellectum vocatur omnia in omnibus: super æterna summus ille Arbiter ac iudex existit.

Quisquis iam scire desyderet, quid omnia in omnibus sit, ille faciat terræ amplissimas alas, eamque valde vrgeat, vt ipsa se attollat, perque aerem volans in supremam summi cæli regionem sese eleuet: Tum combure alas eius igne fortissimo, vt terra in mare rubrum præceps decidat, ibiq; suffocetur: ac igne & aere exicca aquam, vt inde iterum terra fiat: Tum, inquam, habes omnia in omnibus:

Quod si hoc inuenire nequeas, in te ipsum inquiras & respicias circum circa in rebus omnibus, quæ reperiuntur per mundum: Tum omnia in omnibus inuenies, quod est vis attrahens omnium metallicarum & mineralium rerum ex sale & sulfure ortarum, ac bis ex Mercurio progenitarum: Plus, (inquam) me non decebit de eo, quod est omnia in omnibus, dicere, cum omnia in omnibus comprehensa sint.

Hisce effatis porro dicebat, ô viri amici, sic auditione sapientiam ex mea voce percepistis, ex quo & quomodo magnum lapidem antiquorum philosophorum reperire debeatis, qui leprosa & imperfecta metalla curat, iisque nouam generationem aperit, ac homines in sanitate conseruat, inque longam ætatem adducit, meque hucusque sua cælesti vi & operatione confirmauit, vt sponte mea mori desyderem, huius vitæ pertæsus.

Deus pro sua gratia ac sapientia, quam clementer mihi longo tempore impertiuit, laudandus per omnia secula. Amen.

Atque ita præ eorum oculis euanuit:

Hoc sermone finito, singuli in suum se conferebant locum, vnde venerant, dies noctesque de his cogitantes ac laborantes, prout cuilibet ingenii bonitas contigerat, &c.

Nunc

Nunc sequuntur duodecim Claues

FRATRIS BASILII VALENTINI BENEdictini ordinis, quibus ostia ad antiquissimum lapidem antecessorum nostrorum aperiuntur & arcanissimus fons omnis sanitatis recluditur.

PRIMA CLAVIS.

AMicus meus sciat, omnes res impuras & maculatas ad nostrum opus indignas esse: Nam earum leprositas

nihil adiumenti præstare poterit nostro operi: at bonum per impurum impeditur.

Omnes merces venales ex fodinis suo valent precio, cum vero falsificatio iis accedat, inidoneæ fiunt: Sunt enim fuco deprauatæ, nec eiusdē, vt prius, sunt operationis.

Ac quemadmodum medicus interiora corporis purgat & purificat per media medicamentorum suorum, omnesque sordes inde expellit: Ita & nostra corpora purificari & purgari debent ab omni sua impuritate, vt in nostra generatione perfectio operari possit: Magistri nostri purum, immaculatum requirunt corpus, quod nulla macula aut peregrini commixtione adulteratum sit: Alieni enim additio est nostrorum metallorum leprositas.

Diadema regis sit ex aucto puro, & casta sponsa ipsi coniugio copuletur:

Quapropter si per nostra corpora operari velis, accipe gryseum, auidissimum lupum, qui ratione sui nominis bellicoso Marti subiectus, origine autem natiuitatis senis Saturni filius est, qui in vallibus & montibus mundi reperitur, fame acerrima occupatus, ac proiice ipsi corpus regis, vt inde sibi alimentum habeat, & cum regem deuorarit, fac magnum ignem, in quem mitte lupum ad comburendum penitus, tum Rex iterum liberabitur: Cumque hoc ter factum fuerit, tum Leo superauit lupum, nec quicquam in eo amplius consumendum inueniet: Atque sic corpus nostrum principio nostri operis est idoneum.

Ac scias, hanc solam esse viam rectam ac legitimam ad corpora nostra purganda: Nam Leo sese purificat sanguine lupi, ac sanguinis eius tinctura mirifice lætatur tinctura Leonis: siquidem amborum illorū sanguis affinitate quadam propinquitatis inuicem coniunctus est: Cumque Leo

satia-

satiatus sit, spiritus eius fortior factus est, quam prius, oculiq; eius splendore magno radiant, instar Solis: Ac interior eius essentia plurimum valet ac vtilis est ad omnia, ad quæ requiritur: Et cum ita præparatus fuerit, gratias ipsi agunt hominum filii grauissimis morbis caducis aliisq; affectibus vexati Decem illi viri leprosi prosequuntur ipsum ac desyderant bibere de sanguine eius animæ, omnesque qui malo afficiuntur, gaudent penitus eius spiritu.

Nam quicunque ex hoc aureo fonte bibit, sentit renouationem quandam suæ naturæ, mali ablationem, confortationem sanguinis, corroborationem cordis ac perfectam sanitatem omnium membrorum siue interius, siue exterius in corpore comprehensorum· Omnes enim neruos & poros aperit, vt malum abigi ac bonum eius locum quiete obtinere possit.

Verum amicus meus diligẽtissime perspiciat, vt fons vitæ purus & clarus inueniatur: Non n. aquæ peregrinæ cum nostro fonte permisceri debẽt, ne abortus fiat, & ex salubri pisce serpens prorepat: Et si quoq; per media acrimonia adiuncta fuerit, per quam corpus nostrum dissolutum sit, fac vt omne corrosiuum abluatur: Nulla n. acrimonia vtilis est ad prohibendos morbos internos: siquidẽ acre cum destructione penetret & ita plus morborum pariat: At noster fons sit absque omni veneno, quamuis venenum veneno pelli debeat.

Cum arbor quædam insalubres ac ingratos fert fructus, abscinditur circa truncũ, atq; ei alia fructus species inseritur: tum germen se coniungit cum trunco, ita vt ex trunco & radice cũ suo surculo bona arbor proueniat, quæ ad nutum sui insitoris salubres & placitos ferat fructus.

Sex loca peragrat rex in firmamento cæleſti at in

ſeptimo ſedem ſuam figit: Nam palatium regium inhibita petibus aureis ornatum eſt: Si iam intelligis, quæ dico, tum hac claue primam ſeram aperuiſti ac peſſuli obſtaculum remouiſti: Quod ſi vero necdum lumen in his perſpicis, nec vitrea perſpicilla quicquam proderunt, nec oculi naturales adiuuabunt, vt vltimum reperias, quod in initio tibi defuit: Tum nec plura de hac claue dicam, quemadmodum Lucius Papirius me docuit.

II. CLAVIS.

IN aulis magnatum & potentium reperiuntur varia genera potus, quorum tamen vix vllum alteri odore, calore ac ſapore ſimile eſt: Nam prę paratio illorum eſt multiplex nihilominus omnia bibuntur, cum ſingula ad ſuum vſum ordinata & ad œconomiam neceſſaria ſint.

Cum

Cum sol radios suos emittit, perque nubes spargit, vulgo dicitur, solem attrahere aquas ac pluuias instare, idque si sæpe contingat, fæcundum reddit annum.

Ad palatium pretiosissimum exædificandum varii & diuersi opifices & mechanici manus suas adhibent & laborant, antequam ornatissimum ac perfectum palatium vocari possit: quod enim requiritur lapideum, ligneum fieri nequit.

Per quotidianos maris sæuientis cursus ac recursus, qui ex sympathia quadam superne ex cælorum influentia contingentes causantur, multæ magnæque diuitiæ terris accedunt: Nam quotiescunque reuertuntur, hominibus aliquid boni secum adferunt.

Virgo nuptum elocanda, prius varietate vestium pretiosissimarum splendide exornatur, vt sponso suo placeat, & sui inspectione amoris incendium in eo penitus excitet: Cum vero sponsa suo coniugi carnali ritu copulanda est, diuersitas omnis vestium tollitur, nec quicquam sponsa retinet, nisi illud, quod sibi a Creatore in natiuitate concessum est.

Eodem modo cum noster sponsus Apollo cum sponsa sua Diana nuptias celebraturus est, prius quoque ipsis varia vestimenta præparantur, eorumque capita & corpora aquis optime lauuntur, quas aquas tu per diuersos distillandi modos addiscere debes, cum sint valde inæquales, aliæ magnæ, aliæ exiguæ; prout earum necessitas requirit, quemadmodum de variis potus generibus dixi: Ac scias, cum humiditas terræ ascendit & nebula eleuatur, in superiori parte congelatur, & sua grauitate deorsum cadit, qua ratione terræ ablata humiditas restituitur: idque terram reficit, nutrit & alit, vt folia & gramina inde enasci possint:

Idcirco

Idcirco nonnullæ præparationes tuarum aquarum distillando sæpius repeti debent, vt id, quod à terra abstractum est, ipsi sæpissime reddas, ac iterum abstrahas, velut Maris Eurypus terram sæpe relinquit ac rursum obtegit, donec ad certam metam perueniat.

Cum ita hoc modo Palatium Regis variis manuum opificiis præparatum & exornatum fuerit, ac mare vitreum suum cursum absoluerit, palatiumq; bonis repleuerit, tum tuto Rex ingredi, suamque sedem inibi ponere poterit.

Verum, amice mi, notes hoc in primis, vt sponsus cum sua sponsa nudus cum nuda cõiungatur: ideoq; omnes res præparatæ ad vestium ornatum & pulchritudinem faciei spectantes iterum remoueri debent, quo nudi sepulchrum possideant, pro vt nudi nati sunt, ne eorum semen peregrini commixtione corrumpatur:

Pro conclusione huius sermonis dico tibi in omni veritate, quod precioſissima aqua, qua sponsi balneum fieri debet, ex duobus pugilibus (intellige, ex duabus contrariis materiis) prudenter magna cura cõficiatur, vt aduersarius vnus alium propellat, adq; pugnã habiles fiant, ac brauium obtineant: Non enim vtile est Aquilæ, nidum suum in alpibus ponere: Nam pulli eius præ frigore niuis in summitate montium morerentur:

Quod si vero aquilæ draconem frigidum, qui suam habitationem in petris longo tempore habuit, & ex terræ speluncis prorepit, addas, amboſq; in infernalem sellã ponas, tum Pluto ventum afflabit, & ex frigido dracone igneum spiritum volatilẽ eliciet, qui suo magno calore aquilæ pennas comburet, ac sudorificum balneum excitabit, adeo vt nix in summis montibus colliqueſcat & aqua fiat, quo minerale balneum bene præparetur ac regi fortunam ac sanitatem tribuat.

III. CLA-

III. CLAVIS.

PEr aquam ignis extingui & penitus tolli potest; Etsi multum aquæ in exiguum fundatur ignem, tum ignis aquæ succumbere cogitur, ipsiq; Dominium victoriæ concedere: Ita & nostrum igneum sulfur per aquam ad artem præparatam superari & vinci debet, si modo post aquæ discessum ignea vita nostri sulfurei vaporis triumphare debeat & victoriam iterum obtinere: Nullus autem triumphus contingere in hoc proposito potest, nisi Rex aquæ suæ fortem vim & potentiam addiderit, eique sui coloris proprii clauem addicarit: vt per eam destruatur & inuisibilis fiat, verum hac vice eius visibilis forma redire debet, cum diminutione tamen simplicis suæ essentiæ ac emendatione sui status.

Pictor in albo flauum, & in flauo rubeum ac omnino purpureum colorem pingere potest: & quamuis omnes adhuc colores adsint, tamen vltimus in gradu suo summus, præualet: Idē in nostro magisterio contingere debet: cumque id factum, tum lumen omnis sapientiæ præ oculis habes, quod in tenebris splendet, licet non ardeat: Nam nostrum sulfur non vrit, & nihilominus longe lateq; emicat: nec quicquam colorat, nisi præparatum sit, suoque colore coloratum, quo & post colorare valeat imbecilla & imperfecta metalla: Non autem concessum est illi sulfuri colorare, nisi color iste cum magna perseuerantia ipsi abdicatus sit: Nam imbecillius superare nequit, sed fortius obtinet Dominium in imbecillius, & debile cogitur robusto cedere; Idcirco pro hoc sermone conclusionem sequentem & sententiam retine, paruum alteri paruo subuenire nequit, nec opem præstare in operando, & res combustibilis alteram rem combustibilem defendere non potest, ne & ipsa comburatur: si itaq; defensor adesse debet, qui iuuamentū combustibili præstet, idq; defendat, tum defensor ipse plus potentiæ habebit, quam ille, cuius defensionem sibi sumit, ac imprimis ipse in sua substantia incombustibilis necessario existet: Ita & qui nostrum incombustibile sulfur omnium sapientum præparare velit, primo consyderet apud se, vt sulfur nostrum quærat in eo, in quo incombustibile est, quod fieri nequit, nisi mare salsum corpus absorpserit, ac iterum ex se reiecerit: Tum exaltes ipsum in suo gradu vt omnes cæli alias stellas claritate sua longe antecedat, inq; sua essentia adeo sanguine abundet, instar Pelicani, cum se in pectore vulnerarit, tum absq; defectione sui corporis, multos pullos educare & sanguine suo enutrire possit: Illa est Rosa nostrorum magistrorum, colore tyrio, & rubeus san-

sanguis draconis, à multis descriptus, pallium quoq; purpureum summe foliatum in nostra arte, quo Regina salutis operitur, & quo omnia metalla egentia calore refici possunt:

Hoc pallium honorificum serues bene, vna cum astrali sale, quod cæleste hoc sulfur consequitur, ne aduersi quid illi accidat, & de volatilitate auis ipsi concedas, quantum sufficiat, tum gallus deuorabit vulpem, & post in aqua suffocabit, perque ignem resuscitatus à vulpe iterum deuorabitur, vt par pari referatur.

IV. CLAVIS.

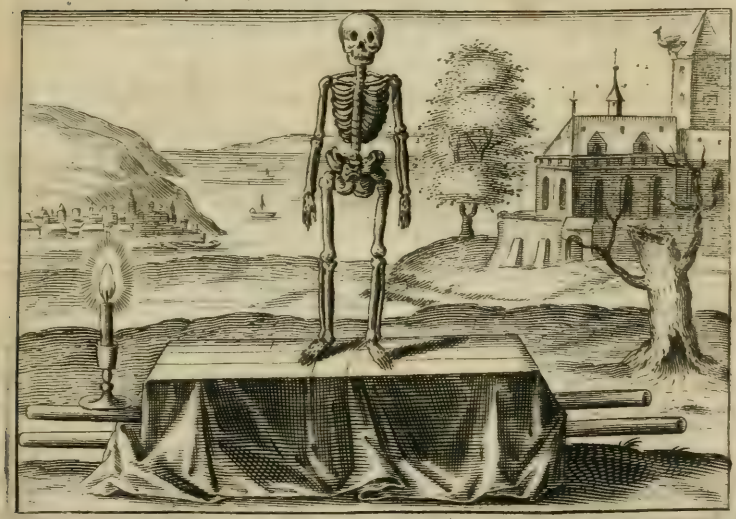

OMnis caro ex terra exorta corrumpenda & in terram iterum redigenda erit, ceu prius terra fuit, tum sal terrenum dat nouam generationem per cælestem resuscitationem: Vbi enim prius terra non fuit, ibi resurrectio sequi nequit in nostro opere: Nam in terra est naturæ balsamum & sal illorum, qui inquisiuerunt cognitionem omnium rerum.

In extremo iudicio mundi, per ignem mundus iudicabitur, vt quod prius à magistro ex nihilo factum, rursus per ignem redigatur in cinerem, ex quo cinere Phœnix tandem pullos suos producet: Nam in eiusmodi cinere latet verus & genuinus tartarus, qui solui debet, & post solutionem eius, sera fortissima conclauis regii aperiri potest.

Nouum cælum ac terra formabitur post combustionem, & nouus homo longe splendidius lucebit, quam ante in primo mundo vixit, qui clarificatus erit:

Cum cinis & arena per ignem bene maturentur & excoquantur, tum vitrarius inde vitrum conficit, quod post in igne semper perdurat, & in colore pellucido lapidi simile nec cinere amplius agnoscitur, idque ignaro magnum mysterium est, experto autem nullo modo, quia ipsi per scientiam & crebram experientiam opificii rationem obtinet.

Ex lapidibus opifex quoque calcem vstione parat, vt vtilis sit labori, antequam vero per ignem præparetur, lapis est, & non pro calce ad laborem adhiberi potest, per ignem vero lapis is maturatur, & ab igne gradum summe calidum acquirit, adeoq; potens fit, vt igneo calcis spiritu, si ad perfectionem suam perductus sit, vix quicquam comparari queat.

Quælibet res si in cineres comburatur, per artem de se præ-

præbet sal suum, quod si in eius anatomia sulfur & Mercurium separatim seruare possis, & suo sali iterum restituere, iuxta sufficientiam artis, tum iterum inde fieri poterit ignis beneficio id, quod ante eius destructionem seu anatomiam fuerat, quod prudentes huius mundi stultitiam vocant, proque nugis reputant, appellantes id nouum creatum, quod peccatori à Deo non concessum est, at nec ipsi intelligunt, quod creatum illud ante fuerat, & artifex saltem per semen naturæ augmentationem eius & magisterium comprobet.

Quicunque artifex cinerem non habet, nec sal ad nostram artem conficere potest, nam absque sale nostrum opus corporeum fieri nequit: coagulationem enim omnium rerum solummodo sal operatur.

Quemadmodum sal omnium rerum sustentaculum est, easque præ putredine conseruat, ita & sal nostrorum magistrorum, metalla tutatur, ne in nihilum prorsus redigantur & corrumpantur, quo minus inde aliquid iterum fiat, nisi forte Balsamus eorum intereat, & incorporatus salis spiritus è natura recedat, tum corpus esset omnino mortuum, & nihil cum fructu aliquo inde confici posset, quia spiritus metallici decessissent, & per naturalem sui interitum reliquissent habitationem nudam & vacuam, in quam nulla vita reducenda esset.

Nota autem hoc, artis studiose, quod sal ex cinere plurimum valeat, inque eo multæ virtutes lateant: veruntamen ipsum sal inutile est, nisi interius eius conuersum & exterius reductum sit. Nam solus est spiritus, qui dat vires & vitam: nudum corpus adhoc nihil præstat: si sciueris illum reperire, habebis sal Philosophorum, & oleum incombu-

ſtibile veriſſime, de quo ante me multa ſcripta ſunt.

Quamuis ſophorum plurimi
Me quæritarint anxii,
Pauci tamen vires meas
Conſiderarunt abditas.

V. CLAVIS.

VIuifica vis terræ omnia producit, quę ex ea proueniunt, & quicunque dicit, terram eſſe vitæ expertem, veritati contrarium ſtatuit. Nam mortuum viuo alteri nihil ſuppeditare poteſt, & incrementum apud mortuum deficit, quia ſpiritus vitæ auolauit: Idcirco ſpiritus eſt vita & anima

ma terræ, qui in ea habitat, & à cæleſti & ſydereo in terreſtre operatur: Nam omnes herbæ, arbores & radices, atque omnia metalla & mineralia, vires ſuas, incrementum & nutrimentum ex ſpiritu terræ recipiunt: quia ſpiritus eſt vita, qui ab aſtris nutritur, & deinceps alimẽtum omnibus vegetabilibus concedit, & veluti mater fætum in vtero abſcondit & apud ſe enubit. Ita & terra mineralia, in eius gremio ſubmerſa, per ſpiritum ſuum, ſuperne acceptum, fouet:

Quapropter terra per ſe vires illas non dat, ſed viuificus ſpiritus, qui in illa exiſtit, & ſi terra ſuo deſtitueretur ſpiritu, foret mortua, nec nutrimentum præberet amplius: ſiquidem eius ſulfuri aut pinguedini ſpiritus, qui vim viuificam conſeruat & omnia creſcentia per nutrimentum producit, deficeret.

Duo ſpiritus contrari vna cohabitare poſſunt, ac non facile conueniunt: cum enim puluis pyrius incenditur, duo illi ſpiritus, ex quibus puluis ille compoſitus eſt, cum maximo crepitu & impetu ab invicem fugiunt, & volant in auras, vt nemo dignoſcere poſſit aut dicere quorſum profugerint, aut quid fuerint, niſi ab experientia cognitum fuiſſet, quales ſpiritus & in qua ſubſtantia extitiſſent:

Ex quibus ſcias, mi ſtudioſe artis, vitam ſolummodo eſſe verum ſpiritum: atque ita omne quod vulgus ignarum pro mortuo reputat, iterum in imperceptibilem, viſibilem & ſpiritualem vitam reducendum, inque ea conſeruandum fore, ſi modo vita cum vita operari debeat, qui ſpiritus ſe paſcunt & nutriunt cæleſti, & ſunt à cæleſti, elementari & terreſtri ſubſtantia procreati, quæ materia informis appellatur.

Et quemadmodum ferrum suum habet magnetem, qui id mirifico & inuisibili amore allicit, ita & nostrum aurum quoque magnetem habet, qui magnes est prima materia magni lapidis, si hos meos sermones percipis, præ toto mundo diues & beatus es.

Adhuc vnam declarationem in hoc capite tibi exponam, cum homo in speculum inspicit, reflexio ipsius imaginem causatur, quæ si manibus attingatur, nihil palbabile ibidem inuenitur, nisi speculum, in quod homo respexit, Ita etiam ex hac materia spiritus visibilis educendus est, qui tamen impalpabilis est: Ille idem spiritus, inquam, est radix vitæ nostrorum corporum, & Mercurius Philosophorum, vnde liquorosa aqua paratur in nostra arte, quam tu in sua compositione iterum materialem efficere, & per certa media, ab infimo ad summum gradum in perfectissimam medicinam reducere debeas: Nam nostrum initium est obseratum & palpabile corpus, medium spiritus fugitiuus, & aqua aurea absque omni conuersione, ex qua nostri magistri vitam suam acceperunt, finis autem est fixissima medicina humanorum & metallicorum corporum, quam potius angelis, quã hominibus scire, concessum est, licet & eiusmodi homines talem adepti sint, qui precibus ex corde profectis eam à Deo impetrant, & erga ipsum & egenos homines grati sunt.

Pro conclusione horum, dico certissime, quod labor vnus ex alio proueniat: nam nostra materia in principio operis nostri optime & summe purificata esse debet, deinde soluta & destructa, penitusque corrupta & in puluerem & cineres redacta: Cum id omne factum est, tum præpara inde spiritum volatilem, album instar niuis, & alium spiritum volatilem, rubrum instar sanguinis, qui duo spiritus

tertium

tertium in se continent, & sunt tamen vnicus spiritus, sunt-que ii tres spiritus, qui vitam cõseruant & augent; eos coniunge, da ipsis, quicquid de cibo & potu naturaliter necessum sit, & contine eos in thalamo caloris vsque ad perfectionem natiuitatis: tum videbis & experieris, quid Creator & Natura tibi concesserint. Et scias, me ore meo hucusque nullam patefactionem eiusmodi feciſſe; ac Deus plus efficaciæ & mirabilitatis in natura posuit, quam multa hominum millia credere possint. Mihi autem sigillum impressum est, vt & alii post me mirabilia scribere valeant, quæ naturalia à Creatore concessa, at pro innaturalibus ab insipientibus habentur: Nam naturale primum suum initium à supernaturali sumit, & nihilominus omne simul nil nisi naturale reperitur.

VI. CLAVIS.

Mas absque fœmina pro dimidiato habetur corpore, & fœmina absque viro similiter dimidii corporis vicem obtinet: nam singuli per se nullum fructum edere possunt: Cum vero coniugali fœdere coniuncti viuunt, corpus perfectum est, & per semen eorum augmentatio sequi potest.

Cum nimium seminis in agrum proiicitur, ager superfluitate laborat, ne maturus sequi possit fructus; si vero diminutius sit semen, fructus rarioſe & lolium eius loco succressit, quo nec sit vtilitas vlla consequutura.

Si quis conscientiam suam non peccato onerare velit in venundandis mercibus, proximo suo iustam mensuram præstet; atque vlnas & pondera legitima suppeditet, quo maledictionem fugiat, & apud pauperes sacrificium laudis paret.

In magnis aquis facile quis suffocari potest, & aquæ paruæ non difficulter calore solis exiccantur, vt nullius respectu sint.

Idcirco ad obtinendam optatam metam, certa mensura in commixtione philosophiæ liquoroſæ substantiæ, obseruanda erit, ne maius minorem portionem superet & opprimat, quo generatio prohibeatur, & ne minus præ maiori nimis imbecillum sit, quo & æquale Dominium exercere possit: Nam pluuiæ fructibus inutiles sunt, & siccitates nimiæ nullam perfectionem veram producunt; Quocirca si Neptunus balneum suum legitime præparauit, aquam permanentem bene ponderes, sedulaque cura consideres, ne quid nimis aut minus illi facias.

Duplex igneus mas vno candido cygno pasci debet, qui inuicem se interiment, ac iterum ad vitam restituent: Et aer quatuor mundi partium tres quartas ignei viri inclusi occupabit, vt cantus cygnorum exaudiri possit, ad modos vale-

valedicendi Musicos exprimendum. Tum assatus Cygnus cibus erit regi, & igneus rex iucundam vocem Reginæ valde amabit & præ magno amore amplectetur, seque ea satiabit, donec ambo euanescant, & in vnum corpus coaleant.

Vulgo dicitur, quod bini tertium superare & prosternere possint, præsertim si spatii satis sit malitiam suam exercendi; Ad hoc scias, ex vero fundamento, quod geminus ventus venire debeat, vulturnus dictus, ac deinde simplex, Notus appellatus, qui ab oriente & meridie impetuose spirabunt, quorum motione cessante, ita vt ex aere facta sit aqua, audacter confides, quod ex spirituali corporale fiet, & quod numerus per quatuor anni partes, in quarto cælo, postquam septem planetæ imperium suum exercuerint, dominabitur, ac in infima habitatione palatii cursum suum perficiet, summumque examen expectabit, tumque bini illi emissi tertium superarunt & absumpserunt.

In hoc ipso nostri magisterii scientia est perneccssaria: Nam diuisio & compositio vt recte fiant necesse est, si modo ars diuitias parere, ac bilanx non per inæqualia pondera falsificari debeat; Estque hæc rupes nostræ intentionis, quod tu hoc caput per cælum artificiale, per aerem & terram, cum vera aqua & perceptibili igne, in positione legitimi ponderis absque vllo defectu, finire tenearis, veluti vere tibi dixi.

VII. CLAVIS.

NAturalis calor conſeruat vitam hominis: Nam ſi naturalis calor deceſſerit, vita finem ſortitur:

Naturalis ignis, ſi temperate vſurpetur, defendit præ frigore, ſuperfluitas autem eius deſtructionem cauſatur: Non eſt neceſſarium ſolem corporaliter cum ſua ſubſtantia attingere terram, verum ſufficit, ſi à longinquo per radios, qui per reflexionem, cum in terram incidunt, fortiores fiunt, vim ſuam exerat: Nam per iſta media ſatis habet efficaciæ officium ſuum peragere, & per concoctionem omnia maturare: Per aeris enim diſtantiam radii ſolares in temperiem quandam adducuntur, vt ita ignis medio aeris, velut aer ignis medio operari queat.

Terra abſque aqua nil producere poteſt, & viciſſim aqua

qua absque terra nihil excitare: Quemadmodum iam terra & aqua vna alterius ope indiget ad fructus generandos, ita nullo modo ignis aere & aer igne carere potest: Nam ignis absque aere vitam non habet, & aer absque igne calorem & siccitatem suam præstare nequit.

Vitis in vltima sua maturatione radiis & calore solis magis opus habet, quam in initio veris. Etsi Sol in autumno operationem suam bene exerit, vitis succum suum melius & fortius exhibere solet, quam si defectu caloris radii solares ipsi defuerint.

In hyeme vulgus omnia mortua esse existimat, quia frigus terram constrinxit, ne quid inde excrescere queat: quam primum vero ver sese offert, vt frigus ascensione solis diminuatur, omnia in vitam reuocantur, arbores & herbæ vegetant, & reptilia animalcula, quæ gelidam hyemem fugerant, ex speluncis & specubus terræ prorepunt, omnia vegetabilia nouum de se spargunt odorem, eorumque præstans operatio per pulchros, amabiles & varios florum colores indicatur: atque sic æstas operando procedit, vti ex eiusmodi floseculis cuiuslibet generis fructus ferat, pro quibus merito Creatori, qui tali ordinationi metam per naturam præfixit, gratias agere debes.

Ita annus post annum operatur, donec mundus ab Architecto suo iterum destruatur, & illi, qui terram obsident, per glorificationem Dei exaltentur: tum omnis terrestris natura operari desinet, & cælestis æterna eius vice habitabit.

Cum Sol in bruma procul à nobis cursum suum peragit, altam niuem liquefacere nequit, si vero propius nobis in æstate accedat, aer ignitior & fortior fit, vt nix colliquescens

in aquam decidat, seque destruat; Debile enim fortiori cedere cogitur, & fortius debili dominatur.

Ita quoque in hoc magisterio ignis regimen obseruari debet, ne humidus liquor iusto citius exiccetur, ac terrá sapientum nimis cito colliquefiat & soluatur; Alias ex piscibus salubribus in aquis tuis scorpiones generares: Verú si laboris tui verus director esse desideras, tum sume spiritualem aquam, cui spiritus in initio incumbebat, & conclude ostium munitionis præ ea: Cælestis enim vrbs ab eo tempore à terrestribus hostibus obsidebitur. Atq; cælum tuum per tria munimenta & mænia fortiter custodiri debet, ne aditus vllus, præterquam vnus, isque custodiis optime munitus sit; Tum, vbi omnia illa perfecta sunt, incende lumen sapientiæ, & quære eo Grossum deperditum, tantum illuminationis da, quantum sufficiat; Nam scias, quod reptilia animantia & vermes in terra frigida & humida morentur, ratione suæ qualitatis: Hominis autem habitatio est supra terram in temperata & complexa proprietate ordinata: Angelici vero spiritus cum non habeant terrestre, sed Angelicum corpus, nec carni peccatis pollutæ, vt homo, sint obnoxii, superiori ponuntur gradu, vt ignem & frigus pariter in suprema & infima regione, absque vllo impedimento tolerare possint. Et postquam homo clarificatus fuerit, cælestibus spiritibus in hoc æquabitur: Deus autem cælum & terram gubernat & operatur omnia in omnibus. Quod si nostræ animæ recte prospicimus, tum & nos denique filii & hæredes Dei efficiemur, ad id peragẽdum, quod iam nobis impossibile, verum hoc fieri nequit, nisi omnis aqua exiccetur, & cælum & terra cum cunctis hominibus per ignem iudicentur.

VIII. CLA-

VIII. CLAVIS.

OMnis caro siue humana, siue animalium sui augmentationem aut propagationem nullam producere potest, nisi id fiat principio per putrefactionem: semen quoque agri & omne, quod vegetabilibus subiectũ est & appropriatum, augmentari nequit, nisi putrefactione: Multa insuper animalcula & vermes vita donantur, ita vt ex mera putrefactione viuificam vim & operationem consequantur, quod præ omnibus miraculis merito vt miraculum agnoscendum erit, verum natura hoc ipsum concessit, cum eiusmodi viuifica augmentatio & inspiratio vitæ vt plurimum in terra reperiatur, & per alia elementa spirituali semine ea ratione exitetur.

Hoc

Hoc exemplis demonstrandum, nouit vxor ruricolæ optime: Nam gallinam nullam ad rem familiarem educare potest, nisi id fiat putrefactione oui, ex quo pullus generatur.

Si panis in mel incidat, in eo nascuntur formicæ, quod quoque singulare naturæ miraculum est præ aliis. Agricola animaduertit etiam, quod ex putrida carne vermiculi oriantur in hominibus, equis, aliorumque animalium corporibus, quemadmodum etiam in nucibus, pomis, pyris, & eiusmodi araneæ, vermes, & si quid præterea sit, ac quis varia genera & species vermium enumerare potest, quæ ex sola putrefactione procedunt.

In herbis idem videre est, quod diuersa herbarum genera, vt vrticæ & eiusmodi plura in iis proueniant locis, vt herba talis nunquam creuit, aut semen eius decidit: solummodo ex putrefactione, causa eius est, quod terra ad istos fructus iis locis sit disposita & quasi imprægnata, quod à proprietate syderea ipsi superne influxit: vt ita semen spiritualiter in ea produxerit: quod semen in terra se ipsum putrefecit & per operationem & adiumentum elementorum, corporalem materiam generauit, secundum speciem naturæ: Ita astra vna cum Elementis possunt nouum aliquod sperma excitare, quod nunquam ante fuerat: & postea per succedentem putrefactionem augmentari poterit: Homini autem tantum non est concessum, vt nouum sperma excitet: Nam operatio elementorum & syderum essentia non est in eius potestate adformandum: Ita & crescunt varia genera herbarum saltem ex putrefactione, quia vero agricola hæc pro consuetis habet, nec amplius consyderat, nec causam eius scientiæ sibi imaginari potest, apud vulgum consuetudinis vicem obtinet: Tu autem, cui plura,

quam

quam vulgari alicui, scire conueniat, sermones & sententias ampliores percipiendo, causas & fundamenta addiscas, per quod ex quo viuificatio resuscitationis & generationis ex eiusmodi putrefactione proueniat: non cognoscendo id vt consuetudinẽ, sed vt naturæ indagator: Cum in summa omnis vita per putrefactionem oriatur & causetur:

Quodlibet elementum per se habet suam corruptionem & vicissim generationem: Nam artis cupidus huius certior factus sit, & ex superabundante fundamento cognoscat, in vno quoque Elemento cætera tria delitescere: Nam aer habet ignem, aquam & terram in sese, quod incredibile videri posset, cum tamen sit ipsa veritas. Ita & ignis, aerem aquam & terram in se continet, alias nihil generaret. Et aqua particeps est terræ, aeris & ignis, alias nihil sequi posset in generatione, non consyderato eo, quod quodlibet Elementum seorsim sit, cum ea nihilominus permixta sint: Hoc per distillationem in separatione Elementorum omne reperitur.

Et vt hoc tibi per legitimam probam ostendam ne ignarus dicas, mea prolata esse, mera verba & neutiquam vera, prædico tibi, cui naturæ separatio indaganda conuenit & Elementorum diuisio cognoscenda proposita est, quod in distillatione terræ, primo aer omnium facilime transit, post quem continuatione certa, aquæ Elementum præcedit: Ignis in aere latet, quia vterque sunt spiritualis essentiæ, & se invicem mirabiliter amant, Terra in fundo remanet, in qua est sal preciositatis.

In distillatione aquæ, aer & ignis primo progreditur, post aqua & corpus terræ in fundo manet. Elementum ignis, si inuisibilem substantiam redigatur per extractio-

nem ignis, aquæ & terræ quodlibet per se elici potest: similiter aer in reliquis tribus Elementis habitat: Nullum enim eorum aere carere potest: Terra nihil est, nec quicquam producere potest absque aere, ignis non ardet, nec habet vitam absque aere, Aqua nullum fructum generare potest sine aere: Porro nec aer quicquam consumere nec humiditatem exiccare potest, nisi id fiat calore naturali: Cum itaq; feruor & calor in aere reperiatur, Elementum ignis vtique in aere erit: Nam omne quod calidum & siccum igneæ substantiæ addictum est: quocirca vnum Elementum altero carere nequit, sed commixtio quatuor Elementorum semper in generatione omnium rerum inuenitur: & qui contrarium statuit, nullo modo arcana naturæ intelligit, nec eorum proprietates indagauit:

Nam scire te oportet, si quid per putrefactionem nasci debeat, vt hoc modo eueniat, necesse est: Terra per occultam & inclusam humiditatem in corruptionem aut destructionem quandam reducitur, quod est initium putrefactionis: nam absque humiditate, vtpote Elemento aquæ, nulla vera putrefactio fieri potest: si iam generatio quædam ex putrefactione consequi debeat, per calidam proprietatem ceu Elementum ignis, necessum est vt accendatur & educatur: Nam sine naturali calore nullus ortus fieri potest: quod si generatum viuificum flatum & motum assumere debeat, absque aere id accidere nequit: si enim aer ad hoc non vna operaretur, suumque munus exereret, tum primum compositum & substantia, vnde generatio procederet, in sese suffocaretur & interiret, propter aeris defectum: Quapropter clare reperitur, & fundamentaliter demonstratur, nullum perfecte generatum quatuor Elementorum

torum

torum ministerio destitui posse, & quod semper vnum Elementum in alio suam operationem & vitam ostendat, atque ita per putrefactionem manifestet: Nam absque illa hoc tempore & in posterum nihil in lucem editur: & quod id verum sit, nempe quod ad quamcumque viuam & perfectam generationem & resuscitationem omnia quatuor Elementa necessaria sint, scito, quod cum Adam primus homo ex terræ gleba à summo Creatore formatus esset, nondum sese exercebat vitæ alicuius perceptibilis motus, donec ipsi Deus spiritum inspiraret: tum terræ gleba viuifica vi donabatur; In terra erat sal, id est corpus: aer inspiratus erat Mercurius, Spiritus; per hanc inspirationem dabat ipsi aer genuinum & temperatum calorem, qui erat sulphur, id est Ignis, Tum mouebat sese & manifestabat Adam tali motu, quod ipsi anima viuifica infusa esset. Nam ignis sine aere esse nequit, & vicissim nullus aer absque igne: Aqua terræ erat incorporata, cum necessario simul, si modo vita sequi debeat, in æquali mixtionis concordantia, existant.

Ita Adam primo ex terra, aqua, aere & igne, ex anima, spiritu & corpore, ac denique ex Mercurio, sulfure & sale, eductus, compositus & generatus est.

Eodem modo Eua prima fœmina, omnium nostrum mater, eorundem est particeps: cum ipsa ex Adamo progenata sit: Atque ita Eua ex Adamo orta & ædificata est, quod bene notes: Et vt iterum ad putrefactionem redeam, inquisitor magisterii & deditus Philosophiæ sciat, quod pari ratione nullum metallicum semen operari possit, aut sese augmentare, nisi hoc semẽ metallicum per sese so-

lummodo absque vlla peregrini additione aut permixtione ad perfectam putrefactionem redactum sit: quemadmodumnulla vegetabilium & animalium semina, vt declaratum & dictum est, absque putrefactione augmentationem producere possunt: Ita & intellige de metallis, quæ putrefactio beneficio Elementorum perfectam suam operationem consequi debet, non quod Elementa sint ipsum semen, vt ante satis patefactum est, sed quod metallicum semen, quod per cælestem, sydeream & elementarem essentiam exortum & in corporeum quid deductum est, per Elementa porro in talem putrefactionem & corruptionem promouendum sit.

Nota etiam hoc, quod vinum spiritum volatilem habeat apud se: Nam in eius distillatione spiritus primo procedit, & phlegma post: quam primum vero per diuturniorem calorem in acetum reducatur, spiritus eius non adeo volatilis est, vt prius; Nam in distillatione aceti primo aqua seu aquositas exit, & spiritus vltimo: Et quamuis eadem materia sit præ oculis, quæ prius in vase fuerat, attamen longe aliam proprietatem habet, cum non amplius vinum, sed per putrefactionem caloris continui transmutatum & acetum factum sit: Et omne, quod cum vino, aut eius spiritu extrahitur & circulatur, longe aliam habet proprietatem & operationem, quam illud, quod cum aceto elicitur: Nam si vitrum Antimonii cum vino aut spiritu vini extrahatur, multas prouocat sedes, ac vomitiones: cum sit adhuc venenum, & eius venenositas nondum sit deleta aut extincta, si vero vitrum Antimonii cum bono distillato aceto extrahatur, pulchram dat extractionem alti coloris; Tum aceto per balneum Mariæ abstracto, & flauo puluere, qui remanet per repetitas distillationes aquæ communis, bene

bene abluto, vt omnis acetositas, recedat, dulcis habetur puluis, qui nullas sedes amplius concitet, sed pulcherrima medicina sit ad vtendum, quæ multum præstet cum admiratione, & merito miraculum Medicinæ haberi debeat.

Hic puluis mirabilis resoluitur loco humido in liquorem, qui absque omni dolore in Chirurgia multum quoq; præstet, de quo satis.

Atque hoc præcipuum caput est pro conclusione huius sermonis notandum: cælestis creatura generata, cuius vita per astra conseruatur, & per quatuor Elementa nutritur, interire debet, atque post putrefieri; quod si fiat, astra per Elementorum Media, quibus id incumbit, corpora putrefacta rursum vita donabunt, vt iterum cæleste quid, quod in suprema firmamenti regione habitationem suam habebit, inde fiat: si id perfectum sit, videbis, quod terrestre à cælesti cum corpore & vita assumptum, & terrestre corpus in cælestem substantiam reductum sit.

IX. CLAVIS.

SVmmus planetarum cæleſtium Saturnus vocatus in magiſterio noſtro viliſſimæ autoritatis eſt: nihilominus præcipua eſt clauis totius artis, at in infimo gradu poſitus, & minimæ exiſtimationis in arte noſtra habetur, quamuis etiam per celerem volatum in ſupremam ſummitatem ſupra omnia luminaria ſe eleuarit, attamen pennarum eius reſectione ad infimam omnium illuminationem reducendus & per corruptionem in emendationem promouendus erit, quo nigrum in album, & album in rubrum commutetur, ac per curſum totius mundi colorum cæteri quoque planetæ tranſeant, vſque ad ſuperabundantem Regis triumphantis proprium colorem: Atque ſic dico, etiamſi Saturnus

turnus prætoto mundo viliſſimus videatur, tamen eam vim & efficaciam in ſe habet, quod, ſi precioſa eius eſſentia, quæ eſt extra modum inſenſibilis frigiditas, incurrens, igneum corpus metallicum reducatur, ei currens viuacitas admi poſſit, adque tale tractabile corpus redigi, quale Saturnus ipſe eſt, verum longe maioris conſtantiæ: quæ permutatio ex Mercurio, ſulfure & ſale ſuam originem, principium & finem ſortitur. Hoc multis difficile intellectu videbitur, pro vt eſt, verum cum materia ſit vilis, oportet vt intellectus ſit acutus & altus, quo inæquales ſtatus in mundo maneant ad Dominos à ſeruis diſcernendos.

Ex Saturno multiplices colores proueniunt: qui per præparationem & artem conficiuntur, vt niger, cineritius, albus, flauus, & rubeus, & præter hos qui mixti hinc oriuntur colores. Ita & materia omnium ſapientum varios colores pertranſibit, antequam magnus ille lapis ad certam perfectionis metam exaltetur: Nam quotieſcunque Igni noua porta intromiſſionis aperiatur, toties hinc noua forma & ſpecies veſtium pro præmio conceditur, donec egenus ipſe diuitias acquirat, & alterius mutuo dato non indigeat:

Cum generoſa Venus regnum ſuum poſſidet, & pro conſuetudine aulæ Regiæ officia rite diſtribuit, apparet magnifico ſplendore ac Muſica ipſi ſpecioſum vexillum, rubei coloris, præfert, in quo picta eſt Charitas veſtibus viridibus pulcherrima, aulæque eius Saturnus magiſter præfectus eſt, qui cum officium ſuum peragit, Aſtronomia eum grum vexillum præfert, in quo Fides depicta cernitur flauo & rubeo veſtitu,

Iupi-

Iupiter cum suo sceptro munus Marescalli obit, eique Rhetorica vexillum cineritii coloris gestat, cui Spes coloribus splendidis ornatissima appicta est.

Mars res bellicas omnes callet & imperium gerit igneo quodam æstu; ac Geometria ipsi prætendit velum sanguineum, quo Fortitudo rubeo panno vestita visitur: Mercurius vices Cancellarii tenet, eique Arithmetica vexillum omnium colorum præfert, cui Temperantia appicta est coloribus mirificis.

Sol est vicarius Regni, & Grammatica ei flauum vexillum præfert, in quo Iustitia depicta est aureo vestitu: qui vicarius, etsi in suo regno plus potestatis habeat, tamen Venus Regina ipsum splendore suo superabundantissimo excæcauit & vicit.

Luna quoque tum apparet, & Dialectica ipsi argenteum & splendens velum præfert, cui prudentia cęlestino colore appicta fuit: Ac quoniam Lunæ maritus mortuus sit, officium ipsa ad se transtulit, ne in posterum Reginam Venerem dominari permittat: Nam rationes æconomiæ gratia cum ea contraxit, tum Cancellarius ipsi subueniet, vt nouum imperium instituatur, atque ipsi ambo in Reginam dominentur, intellige, quod vnus Planeta alium de sua dominatione, officio, possessione & potentia depellere & remouere debeat, donec optimi illorum summum occupēt imperium, cumque optimo firmissimoque colore primæ suæ matri appropriato, ex natiua constantia, amore & consanguinitate victoriam obtineant: Nam antiquus mundus transiit, & nouus eius vice acquisitus est, ac planeta vnus alium spiritualiter consumpsit, vt saltem fortissimi aliorum nutrimento remanserint, duo ac tres per vnum solum superati.

Pro

Pro vltima concluſione ex omnibus hiſce percipias, quod producere debeas cæleſtem libram, arietem, taurum, cancrum, ſcorpium, & capricornum; ab altera parte libræ ponas geminos, ſagittarium, aquarium, piſces, & virginem, tum fac vt aureus leo virgini in gremium inſiliat, atq; ſic illa pars libræ ſuperabit, atque alteri parti in pondere præualebit: ſine tum vt duodecim ſigna cæli cum pleiadibus in oppoſitum proueniant, atq; ſic poſt omnium mundi colorum abſolutionem denique coniunctio & vnitio fiet, vt maximum in minimum, & minimum in maximum coincidat.

Si ſtaret totius mundi natura
Solummodo in vna figura
Nec per artem aliud quid fieret,
Nil mirum tum reperiretur orbe,
Nec natura eſſet demonſtranda,
Pro quo Deus ſit ſumme laudandus.

X. CLAVIS.

IN noſtro lapide per me, & longe ante me elaborato, continentur omnia Elementa, omnes minerales & metallicę formæ, imo omnes qualitates & proprietates totius mundi: Nam in eo reperiri debet maximus & fortiſſimus calor: ſi quidem per eius magnum internum ignem frigidum Saturni corpus caleſcit, atque ea incenſione in optimum aurum commutatur: In ipſo quoque offendi debet maximum frigus, cum eius coniunctione feruidior Veneris gradus temperetur, ac viuus Mercurius coaguletur, atque pari ratione ſui induratione in optimum, fixum aurum vertatur: cauſa eius eſt, quod omnes hæ proprietates materiæ noſtræ magni lapidis per naturam infuſæ ſint, quę proprietates

tates per gradus ignis excoquuntur & maturantur, donec summam perfectionem acceperint, quod prius fieri nequit, quam Mons Ætna in Sicilia ab incendio suo extinctus sit, ac nullum frigus amplius in summis montibus hyperboreis reperiatur, qui locus etiam Filictum dici potest.

Omnes arborei fructus si ante maturationem decerpantur, inutiles sunt & præcoces, nec iis commode vti licet: sic nisi figulus sua opera per ignem satis vrat & excoquat, vsui inidonea sunt, quia non satis ab igne maturata existunt.

Ita & circa nostrum Elixir respiciendum & diligenter consyderandum est, quo iustum ipsi tempus tribuatur, nec ante illud ipsius bonitati quid detrahatur, ne falsitatis nomine incusari, ac pro indigno æstimari possit: Nam si flores decerpantur facile innotescit, nullum fructum hinc crescere posse: Idcirco festinatio non conuenit magisterio: Nam qui nimis festinat, raro quicquam boni in hac arte præstat, sed festinando plus corrumpitur, quam perficitur.

Quapropter veritatis inquisitor ne desyderio nimio se seduci patiatur, ante tempus quid eximere ac decerpere, ne pomum ipsi excidat, & nil, quam caulis in manu relinquatur: Nam in veritate, si lapis noster non sat maturetur, nec quid maturum operari poterit.

In balneo materia soluitur & per putrefactionem vnitur: In cinere flores producit: per arenam omnes superfluæ humiditates exiccantur: Flamma vero ignis viua profert exactam maturationem cum fixitate: non

quod Balneo Mariæ, fimo equino, cinere & arena succeſſiue opus ſit aut vtendum, ſed vt gradus & ignis regimen ea ratione perficiantur: Nam lapis fit in furno vacuo, triplicis munitionis, firmiter obſeratus, incluſus, continuo igne coctus, donec omnes nebulæ & vapores euaneſcant, ac veſtis honorum cum ſplendore maximo appareat, & in vno loco, infimi cæli, commoretur & in curſu ſiſtatur, cumque brachia Regis ſurſum eleuari iam nequeunt, dominium mundi occupatum eſt: Nam Rex æternæ fixitatis factus eſt, nullum ipſi periculum in poſterum nocebit: Cum inſuperabilis euaſerit: Ad hæc dico hoc modo: Cum tua terra in propria ſua aqua ſoluta fuerit, exicca aquã per ignem debitum omnino, atque tum aer nouam vitam inſpirabit & cum hæc vita incorporata fuerit, habebis materiam, quam merito nihil aliud habere poteſt, quam magnus lapis mundi, qui humana & metallica corpora penetrat, vt ſpiritus, eſtque vniuerſalis medicina abſque defectu: Nam expellit malum, & conſeruat bonum, eſtque emendatio, vt malum cum bono corrigatur: Color eius à pellucido rubore declinat ad purpureum, à rubini ad Granati colorem, & in pondere eſt potens & grauiſſimus.

Quicunque hunc lapidem adeptus fuerit, ſummo Creatori omnis creaturæ gratias agat, pro eiuſmodi cæleſti balſamo, eumque oret pro ſe ſuoque proximo, vt eo vtatur ad temporalis huius vitæ ſuſtentationem, in hac miſeriarum valle, & in altero mundo poſthac æterna beatitudine fruatur.

Deus pro inenarrabili ſuo dono ac gratia ſumme ſit celebrandus in ſecula, Amen.

XI. CLA-

XI. CLAVIS.

VNdecimam clauem de augmentatione noſtri magni lapidis tibi per parabolam proferam & patefaciam hoc modo.

Habitabat verſus orientem Eques Auratus, Orpheus appellatus, qui diuitiis valde abundabat & omnibus bonis excellebat; Hic propriam ſuam ac germanam ſororem, Euridicem, in vxorem elegerat & duxerat; Cum vero nullam prolem ex ea ſuſciperet, idque peccatis imputaret, quod ſororem pro coniuge haberet, aſſiduis precib. apud Deum ſummum contendit, ac votis inſtitit, vt ſibi gratiam impertiretur, orationique ſuæ locum concederet.

Cumque aliquando ſomno profundo obrutus & ſepultus eſſet, per ſomnium quidam vir alatus, Phæbus vocatus,

ad ipsum accedens, pedes eius, qui valde calebant, tetigit, & dixit: Postquam tu nobilis Heros multa regna & provincias, multaque oppida & regiones perlustraris, ac in vasto orcano multa pericula pertuleris, in bello tantum exantlaris vt in equestrem ordinem adscitus fueris, præque omnibus id dignitatis merueris, cum in duellis & torneamētis multas hastas fregeris, ac sæpe numero gratiam à venerabili gynęceo obtinueris, hinc pater in cęlo mihi in mādatis dedit, vt tibi indicarem, quod preces tuę locum apud sese inuenerint: Idcirco sumere debes sanguinem ex tuo dextro latere & sanguinem ex siniſtro latere tuæ vxoris, atque sanguinem, qui patri ac matri tuæ in ipso corde occultus fuit, naturali iure saltem duplex, & nihilominus vnus sanguis: Hos coniunge simul, & fac iterum, vt ingrediantur globum septem magistrorum sapientię, nude concluſi: tum genitus potentissimus nutritur sua carne, & reficitur suo sanguine honoris, quod si hoc rite feceris, numerosam prolem & hæredes de tuo corpore genitos relinques: verum scias, quod vltimum semen in octaua temporis mutatione, velut tuum primum semen, ex quo ab initio factus es, cursum suum absoluet: si hoc sæpius facias, ac semper de nouo incipias, videbis natos natorum, quod magnus mundus ex generatione minoris penitus repleatur, quod Creatoris cæleste regnum abundanter possideri queat.

Cum hoc finitum erat; Phæbus iterum auolauit, & eques ille ex somno excitatus è lecto surrexit, cumque hęc omnia, vt imperata erant, prosequeretur, non solum in omni suo proposito bonum successum experiebatur, sed Deus etiam ipsi eiusque coniugi liberos multos largiebatur, qui porro per sui Patris testamentum memorabile nomen possederunt, & honos equestris dignitatis apud eam familiam cum diuitiis continue perdurauit. Quod

Quod si nunc, doctrinæ fili, circumspectus es, non indiges interpretatione alia, si vero intellectus tibi defuerint, ne mihi hoc imputes, at tuæ imperitiæ: Nam prohibitum mihi est, hanc seram aperire amplius, id obseruare teneor, eique morem gerere: Cui vero Omnipotens concedere velit, illi satis perspicuo & clare scriptum est, atque etiam clarius, quam sit credibile: Nam totum actum figurate & pro more Philosophico descripsi, quemadmodum & antecessores mei fecerunt, atque etiam iis clarius; Nihil enim occultaui; Quod si glaucomam ab oculis remoueris, reperies illud, quod multi quæsiuerunt & pauci inuenerunt: Nam materia penitus suo nomine expressa & principium, vt & medium cum fine indicatum est.

XII. CLA-

XII. CLAVIS.

PVgil, qui gladio suo nescit vti, ei neć vtilis est: Nam exercitium vtilitatis eius non vere didicit: Cum alius, qui gladii magis callet vsum, quam ille, contra eum in pugnam descendit, inidoneus ab alio male mulctatur: Qui vero palæstræ magisterium probe percepit, brauio potitur.

Ita qui tincturam quandam ex Dei omnipotentis gratia consecutus est, & nescit eam in vsum producere, illi eodem modo accidit, quemadmodum de pugili narratum est, qui gladio suo nequaquam vti nouit: Cum vero hæc duodecima & vltima mearum clauium ad libri mei absolutionem habeatur, non ego te vlteriori parabolico aut figurato sermone detinebo, sed absque omni defectu hanc clauem tin-

tincturæ absolutissimo & vero processu aperiam, ideoque meæ doctrinæ, vt sequitur, sis attentus:

Cum medicina & lapis omnium sapientum ex vero lacte virginis factus & perfecte præparatus sit, sume eius vnam partem, optimi & purissimi auri per Antimonium fusi & purgati, partes tres, idque redige in lamellas tenuissimas, quoad possibile sit, mitte has simul in tigillum, in quo metalla liquefieri solent, primo da ignem lentum per duodecim horas, deinde in liquefactione stet tres dies ac nocles continue; tum purgatum aurum ac lapis mera medicina facta sunt, subtilissimæ, spiritualis & penetrantis proprietatis: Nam absque fermento auri lapis operari nequit aut vim tingendi exerere: Nimis enim subtilis est ac penetrabilis, si vero cum sui simili fermento fermẽtetur & coniungatur, tum Tinctura præparata ingressum accepit in alia operandi: Accipe deinde fermenti præparati partem vnam, in mille partes liquefacti metalli si tingere velis, tum scias per summam veritatem ac fidem, quod solum illud in bonum & fixum aurum permutabitur: Nam corpus vnum apprehendit aliud, licet non sibi simile sit, nihilominus per vim & potentiam ipsi adiunctam, cogitur eidem assimilari, cum simile à simili originem ducat.

Quicunque hoc vtitur medio, illi patefiet omnis certitudo, vestibula palatii in fine exitum suum habent, atque hæc subtilitas nulli creaturæ comparanda est; Nam omnia in omnibus, pro vt naturali modo & origine in hoc mundo sub sole fieri potest, possidet.

O principium primi principii respice finem,
O finis vltimi finis intuere principium.

Et medium vobis commendatum sit fideliter, tum Deus Pater, filius & Spiritus sanctus vobis dabit, quicquid spiritu, anima & corpore requisitum habeatis.

DE PRIMA MATERIA Lapidis Philosophici.

Lapis inuenitur, qui non carus est,
Ex quo extrahitur volatilis ignis,
Vnde lapis ipse, factus est,
Ex albo & rubeo compositus,
Est lapis, attamen haud lapis,
In ipso solum natura operatur,
Qui fons ex eo profluit,
Fixum patrem suum submergit,
Absorbens illum cum corpore vitaque
Donec reddatur illi anima,
Et mater volatilis ipsi similis
Fiat in suo regno,
Ipse quidem virtute & potentia
Accepit maiora robora,
Solem ætate superat
Mater sua volatilis præparata,
Per vulcanum sic est antea
Pater ex spiritu editus.
Corpus, anima & spiritus in duobus existit,
Ex quibus tota res procedit:
Procedit ex vno & est res vna,
Volatile & fixum simul colliga,
Sunt duo & tria, & saltem vnum.
Si non intelligis, nihil obtines:
Adam in balneo residebat,
In quo Venus sui similem reperiebat,

Quod

Quod præparauerat senex Draco,
Cum vires suas amitteret,
Nil est, inquit Philosophus,
Quam geminus Mercurius.
Nil amplius dicam, nominatum est,
Beatus, qui vere percepit,
Quæras in eo, nec defatigeris,
Exitus acta probat.

BREVIS APPENDIX ET perſpicua repetitio aut iteratio.

FRatris Baſilii Valentini, Benedictini ordinis, in librum ſuum de magno lapide antiquiſſimorum.

Ego Baſilius Valentinus, Frater Benedictini ordinis, libellum quendam iam ante ſcripſi, & velut antiqui, more Philoſophico patefeci, quomodo theſaurus antiquiſſimus acquiri debeat, quo veri ſapientes vitam ſuam in longius ęvum protraxerunt.

Et quamuis pro vt conſcientia mea coram Summo in cęlis atteſtari debet, cui omnia arcana in abdito ſunt manifeſta, nihil falſi ſcripſerim, ſed veritatem ipſam expoſuerim, ita vt intelligentes nullo amplius lumine egerent, (Nam Theorica mea ipſis præſcripta, quæ per practicam duodecim clauium confirmata & approbata eſt, ſatis ſuperque eſſet) nihilominus inquietudo inſomniorum me eo adegit, per varias cogitationes, vt præſcriptum meum libellum per breuiorem viam demonſtrandum mihi ſumerem, atq; hoc quaſi medio incenſum lumen purgarem, quo quilibet amator quæſitæ ſapientiæ eo plus ſplendoris & claritatis ad deſyderium ſuum complendum habeat: Et quamuis multi exiſtimabunt, nimis clare apertum eſſe, atque ideo multorum peccatorum onera in me recepiſſe, quilibet tamen ſciat, quod illis, qui duræ ceruicis ſunt, ſatis difficile erit, inuenire hoc, quod quærunt: Electis vero clarum ac facile: Quapropter, mi veritatis ſectator auſculta meæ orationi, tum veram viam ad artem inuenies.

Nihil

Nihil autem amplius scripsi, nisi quod post mortem meam ac resuscitationem carnis meæ ipse attestari velim.

Breuiorem vero viam ex consequenti narratione fideliter & simpliciter percipies: Mei enim sermones in simplicitate & nullis verborum phaleris fundantur.

Mentionem feci & indicaui, quod omnes res ex tribus essentiis factæ & compositæ sint, nempe ex Mercurio, sulfure & sale, idque verum est, quod docui.

Adhoc autem scias, quod lapis conficiatur ex vno, duobus, tribus, quatuor & quinque: Ex quinque, hoc est, quinta essentia suæ substantiæ: Ex quatuor, quibus intelliguntur quatuor Elementa: Ex tribus, ea sunt tria principia rerum: Ex duobus, Namque est duplex Mercurialis substantia: Ex vno: id est Ens primum omnium rerum, quod ex verbo primæ creationis, fiat, profluxit.

Multi vero animo ancipites ex omnibus his sermonibus fieri possent, ad fundamentum habendum & intelligentiam perceptionis consequendæ: ideoque primo breuissime dicam de Mercurio, secundo de sulfure, tertio de sale: Nam hæ sunt essentiæ nostræ materiæ lapidis.

In initio scias, quod nullum argentum viuum vulgi sit vtile, sed nostrum argentum viuum fit ex optimo metallo per artem spagyricam, purum, subtile, clarum, splendens, instar fonticuli, pellucidum, modo Cristalli, absque vlla sorditie: Hinc fac aquam siue oleum incombustibile: Nam Mercurius principio fuit aqua, velut omnes sapientes meæ huic sententiæ & doctrinæ astipulantur.

In hoc oleo Mercurii solue proprium Mercurium, ex quo ipsa aqua facta sit, & præcipita eundem Mercurium cum proprio suo oleo, tum habetur duplex Mercurialis

ſubſtantia: ſcias autem, quod aurum tuum prius in ſingulari quadam aqua, ſecunda mea claue expreſſa, poſt ſui purificationem primæ clauis, ſolui & in calcem ſubtilem reduci debeat, veluti in quarta claue, habetur, atque tum eiuſmodi calx per ſpiritum ſalis ſublimetur ac iterum præcipitetur perque reuerberationem in ſubtilem puluerem redigatur; tum proprium eius ſulfur in ſuam ſubſtantiam facilius ingredi poterit, cumque ea amicari: Nam mirabiliter ſe inuicem diligunt: Atque ſic habes duas ſubſtantias in vno, & vocatur Mercurius ſapientum, & eſt ſaltem vnica ſubſtantia, id eſt primum fermentum.

Nunc ſequitur de ſulfure.

Mercurium tuum quęras in ſimili metallo: Deinde, cum metallum per purificationem & deſtructionem prioris ☿ & reuerberationem, abſque vllo corroſiuo ſcias è corpore ſuo elicere; quæ media tacitis annotaui, in tertia quoque claue commemoraui; Illum Mercurium poſt hæc ſolues in proprio ſuo ſanguine, ex quo ante eius fixionem ipſe factus eſt, ſecundum pondus ſuum in ſexta claue indicatum, tum verum leonem ſanguine viridis leonis nutriuiſti & ſoluiſti: Nam fixus ſanguis rubei leonis factus eſt ex non fixo ſanguine viridis leonis, ideoque ſunt vnius naturæ; & non fixus ſanguis volatilem iterum facit fixum, ac fixuſque viciſſim volatilem fixat, pro vt ante eius ſolutionem fuerat: Deinde in leni calore ſimul foue, donec ☽ totum ſolutum ſit, tum habes ſecundum fermentum, ſulfur fixum cum non fixo nutriendo, vt omnes Philoſophi mecum teſtantur: Hoc poſtea ſpiritu vini ſublimatur rubeum inſtar ſanguinis, & vocatur aurum potabile, in quo nulla reductio alicuius corporis reperitur.

De ſa-

De sale Philosophorum.

Sententiam quoque meam dabo.

Sal facit fixum & volatile, pro vt in suum statum ordinatur & præparatur. Nam spiritus ex sale tartari, si per se absque additione extrahatur, per resolutionem & putrefactionem, omnia metalla volatilia efficit, eaque resoluit in verum Mercurium viuum seu currentem: vt practicæ meæ doctrinæ habent.

Sal tartari per se figit firmissime, præsertim: si feruor calcis viuæ illi incorporetur: Vtraque enim hæc figendi singularem gradum obtinent:

Ita & sal vegetabile vini & figit & volatile efficit secundam diuersam pręparationem, prout eius vsus exigit, quod certe arcanum naturæ, & miraculum Philosophicæ artis est.

Homo si aliquandiu vinum bibat, & ex eius vrina sal clarum efficiatur, id volatile est, & reliquas res fixas volatiles facit, secumque per alembicum eleuat: non autem figit: Et quamuis nil nisi vinum homo biberit, ex cuius vrina sal illud confectum sit, nihilominus aliam proprietatem habet, quam sal tartari seu ex fœce vini: Nam transmutatio quædam in humano corpore facta est, ita vt ex vegetabili, hoc est ex spiritu vini animalis spiritus salis factus sit; quemadmodum & equi ex auena, fæno & eiusmodi, cum virium suarum corroboratione, mutationem suscipiant, corpore pinguescant, & carnem inde progignant: Item apis ex preciosissimo florum & herbarum mel conficit.

Ita & de aliis intelligendum: clauis, & causa consistit solummodo in putrefactione, vnde talis separatio & transmutatio originem suam ducat.

Com-

Communis ſatis ſpiritus, qui peculiari modo vltimæ meæ declarationis extrahitur, aurum & argentum, ſi ei exigua quantitas de ſpiritu draconis adiiciatur, facit volatile, diſſoluit, & vna ſecum in alembicum euehit, quemadmodum etiam aquila cum draconis ſpiritu, qui in petroſis locis degit, efficit, cum vero quid cum ſale, priuſquam ſpiritus de corpore eius ſeparetur, fundatur, multo magis figit, quam volatilitatem præſtat.

Hoc inſuper dico, ſi ſpiritus communis ſalis cum ſpiritu vini vniatur, & tertia vice ſimul diſtilletur, quod dulceſcat, ſuamque acrimoniam deponat. Hic præparatus ſpiritus non ſoluit aurum corporaliter, ſed ſi in præparatam auri calcem infundatur, extrahit ſummum eius colorem & rubedinem: quæ ſi recte fiat, lunam albam ac puram in talem colorem reducit, qualis eius corporis fuerit, vnde ante detractus eſt. Priſtinum quoque corpus ſuo colore per amorem illecebroſæ Veneris iterum donari poterit, cum ex eius origine & ſtatu, nec non ſanguine exortum ſit, de quo iam non eſt amplius diſputandi locus.

Notes autem, quod ſpiritus ſatis quoque lunam deſtruat, & in ſpiritualem eſſentiam redigat, ſecundum meam inſtructionem: vnde poſtea luna potabilis præparari poteſt: qui ſpiritus lunæ ſpiritui ſolis appropriatur, vt mas & fœmina, per copulationem & coniunctionem ſpiritus Mercurii aut eius olei.

Spiritus latet in Mercurio, colorem quæras in ſulfure, & coagulationem in ſale, tum habes ternas res, quæ perfectum quid iterum generare poterunt, hoc eſt, ſpiritus in auro cum ſuo proprio oleo fermentatur, ſulphur in precioſæ Veneris proprietate abundanter inuenitur, quod incendit ſanguinem fixum, ex ipſo prognatum, ſpiritus ex ſale Phi-

le philosophico dat victoriam ad duritiem, quamuis spiritus tartari & spiritus vrinæ vna cum vero aceto multum possint: Nam spiritus aceti frigidus est, & spiritus calcis viuæ intense calidus, ideoque pro aduersis naturis habentur veluti & inueniuntur: Iam non secundum solitam philosophicam consuetudinem locutus sum: verum non me decebit amplius cuiquam narrare, quomodo ostia interius obserata sint.

Hoc pro valedictione fideliter dico: Quære materiam tuam in metallica substantia: Fac inde Mercurium, quem fermenta cum Mercurio, quoddam sulphur, quod fermentes cum proprio suo sulfure, & cum sale reduc in ordinem; distilla simul, coniunge omnia secundum sua pondera, tum vnum quid eueniet, quod ex vno ante quoque ortum est: id ipsum coagula & fige per continuum calorem: deinde augmenta & fermenta adhuc tertia vice per doctrinam mearum duarum vltimarum clauium, tum habebis & reperies finem & terminum tui desiderii: Tincturæ vsum sine parabola duodecima clauis per certum processum absolute tradit.

Deo gratias.

Pro finali appendice vero tibi narrare cogor, quod ex nigro Saturno & benefico Ioue spiritus quoque extrahi possit, qui post in vere dulce oleum, ceu sui nobilissimum, reducitur, quæ medicina currentem communem Mercurium viuacitate sua particulariter firmissime spoliate eumque emendare poterit, vt in libro meo quoque docetur.

Additio.

Cum iam materiam hoc modo adeptus es nihil aliud post, quam ignem cures, quomodo eius regimen obserues; In hoc enim summa rei sita est & finis operis: Nam noster ignis, communis est ignis & noster furnus communis furnus est: Ac quamuis qui ante me fuerunt, scriptum reliquerint, quod noster ignis non sit communis tamen in veritate dico tibi, quod omnia arcana pro suo more celauerint: Cum materia sit vilis, & opus exiguum, quod per regimen ignis solummodo adiuuatur & manifestum sit.

Ignis lampadis cum spiritu vini inutilis est. Ad hæc incredibilis sumptus eo impenditur: Fimus equinus perditio est, ac materia perfectis gradibus ignis absolui nequit.

Multi & varii furni non conueniunt: Nam in nostro triplici furno solummodo gradus ignis proportionabiliter obseruantur; Quapropter ne te loquax sophista multis furnis seducat in errorem: siquidem vilis est noster furnus, vilis est noster ignis, & vilis est nostra materia, atque vitrum circumferentiæ terræ assimilatur: Vlteriori documento ignis eius regiminis & furni non indiges. Nam qui materiam habet, ipse sibi furnum inueniet, qui farinam habet, quoque furnum panificii reperire potest, ne de panis coctione valde sit sollicitus.

Peculiares libros hac de re non opus est scribere, dummodo regimen caloris obserues, quo inter frigidum & calidum distinguere scias, si hoc attingas, opus peregisti,

ac ar-

ac artem ad finem produxisti, pro quo Creator omnis naturæ sit laudandus in secula. A-

MEN.

THOMÆ NORTONI ANGLI TRACTATVS CHYMICVS DICTVS

CREDE MIHI SEV Ordinale.

TRACTATVS SECVNDVS.

FRANCOFVRTI APVD JENNIS

EPIGRAMMA M. M. IN NORtoni tractatum Chymicum:

NILVS vt effuso vicinas gurgite terras
Mergit & emissas vndiq; fundit aquas:
Fructiferumq; trahit prapingui vligine limum,
Quo post ventura spes bona messis erit,
Sic quoq; Nortonus lato se limite pandit,
Nobile Naturæ dum patefecit opus.
Immenso sese spacio distendit, vt agros
Fœcundet Chymicos, Artificesq; beet.
Si fueris fœlix, sub tanto vortice piscem
Captabis, stomacho quo satiere tuo.
Sin minus, ille tuam precioso dogmate mentem
Instruet, vt votum certus habere queas.
Non Hermetis opes libro monstrantur in vno,
Forte dat hic, fallax arte quod ille negat.

THO,

THOMÆ NORTONI TRACTATVS

CREDE MIHI SEV Ordinale.

PRAEFATIO I. AVTHORIS IPSIVS.

LIber iſte clericis monſtrat ſcientiam,
Liber iſte Laicis auget inſcitiam,
Liber honoris iuuans per copiam,
Et liber pauperum fugans inopiam,
Liber fiduciæ eſt & veritatis,
Regibus conſilium, doctrina Prælatis,
Et liber vtilis viris beatis,
Viuere qui cupiunt abſque peccatis,
Liber ſecretus, liber Doni DEI,
Electis ſemita viris bonæ ſpei,
Valens conſtantibus firmæ fidei,
Nec non credentibus verbis oris mei.
Quærunt Alchymiam falſi, quoque recti,
Falſi ſine numero, ſed hi ſunt eiecti,
Et cupiditatibus (hei) tot ſunt infecti,
Quod inter mille millia vix ſunt tres electi.
Iſtam ad ſcientiam multi ſunt vocati,
Nobiles & pauperes, inſcii, literati,
Qui nolunt labores nec que tempus pati,
Ideo non perficient, quia ſunt ingrati.
Liber artis filios docet iſte ſatis,
Quibus hæc percipere Deus dedit gratis,

Ver-

Verſiculis propheticis quatuor his credatis,
Omnia dat gratis Diuinæ fons pietatis.

Hæc nobilis ſcientia eſt tantum illis data,
Qui diligunt iuſtitiam mente cum beata,
Doloſis & raptoribus ſed eſt denegata,
Propter peccata tardantur munera grata.

Sæpe reges Angliæ decoraſſet hæc res
Firma ſi in Domino fuiſſet eorum ſpes,
Ille ſed qui capiet per hanc rem honores,
Antiquos mores mutabit in meliores.

Iſte cum que venerit, regnum reformabit,
Virtutibus & moribus & exemplum dabit
Sempiternum regibus, plebs tunc iubilabit,
Et mutuo ſe diligens laudes Deo dabit.

O Rex hæc facturus, Deum regem ora,
Et eius auxilium pro re hac implora,
Tunc regi iuſto fulgenti mente decora
Grata ſuperueniet, quæ non ſperabitur hora.

Præfatio II.

IN honorem DEI Vnius, TRINI in Perſonis,
Hic liber eſt factus, vt indocti viderent
Doctique, poſt meum obitum:
Quo omnes imperiti, qui conantur
Quærere per Alchymiam magnas opes,
Inueniant bona conſilia, antequam opus id incipiant:
Nihilominus Eruditi magna ſecreta quoque hic diſcent:

Verum

Verum omnes indocti causam habebunt hic timoris,
Vt sibi caueant à falsis delusionibus
Operum multiplicatorum, eorumque conclusionibus.
At ideo famam præ mundo non desydero,
Nisi vestras ad Deum preces, nomine meo non expresso:
Ne quis in hoc inquirat aut animaduertat,
Sed sapienter consyderet flores huius libri:
Si quemcunq; hominum statum
Respiciatis, quamplurimos inuenietis,
Qui mentem Alchymiæ adiiciant
Saltem desyderio lucri & diuitiarum:
Vtpote Papæ cum Cardinalibus magnarum dignitatum
Archiepiscopi & Episcopi summorum graduum,
Abbates & Priores religiosi
Cum monachis, Eremitis & presbyteris varijs:
Et Reges cum principibus, Dominisque alti sanguinis.
Nam quilibet status desyderat de eius bonis
Mercatores, & qui circa ignem opera tractant
Ex auaritia eius opes desyderant:
Et opifices ex vulgo nolunt ab ea excludi,
Illi enim æque, ac Domini, amant hanc artem:
Vt Aurifabri, quos magis excusamus,
Quia visio ipsorum artis inducit eos ad credendum.
At mirum est, quod textores hoc opere participent,
Murarii, coriarii, pauperculique presbyteri,
Pictores & vitrarii ab ea cessare nolunt.
Imo & infectores rerum fabrilium sese exaltare cupiunt
Magna cum præsumptione; quibus talis color
Conuenit, qui dat tincturam vitris.
At multi operarii decepti sunt
Credendo nimis subito, ad mittendum in fumum suas opes

Et quamuis damna dolorem iis excitent,
Tamen continua spe se recreant,
Promittentes sibi optimum exitum:
De multis huiusmodi dicere noui verum,
Qui per totum hac spe se oblectant vitam,
Donec euadant pauperes & egeni:
Melius equidem fuisset illis, desisse
In tempore: quia nihil praeter vexationem inueniunt.
Nam certe qui non est valde eruditus,
Vilior est, quam quod hoc opere praeoccupari debeat:
Crede mihi, non est res parui momenti
Cognoscere omnia secreta ad hanc respectantia mineram.
Est namque valde profunda Philosophia
Subtilis scientia, sacra Alchymia.
De qua intendo hic scribere,
Quamuis forte non adeo curiose:
Nam is, qui velit communiter populum docere,
In eius gratiam vti debet simplici & communi lingua:
Et quamuis stylo plano & humili sit vtendum,
Nullus vir candidus putet sibi id despiciendum:
Omnes, quicunque scribunt de hoc opere
Libros suos valde obscuros aliis reddunt
Poeticis figmentis, parabolis & metaphoris,
Quod discētibus plurimum molestiæ & difficultatis creat,
Nam si in practica id conentur experiri,
Omnes impensas perdunt, vt quotidie patescit:
Hermes, Rhasis, Geber & Auicenna,
Merlinus, Hortulanus, Democritus & Morienus,
Baconus & Raymundus, cum multis aliis
Tecte sub velimento scribunt, sic & Aristoteles:
Nam quecunque illi hac de re tradiderunt,

Eorum

Eorum causæ obscuriores multos seduxerunt,
A vulgo & doctis & sic ab omnibus
Celarunt artem, ne quisquam inueniat
Medio eorum librorum, quamuis pulchras rationes addiderint,
Quibus illi in desperationem deducuntur.
Attamen Anaxagoras omnium rectius scripsit
In libro suo de conuersione naturali,
Ex antiquis philosophis, quos vnquam reperii,
Ille optime huius scientiæ fundamentum aperit,
Vnde Aristoteles ipsi valde inimicus
Carpit eum absque causa
In multis locis, prout probare potero,
Hac intentione, ne quis eum sequeretur.
Nam ipse erat abundans doctrina & amore,
Deus animæ eius benedicat superius:
Ac illis, qui inimicitiæ serunt semina,
Deus condonet malefacta,
Quemadmodum monachus ille quantum edebat librum
Mille receptarum, ex malitia & vexatione,
Qui in multis locis descriptus
Innumeros decepit & circumduxit,
Multosque ad inopiam redegit,
Exque veris & probatis viris falsarios effecit:
Quapropter misericordia quadam cogor
Ad monstrandum veritatem in paucis & simplicibus verbis
Ita vt à falsis doctrinis auerti poteritis,
Si huic libro mihique fidem adhibueritis:
Dimittite receptarum vestra volumina,
Nam eiusmodi sunt deceptionum plena,
Nec fidatis illis, at hoc obseruetis bene
Quod nihil sit scriptum nisi ex proprietate causæ:

Vnde Practica multum aberrat,
Vbi cognitio causæ non præcessit;
Quocirca prudenter in mente hoc teneas,
Quod nil opereris, nisi cur & quomodo cognitum habeas.
Ille etiam, qui in hac arte progressum facere cupit,
Opus habet vt falsitatem omnem fugiat
Nam veritas ipse Deus est, qui hanc artem monstrat,
Ideo falsitati nunquam vos dabitis:
At constanter in animo vobis maneat fixum,
Nullo modo adulterina metalla procurare,
Sicut illi, qui quærunt albificationes aut citrinationes,
Quæ pati nequeunt omnes Examinationes,
Quibus falsum argentum conficiunt, prout norunt,
Aut nummos, ad decipiendum homines:
Verum Deus prouidit, ne quis in hac arte benedicta
Quicquam speret, qui falsarius vnquam fuerit.
Gratiam vt habeat à Deo necessum est, qui hãc artem inquirere velit,
Ideo debet esse iustitiæ veritatisque amans:
Nec vero quis nimium se in animo vexet,
Qui propter externa desyderia hanc artem exoptet:
Atque is, qui intentione sua frui velit,
Vt satis sit diues, conuenit:
Diuersis vtis ne sese dedat operationum,
Sed solummodo sequatur huius libri ordinem,
Qui vocatur Alchymiæ ORDINALE,
Et CREDE MIHI, columna perpetua,
Nam, veluti Ordinale presbyteris ostendit
Ministerium dierum, quos obseruare tenentur,
Ita, ex omnibus alchymiæ inordinatis libris
Effectus hic secundum ordinem ponuntur:
Quapropter hic liber pro Alchymiæ modo

Est

Est incomparabilis precii,
Cuius veritas nunquam poterit reprobari,
Quamuis humili forma sit compositus.
Ac veluti ego artem hanc obtinui ex Diuina gratia,
Sic eam vobis obfero in septem capitulis,
Adeo plene, quam ex conscientia mihi licitum.
Ex nutu seueri Iudicis in extremo die:
Primum caput omnes docebit ex aquo,
Quinam hanc scientiam assequi poterit ex populo:
Et cur vera Alchymiæ scientia
Ab antiquis vocata sit benedicta & sacra.
In secundo capitulo monstrabuntur
Inania gaudia circa hanc & pericula:
Tertium caput in cuiusdam amorem
Fideliter aperiet lapidis materiam,
Quem Arabes Elixir appellant,
Hoc vnde sit, ibi intelligetis:
Quartum caput ostendet maius opus,
Molesti laboris, inconueniens doctis,
In quo occurrunt varia diuerticula
Multis cum periculis & erroribus plena:
Quintum caput de subtili est opere,
Quod Deus solummodo pro erudito disposuit,
Verum perpauci doctorum id comprehendunt,
Hinc haud multis hæc scientia appropriatur,
Sextum caput est de proportione & conuenientia
Naturæ inferioris cum cœli sphæra superiore,
Cuius vera cognitio multum promouet eruditos
Et adiumentum iis præstat in nostro mirabili opere.
Septimum caput vere vobis demonstrabit
Varia regimina vestrorum ignium.

Nunc DOMINE Deus ducas me & iuues,
Nam ad rem iam iam procedere cupio:
Singulos exorando, qui in hunc inciderint librum,
Vt in mente preces pro anima mea dicere velint;
Et ne quis meliori aut viliori
Mutet meam scriptionem, timore diuinæ maledictionis:
Vbi enim sententiæ cui viuæ non apparebunt
Ibi prudentiores ipsi sibi inuenient;
Et si quædem syllabæ fuerint mutatæ,
Reddere poterunt inutilem hunc librum:
Quapropter ne vni aut alteri confidas lectioni,
At vigesies desyderat iterari:
Nam continet magni ponderis sententias,
Licet parum Eloquentiæ præ se ferat:
Verum optimum erit, quod fieri à vobis conuenit,
Nempe vt legatis quamplures libros, & post hunc cum illis.

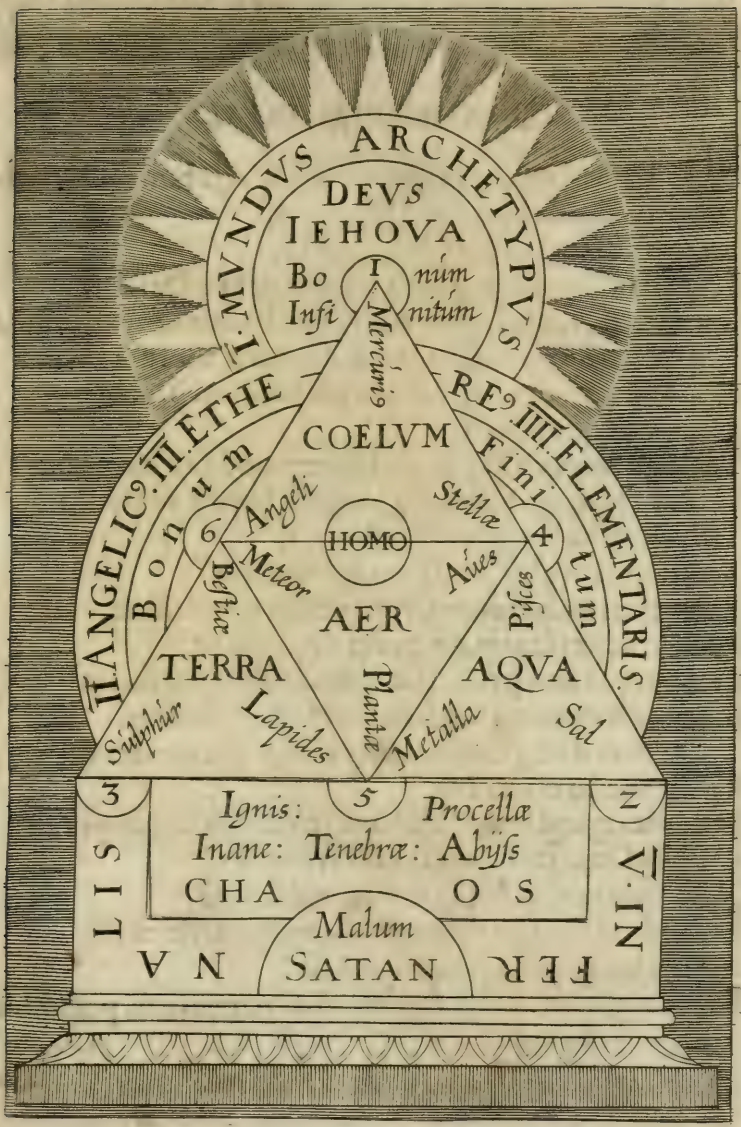
I. MVNDVS ARCHETYPVS
DEVS
IEHOVA
Bo núm
Infi nitúm
I
Mercúriꝰ
II. ANGELICꝰ. III. ETHE
REꝰ. IIII. ELEMENTARIS.
Bonum
Finitum
COELVM
Angeli
Stellæ
6
HOMO
4
Meteor
Aúes
Bestiæ
Pisces
AER
TERRA
AQVA
Plantæ
Sulphúr
Lapides
Metalla
Sal
3
5
2
Ignis: Procellæ
Inane: Tenebræ: Abÿss
CHA OS
Malum
SATAN
LIS
V. IN
NA
FER

Capitulum primum.

MAgisterium valde admirabile & Archimagisterium
Est Tinctura sacræ Alchymiæ,
Scientia mira secretæ Philosophiæ,
Singulare donum & gratia omnipotentis Dei,
Quod nunquam, labore manuū ab homine inuentum fuit
At solummodo reuelatione & doctrina aliorum
Nunquam hoc venditum aut emptum est precio
Vlli, qui id quæsiuerit:
Verum datum est Dei gratia solummodo viro digno,
Perfectum magno sumptu, longo labore & tempore
Subuenit alicui in necessitatibus,
Tollit vanam gloriam, spem & timorem
Submouet ambitionem, violentiam & excessum,
Mitigat aduersitates, ne quem opprimant,
Quicunque eius perfectam habuerit cognitionem
Fugiendo extrema mediocritate est contentus.
Quidam dedignantur hanc artem vocare sacram
Et hoc modo obiiciunt,
Dicentes, quod maledicti hanc scientiam sibi acquīrant
Quibus Deus nihil boni conferre velit:
Nam eorum voluntaria & falsa infidelitas
Non admittit vt possideant id, quod boni sit causa,
Adhæc nullam aliam rem conficit
Nisi saltem aurum aut argentum ad pecuniam, pocula aut
annulos

Quæ

Quæ à ſapientibus probatæ & inuentæ ſunt
Res minus virtuoſæ ex omnibus ſupra terram:
Hinc concludunt iſtius farinæ homines
Negantque hanc ſcientiam quoad effectum eſſe ſacram.
Ad ea nos referimus & proteſtamur, vt nouimus,
Quod hæc ſcientia nunquam alicui fuerit tradita,
Niſi omni ex parte probatiſſimo per multum temporis,
An dignus ſit vt hanc recipiat gratiam,
Ratione eius veritatis, virtutis & abſolutæ intelligentiæ,
Ex quibus ſi quid ei defuerit, nunquam habebit.
Ita nemo hanc artem potuit aſſequi,
Niſi à Deo quis miſſus fuerit, à quo inſtitueretur:
Res enim adeo eſt honoranda & rara,
Vt neceſſario alteri tradenda ſit oretenus,
Sic vt oporteat, etiamſi voluntas adſit paratiſſima,
Eam recipere ſub ſacratiſſimo & ſummo iuramento,
Quod, vt nos recuſamus magnas dignitates & famam,
Eodem modo ipſe eaſdem recuſare velit,
Et quod nunquam adeo audax ſit futurus,
Vt hoc ſecretum proprio filio inſinuare præſumat,
Nam propinquitas ſanguinis aut affinitas
Non recipienda eſt ad hanc dignitatem,
Si ſanguis, prout ſanguis non participat
At ſaltem virtus hac potitur arte,
Ideo ſecrete inquiratis & videatis
Omnes mores & virtutes, nec non habilitatem
Eius perſonæ, quæ ſit apta ad hanc diſcendam ſcientiam,
Et eadem ratione aſtringatis ipſum ſtricto iuramento,
Ne quiſquam hanc artem poſt ſe relinquat,
Cum dignum & probatum virum inuenire poſſit,
Si ætas ei ingraueſcat, aut moleſta ſit,

Vnum quidem docere eam potest, at non plures:
Nam oportet hanc scientiam secretam semper manere,
Causa est hæc, prout animaduertis,
Quod si improbus hanc artem sciret,
Multum inde periculi Christiano orbi contingeret,
Inflatus enim ille superbia suis hæreditatibus remoueret
Legitimos Dominos, qui aliis imperant:
Cuius rei periculum & pœna
Immineret illi, qui artem docuisset:
Si itaque propter suspicionem tantæ elationis & superbiæ
Sibi cauere debet, qui hanc scientiam velit tradere,
Hinc nullus tam præclarum assequetur donum,
Nisi is, qui virtutibus valde excellat.
Quod si illi ipsi putent, contra possidentes, negare
Hanc scientiam sacram, veluti prædictum fuit,
Nec videri benedictam ex effectibus,
Secundum Ordinem suum tamen sancta est:
Siquidem nemo eam inuenire queat,
Nisi ex gratia diuina, vnde sacri apparet generis:
Sic quoque opus est & labor diuinus
Ex vili cupro facere aurum & argentum finum:
Nullus eiusmodi mutationem reperiet suis meditationib⁹
Ex diuersis rebus, quas Deus creauit.
Nam quæ Deus coniunxit, homo non disiunget
Nisi ipsius gratiosus consensus plenarie adfuerit
Ope huius scientiæ, quam Dominus noster summus
Concessit his, quos ille diligit.
Vnde antiqui Philosophi non inconuenienter
Vocarunt hanc artem sacram Alchymiam,
Idcirco nemo tam temerarius erit,
Vt tantum Dei munus benedictum abiiciat,

Si mo-

Si modo consyderet, quod Deus omnipotens
Hanc scientiam à magnis celauerit doctoribus,
Et dederit eam perpaucis ex sua misericordia,
Qui sint fideles, veraces & humiles:
Et veluti saltem sunt planetæ septem
In tanta multitudine stellarum cæli,
Ita inter milliones millionum hominum
Vix septem ad hanc scientiam perueniunt.
Vnde indocti vos addiscitis & videtis,
Quomodo multi doctores magnæ authoritatis
Cum variis inquisitoribus aliis hanc artem indagare conati sunt,
Quorum tamen labor tetendit in nihilum,
Et quamuis sumptus impenderint, tamen nil inuenerunt,
A proposito enim suo semper deciderunt,
Et sic desperantes cessarunt ab hac arte
Dicendo tum, non esse hanc veracem,
Nisi fictas fabulas, quouis eundo,
Et rem falsam, naucique proclamarunt.
Tales sibi nimium videntur attribuere,
Illi putant suam sapientiam fore tantam, vt hanc artem reperiret,
Verum de eorum calumniis & verbis iniurioſis
Nos equidem ne tantillum curamus.
Nam eiusmodi non sunt inuitati ad nostrum conuiuium,
Qui se sapientes existimant, cum ne minimũ facere norint.
Quamuis hi ipsi non curent eam prosequi
Nihilominus Alchymiæ scientia verax permanet.
Et liceat quidam elati ex doctis id negent,
Attamen quilibet sapiens consyderet,
Quod ille, qui veritatem eius nunquam viderit,
Nullum testimonium legitime reddere valeat,
Esset enim res admiranda & inaudita,

Quod quidam, qui nunquã visum habuisset ad pingẽdum
Aut cæcus à natiuitate quomodo posset certificari
Vt scriberet aut optime imagines depingeret:
D. Pauli (Lond:) turrim, permagnum foret dubium,
Ab illis doctis, superbis, posse ædificari.
Forte enim contingeret eos ipsos succumbere,
Antequam sapienter loco remouissent.
Quocirca tales procul absunt ab eo,
Quod inuenirent rem omnium secretissimam;
Hinc quilibet sua vtatur fortuna,
Et eiusmodi doctos remittat ad suam propriã ignorantiã.
Nunc vos, qui hanc scientiam quæretis,
Discatis discernere falsos à veris,
Omnes inuestigatores veri artis Alchymiæ
Sint eruditi in prima philosophia,
Alias omnis illis perdetur labor,
Prout ei, qui aquum haurit cribro,
Veri indagatores quærunt per se soli.
Spe præconcepta inueniendi nostrum delectabilem Lapidem
Idque ideo, nolunt vt quis alius damnum patiatur,
Omnes illi propriis vtuntur sumptibus,
Sic dum expensas semper adhibere non detrectant,
Suas consumunt opes & cistas vacuas reddunt:
Magna cum patientia ipsi progrediuntur,
Sperantes solummodo in Dei auxilium:
Falsarii discurrunt ex oppidis in oppida
Vt plurimum vilioribus pannis obsiti,
Semper inquirendo diligenti cura,
Quam captent, prædam falsa deceptione,
A peierando hi non desistunt

Dicen-

Dicentes, quod possint argentum augmentare:
Nil frequentius quam periuria illis,
Dum affirmant se posse multiplicare
Aurum & argentum, atque hac ratione
Promissis suis arridentauaris;
Quorum mentem ad se facile inclinant,
Tum Deceptio & auaritia optime coniunctæ sunt:
Verum post non longo tempore
Multiplicator eum decipit
Magnificis suis promissis & iuramentis falsis
Auarus ad inopiam redigitur,
Nisi forte confestim sibi caueat
A multiplicatoris deceptionibus,
De quibus quamplurima possem referre,
Sed non audeo, ne eos stimulem,
Qui ad male agendum sunt dispositi.
Nam multum damni hinc exoriri posset:
Quocirca consulo vobis & demonstro
Eiusmodi, qui tale officium offerunt:
Quod si illi scientiam eam haberent absque dubio
Nulli vnquam ostenderent.
Cum illi promittunt multiplicationem
Proponunt sibi agere nequitiam,
Bonæque voluntatis aliorum bona deprædari,
Quid de eiusmodi sodalibus dicam?
Tales falsarii quocunque se se conferant,
Puniri deberent, nec tot tales que forent:
In naturam mendacia falsa congerunt;
Nam metalla non multiplicantur,
De hac sententia quilibet sit certus,
Quod natura plus artis ostendat,

Nihil multiplicat, (vt authores dicunt)
Nisi vna ex his duabus viis:
Aut putredine, quam vocant putrefactionem,
Aut alia, velut animantia, per propagationem,
Propagatio in metallis esse nequit,
At in nostro lapide multum illi simile videbitis,
Putrefactio destruere & corrumpere debet,
At id fiet in loco conuenienti:
Metalla generantur intra terram;
Nam supra terram ærugo apparet in illis,
Et ita supra terram est corruptio
Metallorum & longo tempore destructio,
Ex quibus nulla causa adest in hoc casu,
At supra terram non sunt in suo loco,
Loca autem naturæ contraria aduersantur,
Veluti pisces extra aquam extinguuntur,
Et homo cum volucribus & bestiis in aere degit,
Ita lapides & metalla sub terra generantur:
Medici & Apothecarii non desyderant
Quærere aquarum riuos in collibus siccis.
Nam Deus ordinauit ex sua sapientia & gratia
Omnes res crescere naturaliter in suis locis;
Contra hanc doctrinam quidam opponunt,
Et asserunt metalla multiplicari:
Argenti enim, plumbi, stanni & æris
Venæ quædam sunt ditiores, aliæ minus,
Quam diuersitatem natura non admitteret,
Si metalla non multiplicarentur nec crescerent,
Quocirca dicunt hanc rationem demonstrare
Quomodo sub terra augeantur & crescant illa,
Cur itaq; non supra terram in vasis bene dispositis

Ad præseruandum ea ab igne, aqua & aere?
Ad hæc respondemus, hanc rationem esse inanem,
Cum non sit perfecta similitudo:
Nam causa efficiens metallorum inuenitur
Solummodo virtus mineralis,
Quæ in qualibet terra non adest,
At saltem in certis locis & selectis fundis,
Quibus sphæra cælestis
Immittit suos radios directe quotannis,
Et prout materia ibi tum est disposita,
Tale quoque metallum formabitur:
Paucæ terræ sunt aptæ ad eam generationem,
Quomodo igitur supra terram possit esse eorum multiplicatio?
Ita omnes percipiunt qui prudentes sunt,
Quomodo aquæ congelatæ, seu glacies se habeat
Antequam indurata fuerit,
Quædam in locis copiosior, quædam paucior,
Vt aquæ in fossis & torrentibus
Fuit exigua quantitas, cum rigere cepit;
At aquæ in lacubus maiores habent venas
Propter copiam materiæ in iis congelatæ,
Propterea dicere, non bene conueniret,
Quod ideo hinc multiplicari possit ipsa glacies:
Ita quamuis metallorū fuerint venæ plures aut pauciores,
Non probat, quod producant plus, quam ante fuerint,
Ita credere vos oportet absque vllo dubio,
Quod ingredientia omnia redigenda ad simplicitatem,
Et compositio discernenda sit, vt animaduertitis:
Nam in multiplicatione herbarum, veluti natura prouidit
Vt singula secundum semina sua differrent,
Seorsim stipites & folia, quæ virtualiter illis insunt,

In a-

In actum deduci non possunt, vt notentur oculis:
At metalla manent in sua integra compositione,
Cum ab aquis fortibus dissoluuntur:
Idcirco siquidem glacies simplicitati sit propinquior
Quam Metalla, nec tamen augeri possit,
Certe credere vos oportet, (vt antea dixi)
Quod ex vna vncia argenti plus fieri nequeat.
Ad hæc nihil multiplicari reperietis,
Nisi sit vegetabile aut sensitiuum genus,
Cum metalla saltem sint Elementatiua
Nec habeant semina, nec sensum corporis:
Ergo concludimus, omnes multiplicatores cessare debere,
Nam metallum semel generatum nunquam accrescit:
Nihilominus vnum metallum transmutatum inuenimus
In aliud metalli genus
Propter materiæ propinquitatem, quæ in ipsis erat,
Veluti cognitum est inter ferrum & æs,
At facere verum argentum & aurum nihil potest,
Nisi solummodo Philosophorum Medicina.
Ideo opera eiusmodi, quæ multiplicatores vsurpant,
Docti omnes reprobant & extreme fugiunt,
At sacra Chymia merito honoranda est,
Quæ tractat de preciosa Medicina
Tali, quæ vere facit aurum & argentum purum,
De quo exempli vice testimonium
Extat in quadam ciuitate Cathaloniæ,
Quod Raymundus Lullius nobilis, veluti supponitur,
Fecit in septem imaginibus ad monstrandam veritatem,
Tres fuere ex argento bono in forma matronarum,
Quatuor ex auro habitu virili,
In quarum vestium margine literæ apparuerunt,

Signi-

Significantes ſententiam hanc, quæ ſequitur:
Ex ſolea equina veteri (vna inquit) fui ferrum, ☽ ex ♂ 1.
At nunc ſum argentum puriſſimum:
Ego eram, alia dicit, ferrũ ex minera deſumptum, ☉ ex ♂ 2.
Sed iam ſum aurum perfectum & finum,
Olim fui cuprum ex veteri cupa, ☽ ex ♀ 3.
Nunc ſum argentea tota, inquit fœmina:
Quarta ait, eram cuprum in loco vili generatum, ☉ ex ♀ 4.
At nunc ſum aurum perfectum factum Dei nutu,
Quinta dicit, fui argentum purum & finum, ☉ ex ☽ 5.
Sed nunc excellens aurum melius quam prius:
Sexta, canna plumbea ducentis fere annis fui, ☽ ex ♄ 6.
Et iam optimum argentum omnibus appareo,
Septima inquit, ego plumbum ex auro factum, vt monſtrum, ♄ ex ☉ 7.
Sed certe ſorores meæ, quam ego, ſunt propiores.
Hæc ſcientia, vt quidam volunt, dicta eſt
Olim ab Alchymo rege percelebris famæ:
Qui princeps glorioſus animo generoſo
Et virtute præſtans hanc artem indagare ſperauit,
Scrutatus naturam vir ille doctiſſimus
Extorſione omiſſa quæſiuit & inuenit illam,
Rex Hermes quoque idem fecit,
Qui fuit vir eruditione celeberrimus:
In quadripartitis ſuis aſtrologiæ
Artis medicæ & huius Alchymiæ,
Nec non magiæ naturalis,
Veluti quatuor ſcientiis in natura exiſtentibus,
Ac ibi, inquit ille, beatus habetur,
Qui res nouit vere, prout ſunt,
Et beatus eſt is, qui debite probat

Illud quod ad scientiam spectat:
Nam ex opinione sua quamplurimi
Decipiuntur, in iis, quæ non cognouerunt:
(Vetus est prouerbium) quod in magno aceruo imagina-
Non sit exiguus scientiæ manipulus, (tionis
Cum probatione debita & discretione sufficiente
Sapientes quoque quotidie multa addiscunt.
Per scientiam homines seipsos noscunt & res quaslibet,
Homo enim bestia est & peior absque scientia:
At vix vlla cupidine quis ducitur
Scientiæ, cuius nil ipse tenet:
Et defectus eruditionis audaces & feros
Sufficiens autem scientia reddit humanos,
Nobiles nunc solent despicere
Eos qui scire desyderant.
Sed Reges antiquo tempore
Ordinarunt (veluti auctores multi tradunt)
Quod septem scientias liberales disceret
Nemo, nisi nobili liberalis ingenio,
Et qui illis deditus esset, liberrime
In studiis suis vitam ageret:
Hinc antiqui eas vocauerunt
Septem scientias liberales
Nam qui vellet eas addiscere perfecte & bene
Oportuit eum libertate certa gaudere.
Ab aliis operibus mundanis abstinebit
Qui leges saltem humanas percepturus est,
Multo magis se mundo abdicabit,
Qui multas scientias addiscere velit.
Et hac ex causa satis videtur,
Cur eruditi viri sint despecti.

At ex-

At excellens eius memoria non ceſſabit,
Qui rerum cognitione ſemper accreſcit.
Amans ſcientiæ, iuſtitiæ & gratiæ
Multis in locis repudiatur.
Sed in aulam qui portat quocunque modo
Vtile ſeu munus, eo præualet tempore.
Quapropter hæc ſcientia aliæque gratiæ plurimæ
Sunt perditæ & amiſſæ ab omnibus.
Porro memento eius, quod dico,
Nonnulli eam appetunt in vita ſua,
Auaritia & ſcientia diſcordi ſunt genere,
Qui deſyderat lucrum, hanc artem non inueniet.
Sed ille qui amat ſcientiam pro eius dignitate,
Indagare vtramque poteſt fælici ingenio:
De hoc capitulo non opus eſt plura tradere,
Nam hic apparet, quales eam attingere poſſint,
Hoc eſt, ſolummodo fidelis,
Et qui eſt conſtans animo ad inueſtigandum,
Non ambitioſus, nec ab aliis quid mutuari coactus,
Qui ſit patiens, nec nimium properet,
Quique in Deum firmiter confidat,
Et ſcientiæ omnino adhæreat;
Et cum omnibus his qui vitam agat integerrimam,
Falſitatem deteſtetur & à peccatis abhorreat,
Tales ſunt apti vt ad hanc ſcientiam perueniant,
At capitulum ſequens eſt de gaudio & dolore.

Capitulum ſecundum.

IN Normandia vixit nuper monachus quidam,
Qui decepit quamplurimos cuiuſcunque ſtatus,
Hic poſtquam in phantaſia
Præconceperat, ſe hanc artem perfecte ſçire,
Tanta lætitia perfuſus eſt,
Vt furere pene inciperet,
De cuius præpoſtero gaudio, (licet non diu durarit)
Exempli gratia hunc apologum narrabo:
Monachus iſte Franciam peruagatus erat,
Vt apoſtata deſyderiis ſuis indulgendo:
Et poſt in hoc regnum venit
Cupiens cuique perſuadere,
Se totius Alchymiæ fundamentum plenarie callere,
Quod in libro quodam Receptarum repererat;
Idcirco animum omnino induxit ſuum
Præclara quædam facta ac nobiles actus poſt ſe relinquere
Vnde nomen eius foret immortale,
Et fama in hac regione maneret perpetua:
Atque hinc ſæpe ſpeculabatur, vnde inciperet
Tantas diuitias abſumere, quas inuenturus eſſet:
Et ſemper cogitabat, En, hoc noui,
Vbi reperiam quendam virum fidelem,
Qui voluntati meæ morem gereret,
Et propoſitum meum in actum ducere iuuaret,
Tum facerem, vt in planitie
Salisburienſi glorioſe extruerentur

Quin-

Quindecim Abbatiæ in exiguo tempore,
Ita vt singulæ singulis miliaribus ab inuicem distarent,
Hac de causa hic monachus ad me accedens
Fiducia ea, quam dicebat de me referri;
Mentem suam iam dictam mihi aperiebat,
Et orabat vt sibi consilio adessem:
Ego ante imaginem sancti Iacobi promisi,
Me nolle eius nomen patefacere,
Nihilominus scribere mihi licitum est absque vitio
De eius desyderio tam inani.
Cum magnam mihi suam scientiam aperuisset,
Dicebat, sibi nihil deesse
Nisi oportunam occasionem
Ad laborandum in Regis commodum
Et impetrandum licentiam ab eius senatu
Et Dominis mediate,
Ad coemendum agros pro antedictis Abbatiis
Nam pro expensis se satisfacturum:
Verum multum adhuc dubitauit,
Quomodo, à quibus & vbi emendæ essent terræ:
Cum de tam magno eius opere audissem,
Explorare volui quam peritus esset in literis
Et quantum eruditionis haberet scholasticæ,
Sed in his fatuus saltem inuentus est:
Nihilominus sustinui & secrete me gessi,
Vt plus eius desyderii cognoscerem:
Tum dicebam, rem esse adeo leuiculam
Vt Regi aperiri non debeat:
At si proba esset non conueniens,
Ipsum pro stulta fabula accepturum:
Monachus respondit, quod in igne teneret

Rem, quæ ſuam voluntatem complere poſſet:
De qua veritatem intra 40. dies
Me cogniturum certiſſime:
Tum retuli, me hoc non vrgere amplius
Sed 40. dies (dixi) expectaturum:
Quod tempus vbi aduenerat,
Ipſius monachi ſcientia euanuerat;
Tum omnes eius Abbatiæ & concepta
In rem nihili redierant;
Et veluti venerat, ſic abiit
Non abſque magno animi pudore:
Nam paulo poſt, breui tempore
Multos bonæ voluntatis viros decepit,
Et deinde repetiit Franciam;
Ecce quam miſerabilis hæc fuit permutatio,
Quod quindecim Abbatiæ religioſæ
Hoc modo deberent confundi.
Res mira fuit, quod ipſe putarit,
Et omnem ſuam mentem intenderit
Abbatias extruere & detraxerit
Sub obedientia viuere:
At velut apoſtata circumuagatus eſt
Vt benedictam hanc ſcientiam indagaret:
Verum veluti ſuperius hoc libro ſcripſi,
Nullus deceptor huic ſcientiæ ſit intentus.
Aliud quoque exemplum memorandum eſt
De quodam, qui ſperauit æque bene hanc rem facere,
Ac Raymundus Lullius, aut Bacon monachus,
Vnde ſeſe vocitauit ſanctum Petrum,
Fuit miniſter parui oppidi,
Non procul à Ciuitate Londinenſi,

Qui

Qui videbatur aliis exiguam
Prædicandi habere scientiam:
Certus putabat hanc artem reperire,
Et nomen voluit suum hinc celebrari,
Ratione pontis imaginatione concepti
Supra Tamesin faciendi pro commodo transeuntium,
Quo fieret publica quædam vtilitas
Cessura toti regioni circum circa:
Verum ad opus eiusmodi perficiendum,
Nihil eius voluntati sufficere potuit.
Quocirca sublimem adeo erigere voluit
Pontem, vt omnibus admirationi futurus esset,
Cum turribus deauratis lucentibus instar auri,
Quæ res magnifica videretur spectatoribus:
Tum sæpe commemorabat de nouo
Quam magna fama sequutura esset,
Si pontem adeo illustrem faceret,
Vt noctu perlucere late posset,
Atque sic continuo perduraret,
Tum omnes eum celebraturi essent:
At in animo eius variæ dubitationes exortæ sunt,
Quomodo hoc opus perficeret,
Putauit quidem lampadas igne incensas
Satisfacturas huic suo desyderio:
Ideo lampades ea intentione
Sufficienter ordinandas statuit.
At iterum veritus est valde
Quod post mortem suam,
Alii hoc lumen ministrare recusaturi essent,
Et reditus aliis rebus impensuri,
Hinc cogitabat felicem eum,

Qui

Qui sciret cui tuto confideret,
Denique præsumpsit lumen illud apponere
Ponti, quod noctu reluceret,
Ex carbunculis gemmis, pro miraculo,
Cum duplici reflexione subtus & superius:
Interim nouæ imaginationes animum eius vexabant,
Vbi carbunculi essent reperiendi,
Ac vbi sapientes viri ac fideles offendendi,
Qui pro eius intentione inquirerent
Per mundum vbicunque
Copiam carbunculorum:
Hac de causa adeo se macerabat,
Vt maciem fere contraheret,
At cum putaret sic firmissime
Se tantæ artis possessorem fore,
Postquam annus iam finitus esset,
Ars omnis eius, vires que defecerant,
Nam vbi vitrum suum extraxerat,
Nil materiæ continuit pro auro vel ære,
Tum iratus & fere furore percitus fuit,
Suas enim opes omnes perdiderat,
Atque hoc modo vitam transegit,
Quid amplius de eo referam?
At vt laici doctique in scholis
Agnoscant res horum fatuorum,
Meminerint exemplorum eorum vbicunque sint,
Eo enim animo sunt quam plurimi alii:
Ipsi leuiter credunt omnes conclusiones,
Quamuis sint falsæ illusiones,
Si saltem in libris scriptis reperiant,
Existimant verum præmentis leuitate,

Tam

Tam facilis & temeraria confidentia,
Causatur pauperiem & frustraneas expensas,
De spe huius artis vanum surgit gaudium,
Spes enim inanis stulti est paradisus,
Veri autem filii artis confitentur
Deum, sine quo omnia fallunt:
Nam veluti non habent scientiæ initium,
Ita absque eo non sortiuntur finem bonum,
Confiteor Altissime, nullus ista capit,
Licet prius didicit absque te nil sapit.
Nam tanta stat gratia te Deum semper apud,
Perficere sicut capere, nam finis es & caput.
Veluti nunc de gaudio huius artis audiuistis,
Ita nunc de dolore circa eam percipietis,
Quamuis contrarium desyderio
Illius, qui hac arte delectatur.
Prima cura est, agnoscere animo
Quam multi hanc quærant, pauci vero inueniant,
Et quod nemo hanc scientiam adipisci possit,
Nisi doceatur, antequam incipiat.
Vere doctus est & intellectu puro,
Qui per doctrinam alterius eam apprehendere potest,
Varias diuersitates vt cognoscat necessum est,
Qui secreta naturæ opera indagare contendat,
At institutio non adeo certa est,
Quin contingat aliquem post eam errare posse,
Veluti omnes qui nunc è viuis discesserunt,
Errarunt antequam lapidem nostrum inuenerint,
Siue primo seu sequenti tempore,
Omnes errant, donec vera practica accedat,
Nullus autem aberrat magis in calore & frigore,

Quam artifex temerarius & audax,
Nam nemo citius opus nostrum perdit;
Quam is, qui id complere præsumit.
At ille qui rem perfecturus est,
Sit prouidus & cautus in operando,
Præ omnibus enim curis hæc est grauissima,
Vt si quis in vno errarit, de nouo iterum incipiat,
Certe curas permultas habiturus est
Qui hanc artem adipisci desyderat,
Sæpe voluntatem suam permutabit
Rebus nouis, quas cognouerit,
Consilia eius sæpe erunt irrita,
A quo infortunio nunquam securus fiet,
Et sæpe animus eius vacillabit
Nouis opinionibus, dolore afflictus,
Atque ita continuabit in phantasiis,
Vt mira res sit, si eam attingat,
Quin curas versabitis acerrimas
In hac arte qualescunque fueritis,
De molestiis plus vobis aperiam
Quod desyderium vestrum refrenabit,
Magna est cura, vt sapientes tradunt,
Cognoscere vbi perfectus sit artifex:
Et quamuis incidatis in eum, qui vos doceat,
Varias tamen molestias & curas habebitis,
Nam si mens tua virtuti sit dedita,
Diabolus vt noceat allaborabit,
Tribus modis offendere te præsumet
Festinatione, desperatione & deceptione,
Propter opera virtutis quæ facturus sis,
Si ad hanc scientiam perueneris,

Pri-

Primum iam dictum periculum est festinatio,
Quæ multum destruit & corrumpit,
Omnes authores qui de hac arte scribunt
Festinationem dicunt esse ex diabolo,
Exiguus ille liber de philosophorum turba
Inquit, omnis festinatio ex parte diaboli est,
Idcirco ille rem maturabit,
Qui procedet lento gradu,
Iuxta prouerbium veritatem cognoscetis,
Quod quo quis magis festinet, eo lentior futurus sit.
Nam qui properat, opus non perficiet
Interdum nec in mense, nec aliquando in anno,
Et in hac arte semper erit verum,
Quod festinans nunquam carebit querelis,
De celeritate quoque estote certi,
Quod à veritate eos præcipitabit,
Diabolus non habet subtiliores modos,
Quam vt celeritate vos circumueniat,
Idcirco sæpenumero præsumet
Per hanc vos in errores seducere,
Ipse gratiam vbique inueniet,
Qui festinationi semper se opponet,
Semper, dico, nam in momento temporis
Festinatio destruere potest omnia vestra opera,
Ideo ab omni festinatione caue,
Tanquam ipsa prorsus sit diabolica,
Ratio mea non sufficit, vt debet,
Festinantiam reprobare,
Quamplurimi se inuoluerunt magnis curis,
Quia festinantiam admiserint,
Sed semper ad finem properarunt,

Quod ex Sathanæ tentatione accidit,
Nil amplius de festinantia modo,
Sed beatus est patientiam habens,
Cum vero festinatione inimicus non prævalet,
Tum desperatione mentem vestram fatigabit,
Et sæpe hanc sententiam vobis ingerit,
Quam multi id quærant, quam pauci inueniant,
Iique longe te sapientiores,
Quæ igitur certitudo tibi supererit,
Ipse instigabit, vt quoque dubites
An magister tuus habuerit, nec ne,
Et quod forte euenerit,
Vt partem, non totum, te docuerit.
Eiusmodi incertitudinem mouebit,
Ad dubitationem menti tuæ ingerendam,
Et sic labores tuos recompensabit
Cum tali diffidentia & desperatione,
Contra assultus eiusmodi nil iuuabit,
Nisi confidentia sola virtus,
Ad quam ipsa ratio accedat,
Nec causa remanebit timoris,
Si prudenter in animum reuocabitis
Virtuosos mores, quos reperitis
In vestro Magistro & doctore,
Nec opus erit, vt desperetis,
Si circumstantias omnes consyderabitis,
An ex amore vel dubio vos docuerit,
Et num ipsa motio ab illo inceperit,
Nam tali viro difficile est confidere,
Qui enim vobis eam rem profert, magis indiget
Vestri, quam vos illius.

Hoc

Hoc modo certitudinem habebitis
Priusquam opus vestrum incipietis,
Cum talem obtinueritis fiduciam
A desperatione securi eritis:
At quis eiusmodi magistrum reperiet,
Ceu meus fuit, non habebit causas, cur dubitet,
Qui vere erat nobilis & laude dignus,
Amabat iustitiam & abhorrebat à fraude,
Secretorum tenax, cum alii clamarent,
Noluit agnosci eorum sciens,
Si quando alii differerent de rosæ coloribus,
Nil ipse addidit tacite se gerens.
Ad quem longo tempore me recepi,
Sed ille me strictis obseruabat modis,
Vt agnosceret meam dispositionem
Diuersis probationibus, sciretque conditionem,
Cumque reperiret in me certam fidelitatem,
Magnamque spem, quam conceperam,
Tandem eius gratiam ex Dei nutu
Obtinui, quæ ad me inclinata fuit,
Vnde paulo post ipse cogitarit,
Quod vterius dilationem pati non deberem,
Variæ meæ literæ, affectusque mei cordis
Mouerant eius animum mihique addicarant,
Quocirca calamum sumere non recusauit,
Sed iterum mihi rescripsit, prout sequitur:
Amice fidelis & frater amantissime,
Respondere tibi cogor, non est futurus alter,
Tempus adest, quo hanc gratiam à me captes,
Pro magno præmio & solatio tuo,
Tua persona & firma eius confidentia,

Tua virtus probata, eiusque sapientia,
Tua veracitas, amor, ac perseuerantia,
Animusque constans, desyderiis suis fruetur,
Ideo necessum est, vt intra perbreue tempus
Colloquamur inuicem oretenus:
Si scribere deberem, iuramentum meum soluerem,
Hinc conueniamus necessario.
Et cum adfueris, hæredem artis
Te faciam atque ex his terris discedam,
Tu eris & frater & hæres mihi
Huius tam magni secreti, de quo docti desperant:
Quocirca age gratias Deo pro hoc nuncio,
Nam melius est, quam ferre aliquot coronas,
Proxime post sanctos suos Deus hos eligit,
Qui hanc habent artem, qua ipse sit honorandus,
Nil magis ad te scribam in præsenti,
Sed quamprimum ad me equitare velis,
His literis acceptis, mox properaui
Ad magistrum meum per centum millia & amplius,
Vbi quadraginta dies continuando
Didici omnia secreta alchymiæ,
Quamuis philosophiam ante intellexeram
Velut alius quispiam in hoc regno,
Nihilominus fatui, qui hanc scientiam quærunt,
Existimant quod 40. diebus perfici queat,
Sed inter 40. dierum opus, animaduertitis,
Et 40 dierum doctrinam, multum differentiæ,
Tum obscura dubia mihi apparebant clara,
Vbi inueni reserata vincula naturæ.
Causæ rei tam mirabiles videbantur mihi adeo certæ
Et ita rationabiles vt desperare non potuerim:

Si vos

Si vos cum magistro vestro sic conuenietis,
Nos de vobis nullum concipimus dubium.
Tertium impedimentum deceptionem vocamus,
Inter alia aduersus me pessimum:
Idque dictum est de seruis, qui attendant
In opus vestrum, quidam enim norunt multũ deceptionis,
Et quidam sunt negligentes, alii ad ignem obdormiunt,
Quidam sunt prauæ voluntatis, qui vobis nocebunt,
Quidam sunt fatui, alii nimis audaces,
Alii doctrinæ sunt inobedientes,
Quidam habent digitos rerum alienarum attractiuos,
Qui tractant res nefarias, valde nociuas,
Quidam sunt ebriosi, leues & aliis intenti,
Caue tibi ab hisce si velis esse absque damno,
Fideles sunt stulti, prudentes falsi,
Vnus me lædit vt & alter obest,
Nam cum opera mea bene præpararam,
Tales abstulerunt mihique nil reliquerunt,
Tum reuoluens apud me sumptus, tempus & labores,
Quos de nouo incipiendo perferre deberem,
Tristato corde mox valedixi,
Non appetens magis Alchymiæ:
At quomodo hoc eo tempore euenerit
Pauci id crederent ratione vera,
Quamuis vel decem personæ attestari
Queant, quo infortunio laborarim:
Quod vix ab hominibus solis contigerit
Absque diaboli ope, vt ipsi narrare possent:
Faciebam quoque Elixir vitæ,
Mecumque sentiebat mercatoris vxor,
Quintam Essentiam etiam comparabam.

Cum

Cum multis aliis secretis,
Quæ nequissimi homines mihi auferebant,
Magno meo dolore & tristitia,
Vt in hoc mundo nil aliud dici possit,
Nisi lętitiam quamcunque curis esse permixtam:
De curis parum adhuc restat dicendum,
Quod conuenit in mente reseruari;
Id accidit viro benedicto,
De quo veritatem ipse referre queo.
Thomas Dawltonus vir bonus
Deo nocte dieque inseruiens
De tubea medicina magnam habuit copiam,
Quo vix alius ex Anglis plus obtinuit,
Satelles quidam regi Eduardo à Seruitio existens,
Cui nomen erat Thomas Harbard,
Hunc Dawltonum vi extraxit
Ex Abbatia Comitatus Glocestriæ,
Et coram Rege constituit,
Vbi Deluis tum præsens aderat:
Nam Williami Deluis Dawltonus scriba fuerat,
Deluis de Dawltoni opere narrauerat:
Deluis quoque seruus erat fidelis
Ipsi Eduardo regi sæpe astans:
Deluis ibi retulit, quod intra horam
Dawltonus sibi fecerat mille libras Starlingenses,
Auri tam boni, quam Regales nummi,
Spacio dimidiæ diei, vel adhuc minori.
In cuius rei testimonium Deluis in Biblia iurabat,
Tum Dawltonus respiciens ad Deluin
Dicebat, ô Deluis peieraști ante,
Ideoque sollicitum te esse deceret,

Nullam,

Nullam, inquit ille, ob causam modo dictam,
Vti Deus nouit, quem Iudas prodidit,
At semal (inquit Deluis) iuraui tibi,
Quod à me non esses manifestandus,
Sed id seruare non teneor (vt autumo)
Pro Regis commodo & huius regni,
Tum Daultonus respondit modestissime
Hæc responsio periurium non excusat,
Quomodo Rex ipse tibi confideret?
Qui sis confessus eo præsente periurium?
Sed ego, inquit Daultonus ad Mai; Regiam,
Sæpe sollicitus fui variis in locis
Propter hanc medicinam, animoque indolui,
Ideo iam cogitaui ne amplius molestaret,
Nam in ea Abbatia, vbi comprehensus fui,
Proieci illam in publicum lacum,
Currentem ad fluuium, qui fluxu & refluxu maris mouetur
Et sic ibi tantum diuitiarum perditum,
Quantum inseruiuisset ad Terram sanctam recuperandam
Viginti millium exercitui pro reditu,
Diu propter amorem Dei id seruaui,
Vt subuenirem regi, qui eam expeditionem assumeret:
Heu Daultone, tum rex dicebat,
Stultum fuit tantam rem perdidisse;
Et voluit, vt id Daultonus de nouo faceret,
Daultonus respondit, hoc fieri non posse,
Cur non, inquit Rex, quomodo id nactus es,
Ipse referebat quod à Canonico Lichfeldensi acceperat,
Cuius opera Daultonus diligenter seruauerat
Per multos annos, donec ille obierit,
Propter quod seruitium, dixit, hoc spacio

Canonicus sibi dederat, quicquid eius haberet.
Rex Daultono quatuor marcas donauit
Licentiamque abeundi mox quo vellet,
Tum Rex ex animo tristis fuit,
Quod Daultonum ante non cognouerat.
Et sic sæpe accidere solet pro certo,
Quod tyranni regi sint propinquissimi,
Nam Harbardus Daultonum comprehensum
Abduxit in Stepnei, ibique detinuit,
Ministri Harbardi pecuniam abstulerunt,
Daultono quam Rex ante dederat,
Et post Harbardus Daultonum inde portauit longius
Ad castrum quoddam Comitatus Gloceſtriæ,
Ibi Daultonus diu captiuus detentus fuit,
Cui Harbardus maximas iniurias inferebat,
Inde eum in carceres strictiones
Troiam deduxit, vbi post quatuor annos
Illum morti addixit:
Daultonus ad moriendum obediens
Benedictus, inquit, sic Domine Ihesu
Videor nimis diu à te abfuisse,
Scientiam tu mihi dedisti magna cautione,
Quam tenui absque insolentia,
Ei nullum vnquam inueni aptum
Qui mihi mortuo hæres succederet,
Ideo dulcissime Domine, nunc cogor
Id tuum donum iterum tibi resignare:
Et tum deuotissimas preces fundens
Subridens, inquit, fac nunc quod cupis:
Cum Harbardus videret eum ita ad mortem paratum,
Lachrymæ deciderunt ab eius oculis.

Nam

Nam neque carcer, nec mors prævalere potuit,
Ad hanc inquirendam artem, nec dolosus astus,
Nunc dimittatur, tum Harbardus inquit,
Non enim oberit aut proderit post hac alicui,
At cum Daultonus surgeret de loco
Circumspexit tristi vultu
Abiitque pressus angustiis,
Nec desyderauit annum superuiuere.
Hæc illi iniuria accidit, vt narraui,
Per homines infernum non timentes
Harbardus non diu post obiit,
Et Deluis in Teukesburia decollatus fuit,
Hoc modo magna molestia, veluti videtis,
Hanc artem comitatur in quolibet gradu,
Hic ipse rex sua intentione frustratur,
Quia Harbardus erat insolens & violentus,
Dum virum adeo nobilem superbus oppresserit,
Et veluti maleficum captiuum duxerit,
Cum tamen lenitate, patientia & gratia
Multum solatii inde euenisset,
Non solum regi, vt intelligitis,
Sed quoque toti Reipublicæ huius regni,
At non mirandum est, quod gratia non accedat,
Nam peccata regnant vbique in hac regione,
Ecce hic gratia perfecta præsto fuit,
Ad tollendas taxas & vectigalia à populis,
Vnde multum boni & charitatis contigisset
Inter viros equestres, Sacerdotes & communem plebem,
Hic obseruare licet quod vitiosa violentia
Acquirere nunquam possit sapientiam.
Nam vitia & virtutes res sunt contrariæ,

Hinc vitiis dediti eam possidere nequeunt,
Si vitiosi possent hanc scientiam indagare,
Multum violentiæ hinc aliis inferrent,
Et in ambitione sua indies accrescerent,
Peioriſque conditionis, quam ante, fierent.
Nunc hoc capitulum de gaudio & dolore finitum est,
Quod caput sequitur materiam nostri lapidis manifestat.

Capitulum tertium.

TOnsilus in igne laborauerat
Sexaginta annos & amplius ad obtinendum desyderiū,
Brianus alius fuit cum Howltono in occidentali parte
Semper occupatus, practicam exercendo,
Attamen hanc nobilem scientiam non inuenerunt,
Quia nec materiam nec artis radicem nouerant,
Sed illegitime procedentes semper id quæsiuerunt
Donec vitam & bona sua profuderant,
Multum sumptus, damni & anguſtiæ passi sunt
Inter sua Recepta, quæ operabantur,
Tum Tonsilus coram me conqueſtus est
Cum lachrymis, dicens quod corde doleret,
Quia consumpserat potiorem suæ vitæ partem
In falsis receptis & in vilibus materiis
In herbis, gummis, radicibus & gramine,
Quorum varia recensebat genera,
Vt Coronopum, Selandinam & Mezerion,
Veruinam, Lunariam & mortagon,
In capillis, ouis, in excrementis & vrina,

In an-

In antimonio, arsenico, in melle, cera & vino,
In calce viua, Sandiuer, & vitriolo
In marchasitis, tutia & singulis mineralibus,
In amalgamatis, albationibus & citrinationibus,
Omnia ad nihilum redacta sunt in eius operationibus,
Nam non consyderabat, quid intenderet
Securus de proportione naturæ,
Post hæc omnia nihil putabat melius,
Quam in sanguine humano operari,
Donec ego dicerem, quod sanguis in fumum corrumpere-
Ignibus fortissimis & destrueretur. (tur
Ex amore Christi tum dixit, me doce,
Qualis esse lapidis substantia esse debeat.
Tonsile, ego inquam, Quid tibi prodesset
Adeo seni? ideo ab hac re cessa,
Et incumbe precibus, quia tempus id postulat:
Nam si scires materiam nostri lapidis,
Antequam perficeres eam, ætate occumberes,
Ne hoc cures bone magister, ipse retulit,
Satis mihi solatii contingeret
Si cognoscerem saltem materiam
Illius lapidis, tamdiu à me quæsiti:
Tonsile, dicebam, non est res parua,
De qua certior fieri desyderas,
Nam multi authores scribunt de illo dubio,
At nullus ex iis id clare demonstrat,
Ipsi enim auctores de hac arte scribentes
Orarunt Deum (teste Democrito)
Vt subito ex hoc mundo auferret
Illorum animas, qui hac de re libros scripturi essent,
Multi enim sunt veriti ex iis

Ne plus quam deceat, de hac scientia traderent,
Quilibet illorum saltem vnum aut duo puncta docuit,
Vnde agnosci possit certissime à sociis,
Quod illis æqualis esset
Siquidem vnus eorum alium intelligit,
Ita scripserunt, non vt omnes instruerent,
At vt sese manifestarent secreto dicendi genere,
Idcirco ne sis contentus vt vnum saltem librum legas,
Sed varios authores perlustres,
Liber librum aperit, vt vir doctus Arnoldus asserit,
Velut & Anaxagoras de eodem opere testatur,
Qui enim defes ad legendum varios libros extiterit,
Ille ad practicam inutilis censebitur.
At Tonsile, velut Eleemosinam id non offeram
Alicui aperiendo (quod nunquam ante hac factum)
Per modum responsionis tibi dabo solatium,
Si prudenter me interrogaueris
Bone magister, ipse tum dicebat, me certe doce,
Num materia sit Sol & Mercurius?
Aut vero Sol & Luna,
Aut an tres illi simul sumendi sint?
An solus Sol, an solus Mercurius,
An vero sulphur cum iis sit materia nostri lapidis?
Seu num sal armoniacum conueniat,
Vel alia mineralia ad conficiendum lapidem?
Hic sunt, ego inquam, Tonsile, variæ quæstiones
Prudenter institutæ non absque astutia:
Non autem adhuc nominasti, nisi in genere,
Nam oportet te partem ex his omnibus sumere
Diuerso tempore, prout arti inseruiunt,
Variæ res adiuuant quidem nostrum lapidem,

Licet

Licet duo sint materialia, vnusque sit lapis,
Inter quæ hæc est differentia,
Velut inter matrem & sobolem accidit,
Aliam quoque diuersitatem obseruabis inter ea,
Velut est inter marem & fœminam,
Hæc duo genera tibi omne præstabunt seruitium
Ad album quoque opus, si sapiens fueris,
Vnum ex hisce lapidem inuenies,
Nam patitur ignem, vt lapides solent,
Sed non est lapis in tactu vel visu,
Verum subtilis terra purpurea, rubra, nec lucida,
Et cum separata est & præparata,
Tum nominamus id nostrum lythargirium,
Primo purpureum, rubrum & post subalbum,
Atq; tum vocatur electa nostra marchasita,
Vna vncia eius superat quinquaginta libras,
Non venditur per Christianum orbem,
At qui eo indiget, cogetur
Vt curet fieri, aut ipse præparet.
Sed hæc gratia magna in eo opere apparet,
Quod fieri possit semel nec deinde amplius,
Antiqui authores vocant eam rem vilis precii,
Nam nihili æstimatur in mercatura,
Nemo qui inueniet, tollere id curabit
Magis quam vnam vnciam luti
Nullus vult credere, quod sit magni precii,
Nullus itaque agnoscit id, nisi valde prudens,
Hic aperui ego mirabile secretum,
Quod nunquam factum est per totum orbem.
Aliumradhuc lapidem, Tonsile, habere oportet,
Aut alias perdes tuum præcipuum materiale.

Qui

Qui lapis est valde pulcher & clarus,
Lapis in mercatura, lapis in visu,
Lapis resplendens cum perspicuitate,
Existens mirifica diaphanitate,
Precium vnius vnciæ conuenienter
Est viginti solidorum, vel circiter:
Nomen eius est Magnesia, pauci eam norunt,
Inuenitur tam in summis, quam imis locis.
Plato agnouit eius proprietatem vocauitque nomen,
Et Chawcerus inquit, quod Dytanos appelletur,
In Canonici sermone dicitur quid sit hoc modo,
At quid ignotum per magis ignotius.
Hoc est, quid illud existat
Nisi quid incognitum magis incognito appellatum?
Nihilominus, Tonsile, iam vere docebo,
Quid sit Magnesia in nostra lingua,
Magnum quid mirabile in latino dicitur,
Æs est pecunia, scientia sed ars,
Id est, quod sit res huiusmodi
In qua sit multum diuinæ scientiæ,
Nunc agnoscis, quid est magnesia,
Res æris, in qua latet scientia diuinaque mira,
Hos duos lapides, Tonsile, assumes
Pro materialibus ad Elixir elaborandum,
Quamuis prima vice non sint plures materiæ,
Tamen variæ res adiuuant, vt ante narraui,
Hoc secretum ante hoc tempus
Non adeo manifestatum fuit, quod tibi habeto,
Orabo Deum, ne mihi pro crimine imputetur,
Vereor enim, ne calamus meus plus iusto aperuerit,
Nam etsi pauci percipiant hanc sententiam,

Attâ-

Attamen subtiliores inter doctos plus nimio habent euidentiæ,
Multi enim eruditi sunt adeo excellenti ingenio,
Vt si hoc haberent fundamentum, artem indagarent,
Cum Deus velit, ne quis eam inueniat
Nisi ipse solummodo, qui sit virtuosa mente:
Ideo antiqui authores celarunt cum ratione
Materiam nostri lapidis; quæ hic aperta est,
Alia materialia accipere non teneris,
Nisi hæc bina, ad album faciendum lapidem,
Excepto sale armoniaco cum sulfuris genere,
Quod ex metallis educitur,
Hæc duo sufficiunt ad implendum tuum desyderium,
Præter hæc alia ignem fugiunt,
Sulphur comburitur & mutat suum colorem,
Sed nostrum Lythargyrium semper perdurat,
Ne cum metallo aut argento viuo incipias
Ad faciendum Elixir, vt intentione fruaris,
At si destruxeris totam eius compositionem,
Quædam ex componentibus te adiuuabunt,
Sed illud nihil aliud est, hoc atque illud
Quam saltem Magnesia & Lythargyrium, ipsius frater.

Capitulum quartum.

DE magno opere non subterfugiam,
Licet sit secretum, largissime tradere,
Vt veritatem vobis aperiam vnice attendam,
Quatenus mihi concessum sit Dei mandato,

Ego vobis viam monstrabo tanquam ductor,
Eo modo, quo inueniatis vestrum propositum,
Si consyderetis, quomodo partes huius operis
Sint confusæ ab antiquis authoribus:
Velut ante dicebam, magistri huius artis
Quilibet saltem vnam declarabant partem,
Ideo quamuis satis perceperitis eas ad lubitum,
Non tamen ordinare valetis, vt debetis,
Arnoldus in scriptis suis testatur,
Quod finale secretum sit, agnoscere rem illam,
In qua opus nostrum sit fundatum,
Et quomodo puræ naturæ & simplices sint inueniendæ,
In libro eius, qui incipit, Multifarie,
Inquit, materiæ nostræ fundamentales duorũ sunt generũ,
At quomodo eæ reperiantur, præterit omnino,
Nomina illarum proxime præcedente capite habetis,
Frater Baconus plus de eo puncto aperit,
Dum inquit, Diuide partes omnes
In Elementa propinqua, de eo sitis cauti,
Sed imprudentes ita non operantur:
At pertinaciter procedunt, tanquam fere furiosi,
Ad materiam diuisibilem plus addentes,
Ita cum putent se producturos flores,
Nihil aliud agunt, quam quod multiplicent errores.
Ibi Baconus ratiocinatur, vt & alii eiusmodi,
Et timet, ne plus iusto aperiat:
Auicenna in Porta scribebat, si memineritis,
Quomodo progredi debeatis ad perfectionẽ obtinendam,
Veraciter docendo, prout veritas se habet,
Comedas, vt bibas, & bibas vt comedas:
Et intermedio tempore sudore perfundatur,

Ratis

Rasis aliquatenus hæc declarans dicit,
Non tamen comedat tres festinanter,
Sed pedetentim consumat suum alimentum,
De quo Propheta facit quoque mentionem,
Si modo respexeritis ad eius intentionem,
„ Visitasti terram & inebriasti eam,
„ Multiplicasti locupletare eam,
„ Terram fructiferam in salsuginem,
„ Et terram sine aqua in exitus aquarum,
Si habuerit copiam cibi & potus,
Necessum est vigilare, tum cum foret dormiendum,
Nam labor est in vigiliis & magna diligentia
Et nutriri debet preciosis alimentis,
Ideo omnes pauperes abstineant, inquit Arnoldus,
Nam hæc ars est pro diuitibus huius mundi,
Confidite eius verbis vos pauperes quotquot estis,
Ipse enim sum testis, quod ita esse verum inuenietis,
Esto longanimis & suauis, inquit ille,
Nam festinantes finem nunquam videbunt,
Diuturnitas purificationis materiæ infectæ
Decipit quam plures, qui id non credunt,
Idcirco pauperes ne præsumatis
Hæc indagare m. . sed in tempore cessate,
Excessus quadrantis . ius horæ
Destruere totum potest, hinc diuitiæ succurrunt:
„ Is primum pro quo & vltimum pro quo non,
Ad cognoscendum lapidis nostri lentam elixationem,
Donec non magis elixetur, ne desinas,
Attamen longa continuatio non dat incrementum,
Cogites quod aqua velit ebullire,
Sed butyrum elixetur, velut & oleum:

Et sic lenta coctione consumas,
Non ebulliendo, quod fit festinanter:
Propter dubia periculorum variorum,
Et propter superegressionem nostri lapidis:
Inter magna opera omnium est grauissimum
Vt clarificemus nostra media mineralia:
Extremitates variæ bene sunt perfectæ
Absque multis mediis prudenter quæsitis,
Et singula media oportet fieri pura,
Si opus vestrum absolui debeat,
Nam impura & pura (ex naturali affectu)
Valde inter se aduersantur, & sic maturum & immaturum,
Fixum fixo per se adhærebit,
Et volatile volatili genere trahetur,
Et vbicunque amplius est concordia,
Natura trahet, quod alibi foret ante:
Hoc magnum opus in suo genere impurum est,
Et plenum periculi id inuenietis,
Nullius prudentia tanta esse poterit,
Vt non interdum aberret in illo
Tam bene doctus, quam laicus,
De quo Anaxagorus hoc modo inquit:
Nemo prima fronte reperitur discretus:
Et quondam virum sapientem dicere audiui,
Quod hoc tempore in Cataloignia
Magnesia cum aliis mineralibus
Vendatur, si saltem inquirere curetis:
Vt ita manus delicati viri
Non sint inquinandæ tam vili opere:
Et longe citius opus vestrum, vt existimo,
Ita inciperet & finiri posset:

Nam

Nam si deberetis omnia facere, vt ego noui,
Defatigati essetis, priusquam opus aggrederemini:
Philosophorum opus non incipit
Priusquam omnes res sint puræ extus & intus,
Nos qui quærimus tincturam valde speciosam,
Oportet demere omnes res viles & vitiosas,
Ex variis mediis quodlibet suam habet proprietatem
Ad officium suum præstandum, secundum suum gradum,
Ex iis, quibus nostræ res aluntur,
Quædam prodesse poterunt, quædam obesse,
Nostri Pharmacopæi ignorant ista præparare,
Et nos eos docere subterfugimus,
Cuius rei causa non est alia,
Quam quod adulterarent ea (ad decipiendum homines)
Potius, quam vt omnibus viribus incumberent
Curarentque veritatem obtinere:
Mos illorum est (vnde ex animo doleo)
Plurima appetere & pauca pro iis præstare:
Qui velit verum habere opus, ne parcat labori
Nec expensis, quamuis loculos inaniat,
Et in magno opere omnium longissime abest,
Qui quotidie desyderet eius finem reperire:
Si grande opus cum omnibus circumstantiis
Perfici posset tribus annis, res fortunata foret:
Nam ille qui illud semel finire poterit,
Nunquam necessum habebit id de nouo incipere:
Si medicinam suam sapienter augmentare nouerit,
Illud enim magisterium est omnis nostræ intentionis,
Non opus est nominare hic mineralia,
Nam Albertus clare de omnibus scribit.
Multum tradere possem de naturis minerarum,

Quod in hoc magno opere foret frustraneum:
In hoc enim grandi opere nihil inuenietis
Nisi manuum labores vocatos Mechanicos,
Vbi in centenis modis & pluribus
Aberrare poteritis quocunque incedetis,
Idcirco credite quicquid antiqui authores tradunt,
Absque experientia nihil rectum fieri posse,
Consyderate omnes circumstantias & curate
Obseruare vniformitatem in omnibus requisitis:
Vtere vno vasis modo in materia & forma,
Caue à commixtione, ne quid infortunii accidat,
Centum errores magis speciales
Præcauere poteris hac admonitione generali,
Et hæc doctrina erit sufficiens
Illi, qui practicæ prudenter insistit,
Si famuli vestri sint probi & fideles,
Non pigebit vos vestri operis,
Idcirco si expertes omnis timoris eritis,
In magno opere, sequere meum consilium,
Nunquam ad id vxoratos admittetis,
Mox enim se fessos dicent, vt ipse narrare noui,
Nullum itaque conducetis
Nisi certa mercede quodcunque feceritis,
Non in menses, quomodocunque poteritis,
Nec in septimanas, sed in singulas dies:
Et vt merces vestra illis arrideat
Magis quam alibi impetranda,
Et ne cogantur propter mercedem expectare,
Sed vt satisfactio æris ipsis sit in promptu,
Nam hoc eos excitabit ad amorem & metum,
Vt ad opera sibi commissa sint attentiores,

Quo

Quo existiment, quod dimittendi mox forent
Si negligentes vel vno die exsterent:
Vxorati non ita conuenient
Pro hoc opere, quos ideo fugias:
Si hoc cognouissem & feciſſem antea,
Multas inutiarum molestias declinaſſem;
In hoc quoque opere oportet adeſſe libertatem
Sine impedimentis quocunque in gradu,
Cum multo solatio ad curas releuandas
Continui laboris, qui ceſſare nequit.
Alias angustiæ propter labores & melancholiam
Possent esse causa destructionis tui operis,
Non necessarium est plura nunc ostendere,
Nam antiqui authores reliqua iam ante tradiderunt,
Et quod requisitum sit abs his intermissum,
Hic liber absque vllo demonstrat dubio,
Idcirco exiguus hic libellus ORDINALE
Est Alchymiæ, omnium complementum,
Capitulum sequens conuenit pro clerico
Ostendens consilia pro subtili opere.

Capitulum quintum.

BRiseus cum monetas mutaret,
Quamplurimis damno, multis gaudio extitit,
Et veluti diuersis ea mutatio visa est
Res noua & rarissima,
Sic eo tempore quid miri contigit,
Quod ad hanc spectarit scientiam,

Cum

Cum tres magistri artis huiusmodi
In vno decumberent lecto prope Leadenhal,
Qui haberent Elixir perfectum album & rubeum,
Mirabile est tales ternos vno iacere lecto,
Atque hoc spacio decem dierum,
Siquidem vix inueniantur in millione hominum,
Ex ducatu Lotharingiæ, velut accepi,
Vnus eorum fuit, secundus ex medio Angliæ,
Sub cruce circa finem trium Comitatuum
Tertius natus erat ætate minimus:
Qui ex natiuitatis figura à doctis iudicatus est
Exornaturus Anglicanam terram,
Posset quis totum peragrare mundum,
Et tales magistros tres non reperire,
Duo ex illis discessuri, sed iunior permansurus est
Multum boni in hac regione aliquando facturus,
Sed peccata principum morabuntur
Id boni, quod ipse præstiturus esset.
Senior magister de eo vaticinatus est
Et dixit, quod passurus esset multum iniuriæ
Ab iis qui grati erga eum esse deberent,
Et multa alia hic enarrabat,
Quæ exinde vera inuenta sunt,
Et nonnulla adhuc euentura,
Ex quibus vnum est certissimum, dicebat ille,
Post multas molestias magnum futurum est gaudium,
In singulis quartis huius regionis
Quod omnes probi percipient,
Iunior quæsiuit quando id euenturum,
Senior respondit, postquam visum foret
Sanctam crucem honorari nocte dieque,

Inter-

In terra Dei & in terra Luminis,
Quod conuenienti tempore continget,
Sed diu dilatum absque causa est,
Cum id inceperit, notes bene hanc rem,
Hæc scientia aperietur regi,
Et longe plures gratiæ
Quam hic à nobis enarrari poterunt,
Gratia illi regi tum aderit,
Cum mores antiquos emendauerit,
Ipse in secreto inuestigabit
Hanc scientiam obscuro sermone:
Et inter solitarios seu monachos
Ea de re semper fiet certior,
Ita Rex Calid eam quæsiuit apud multos,
Donec inciderit in Morienum,
Qui opem tulit Calidi in sua necessitate,
Virtus enim eius ad hoc incitauit:
Sed nunc de hac materia tacebimus,
Et de subtili opere trademus.
Necessum est, vt sit eruditus,
Qui velit percipere subtile opus.
Oportet eum cognoscere primam philosophiam,
Si confidat Alchymiam inquirere,
Et primo vos intelligere debetis
Qui huic operi intenti estis,
Cum metalla vestra per præparationem
Sint facta habilia ad generationem,
Tum diuisione separanda erunt
In quatuor Elementa, si lucrari desyderetis,
Quod si perficere nequeatis,
Ite & discite ab Hortulano,

Qui ea de re suum fecit librum,
Quomodo vinum sit diuidendum in 4. Elementa,
Et præterea vos scire decet
Effectus quatuor qualitatum,
Quæ dicuntur, caliditas, frigiditas, humiditas & siccitas,
Vnde omnes res sunt compositæ,
Et quia præcipue in hac arte appetatis
Habere colorem in igne perseuerantem,
Sciatis, antequam illum obtineatis,
Quomodo quilibet color generetur,
Nam omnis color, qui nominari potest,
Hic apparebit, antequam albedo aderit,
Ad hæc vultis habere in opere
Facilem liquefactionem instar ceræ aut gummi,
Alias non intraret, nec penetraret
In metalla, testantibus authoribus,
Sic desyderatis quoque habere fixum & fluxibile,
Cum coloris copia, quocunque modo.
Hæc tria contraria coniuncta vt fiant
In vno subiecto, magnum est secretum,
Nihilominus ille, qui valet ingenio,
In hoc capite id inuenire poterit.
Et primo, vt dem vobis breuem doctrinam,
De prædictis quatuor qualitatibus primis,
Calor & frigiditas sunt qualitates actiuæ,
Humiditas & siccitas vero passiuæ:
Nam hæ patiuntur semper illas,
Vt lapides cum fiunt calx & aqua glacies,
Vnde facilime iudicare poteritis,
Nihil generatum est, nisi calore aut frigore,
Attamen passiuæ habent aliquid actiuitatis,

Veluti

Veluti in mechanicis operibus quotidie videmus,
In panis & cereuisiæ coctione & aliis opificiis
Humiditas operatur & siccitas.
Aristoteles in physicis, multique alii
Dicunt, ab actionibus procedit speculatio,
Referunt quod practica sit radix & initium
Speculationis & omnis scientiæ.
Nam proprietates rerum quarumlibet
Perceptæ fuerunt per earum operationes:
Veluti per colores vrinarum audemus
Pronunciare de calore vel frigore,
Per istas quatuor qualitates primas
Indagamus colores successu temporis;
De quibus certi esse non possumus
Nisi in substantia valde pura.
Multum doctrinæ inde capietis,
Si sciatis, quomodo colores quotidie generentur.
Color est extremitas cuiusque corporis clari,
Clara substantia bene terminata hic est materia,
Si caliditas dominetur in materia sicca,
Color albus aderit ibi certissime,
Veluti apparet ad oculum ex ossibus combustis,
Et in calce viua ex lapidibus facta,
Vbi frigiditas agit in materia humida & clara,
Albedo apparebit in ea operatione,
Vt constat in glacie & frigore induratis,
Causa eius declarata est iam ante in philosophia,
Sed hic non de communi philosophia loquor,
Verum per exempla, vt tradam Alchymiam,
Vnum per aliud percipi potest,
Veluti soboles agnoscitur ex sua matre,

Si caliditas in materia humida & crassa
Agat, niger inde color generabitur,
Quod si exemplum eius desyderetis,
Obseruate eum viridia ligna igni apposueritis,
Cum frigiditas operatur in materia crassa & sicca,
Niger erit color, cuius rei ratio est,
Talis materia est compacta & valde crassa,
Cum frigore constringente, vitæ inimico,
Crassities facit obscuritatem, & lucis priuationem,
Si color priuetur, nigredo apparebit.
Ideo semper huius memor esto,
Quod clara materia sit materia albedinis,
Causa efficiens potest esse varia,
Nam interdum est caliditas, interdum frigiditas:
Sed Albedo & nigredo (vt omnes norunt)
Sunt colores contrarii in extremitatibus,
Hinc opus vestrum cum nigredine incipiet,
Si finis esse debeat albedinis perfectio,
Intermedius color, ceu philosophi tradunt,
Est rubeus inter nigrum & album,
Nihilominus firmiter mihi crede,
Rubeus est vltimus in opere Alchymiæ,
Dicunt quoque in sua doctrina,
Quod hi duo colores, rufus & citrinus,
Sint intermedii inter album & rubeum.
Et quod viridis & plumbeus color
Inter rubeum & nigrum intercedat,
Incarnatus color est ex materia valde pura
Medici in vrinis habent colores nouemdecim,
Inter album & nigrum, vt ipsi tradunt,
Ex quibus color subalbus vnus est,

Simi-

Similis colori lapidis Onichini,
De eo colore Magnesia videtur,
Sed magnesia splendet cum puritate,
In nostro subtili opere Alchymiæ
Omnes occurrent colores, qui vnquam habentur,
Centum & plures certissime,
Quam in vrina sunt animaduersi,
In quibus omnibus coloribus esse nequit,
Quin lapis noster contineatur secundum omnes gradus,
In omni compositione operum, quæ fiunt,
Et in omni compositione, quæ mente concipitur,
Quotquot ibi colores sese offerunt,
Tot graduationes prudenter institues,
Et si non omnes graduationes cognoueris,
Ex Raymundo illas discas in arte eius generali,
Gilbertus Rymerus scripsit iuxta suam inuentionem
De 17. proportionibus, at illæ non sufficiunt
In hac scientia quam nunquam inuenire potuit,
Quamuis in medicina fuerit valde eruditus,
Cum excellentia naturæ humanæ
Sæpe superet medicinas medicorum,
Et sic honoret non raro suam artem
Cum sua medicamenta forte sunt inania,
At ita non se habet in medicina minerarum,
Ea enim ars excedit omnes alias generationes,
Et solum existit in hominis sapientia,
Velut per experientiam prudentes testari possunt,
Et ita alchymiæ verum fundamentum
Est in compositione ratione prudentis graduationis,
Caloris & frigoris, aut humiditatis & siccitatis,
Cognoscendo, quod aliæ qualitates per eas generentur:

Vtpote durities & lenitas, grauitas & leuitas,
Asperitas & læuitas, per certa pondera,
Cum numero & mensura sapienter indagata,
In quibus ternis existit omne à Deo confectum,
Nam Deus fecit omnia & disposuit certe
In numeris, Ponderibus & mensuris,
Quos numeros si mutaueritis,
Naturæ iniuriam facitis,
Ideo Anaxagoras inquit caue bene,
Ne ad coniunctionem procedas,
Antequam pondera plenarie cognoueris
Omnium componentium, quæ hic requiruntur,
Baconus dicit, quod antiqui nihil celauerint,
Nisi solummodo proportiones, quas non docuerunt,
Nam nullus authorum est, nec rex, nec princeps
Scribens de hac scientia cum aliis congruit
In proportionibus, quas si scire velitis,
Raymundus cum Bacono & Alberto docebit,
Cum Anaxagora seniore, ex his quatuor
Habebitis perfectam cognitionem, at non ex vno omnem,
Etsi iungetis 4. qualitates ad vnam intentionem,
Tum oportet coniungere singula Elementa,
Vt aquam & terram secundum vestrum desyderium,
Bene composita cum aere & igne,
Sciendo, quod in actiuitate sit dignior
Secundus & tertius quorumlibet graduum,
Quartus & primus excludi nequeunt,
Nam vtilis est & maxime vsurpandus,
Et optime extendere potest suam multiplicationem,
In quo existit virtus generationis,
Atque hoc est terrestre Lithargyrium nostri lapidis,

Abs-

Absque eo nulla erit generatio,
Nec nostræ tincturæ fixatio,
Nam nihil est fixum, nisi terra sola,
Cætera omnia Elementa sunt volatilia,
Ignis, aer & aqua, vt quotidie videtis,
At ignis est causa extensibilitatis,
Et facit materiam esse permiscibilem,
Ac clarus splendor in pulchro colore
Fit magis ex genere aerio,
Et aer quoque si fuerit condensatus
Facit res leuis liquefactionis,
Veluti est cera, & butyrum & omne gummi,
Exiguus calor ea omnia liquefacit,
Aqua purgat cum ablutione,
Et res mortificatas causatur reuiuere,
De mult plicatione ignis nil miri videtur,
Quæ multiplicatione terræ inferior est,
Nam terra generat herbas quotidie nouas,
Absque numero idcirco verum est,
Quod terra tam sit admiranda, quam ignis,
Quamuis vna scintilla in immensum se multiplicet,
Si tota ditio foret repleta lino,
Tum vna scintilla mirabiliter in eo cresceret,
Ignis & terra solummodo se multiplicant,
Et illæ sunt causæ multiplicationis nostri lapidis,
De hac terra Albertus Magnus meminit
In mineralibus quod Lythargyrium sit optimum
Pro Elixire albo, ibique recensetillud,
Quod quoque in libro carminum demonstratur:
Nunc ad coniunctionem accedamus;
Et quædam consilia de ea adferamus,

1. Coniunge Elementa tua grammaticaliter
Cum omnibus suis regulis conuenienter,
Quæ regulæ ad adiuuandum eruditos
Sunt præcipua instrumenta in hoc opere,
Nam nihil magis sibi contrariatur,
Quam esse fixum & volatile:
Omnes Grammatici Angliæ & Franciæ
Ignorant docere vos hanc concordantiam:
Hoc ORDINALE eam tradit, vt videbitis
In Physica, libro de Arbore.
2. Coniunge ea quoque Rhetoricæ modo
Cum naturis ornatis & purificatis,
Postquam tinctura vestra debeat esse pura & pulchra,
Accipe puram terram, aquam, ignem & aerem,
3. Logica via quandocunque sit,
Misce vera genera, non sophistica,
Quorum ignorantia adduxit multos doctos
Vt omnem suum laborem & opus perderent,
4. Iunge ea inuicem quoque arithmetice
Per numeros subtiles proportionales,
De quo parum adhuc fuit cognitum,
Cum Boetius scriberet, Tu numeris Elementa ligas,
5. Coniunge tua Elementa Musice
Duas ob causas, vnam propter melodiam,
Quæ suos concentus placitos habeat,
Cum verum effectum eius inueneris,
Et sic compone, vt Diapason
Cum Diapente & Diatesseron,
Cum hypate, hypaton & Likanos mese,
Cum regulis, quæ sunt in Musica,
Cum proportionibus causantibus harmoniam,

Qui-

Quibus valde similes proportiones sunt in Alchymia,
Nempe pro magnis numeris actu positis,
Sed pro secretis numeris intellectualibus
Oportet vt inquiratis, velut ante dixi,
Ex Raymondi & Baconi doctrina,
Baconus tradit ea obscure in tribus suis epistolis.
Et Raymondus melius in Arte generali:
Multi existimant, cum ista legunt,
Quod intelligant, at reuera falluntur.
6. Cum Astrologia iunge quoque Elementa,
Vt prosperentur eorum operationes quæcunque,
Quæ simplex genus, rude & inexpertum
Prudenter ducunt, donec inueniatur finis,
Cum tempore illa obediunt
Supra naturas formatas stellarum influentiæ,
7. Et scientia perspectiua multum præbet euidentiæ
Omnibus in hac arte nobili laborantibus,
Et ita quam plures scientiæ aliæ faciunt
8. Velut præcipue illa de pleno & vacuo,
Sed magistra inter scientias omnes habenda,
9. Ad seruiendum huic arti, est magia naturalis,
Cum quatuor Elementa sapienter composita fuerint,
Et singula in suo gradu ordinata,
Tum ex variis gradibus & digestionibus
Colores apparebunt vsque ad perfectionem,
Tunc enim intrinsecus operatur calor naturalis,
Qui in nostra substantia saltem est intellectualiter,
Visui non patens, nec manibus palpandus,
Eius operatio paucis rarisque est cognita,
Et cum hic calor naturalis mouebitur
Per externum calorem artificialem,

Tum natura excitata operari non desinet,
Ad varias diuersitates graduum producendas:
Quæ est vna causa, vt ex ratione animaduertitis,
Quod in opere nostro tot appareant colores,
Idcirco causatur in hac arte multum dubii
Ignorantia caloris intrinseci & extrinseci:
Ad sciendū, quomodo vterq; hic calor congruere debeat,
Et vter eorum in operando prædominari,
Digestiones in hoc opere valde conueniunt
Digestionibus rerum animatarum,
Et præ cæteris (vti certe testificari possum)
Magis assimilantur concoctioni in homine:
Ideo Morienus dicebat, lapis noster in generatione
Valde est similis creationi hominis:
In quo, inquit Raymundus, quatuor omnes gradus
Complexionum quatuor inuenire licet,
Idque actu, quod non poteritis reperire
Inter alias creaturas in alio genere,
Hinc inter creata hæc duo solummodo
Vocantur Microcosmus, Homo & noster lapis:
Nunc de digestione ad nutritionem
Perfecte cognoscendam opus est accedere,
Humor est solidus, constans cum siccitate,
Fortiter mixtus in suis gradibus,
In oppositio passiua debite mixta
Generantur calore intrinseco & extrinseco,
Ita nihil aliud est nostra digestio,
Nisi ex humore substantiali creata perfectio,
Oro vos, ô laici, vt me excusetis,
Quamuis ad huiusmodi verba non sitis assuefacti,
Oportet me iis vti, quia omnes authores affirmant,

Quod quælibet scientia suos proprios habeat terminos,
Digestio interdum magis augmentatur
Externo frigore, vt quotannis videre potestis,
Quomodo in hyeme homines plus cibi capiant,
Quam æstate, cum calor eorum sit intensior,
Nam frigus tum cogit calorem intrinsecus fugere
Et magis coniungit, vt fiat fortior,
Cuius virtus & potentia maior est
Ad digestionem perficiendam, quam antea.
Sed præcipuum nostrum Digerens pro hac intentione
Est virtualis calor materiæ digerentis,
Nihilominus calor rei digestibilis
Adiuuat digestionem, eiusque operationem,
Febrilis calor nihil digerit,
Radii solares iuuare possunt & causari destructionem,
Vinum digestum plus habet caloris naturalis,
Quam recens mustum, cuius calor est accidentalis,
Coagulatio non est forma substantialis,
Sed saltem passio rei materialis,
Adhæc vos scire oportet, cum colores apparent,
Quod si præcipuum agens in ea materia,
Interdum enim calor est, interdum frigus,
Et aliquando humiditas, aliquando siccitas,
Ad cognoscendum principale agens semper
Requirit indagationem subtili ratione,
Quod non perceptum est, nisi à magistris paucis,
Nam non notant, quomodo colores oriantur,
Principale agens qualitatum quatuor
Potentiam regalem obtinet & prædominatur,
Vt reliqua ad suum genus conuertat,
De qua conuersione Anaxagoras tradit

In libro suo de conuersione naturali,
Cuius causas speciales Raymundus adducit,
Non est res ludicra aut leuis docere,
Quomodo vestrum principale agens debeat discerni,
Quod tradam vobis per quatuor signa,
Vt per colorem, saporem, odorem & liquorem.
Et primo per colorem, quo intentioni vestræ seruiat,
Vt principale agens agnoscatis,
Respicite in vas vestrum, qui color magis apparet
Tum illud, quod hunc causatur est principale:
Pro eo tempore, cuius insolentiam mitigare poteritis,
Per hanc doctrinam, si furere incipiat,
Quod perficietis, si bene cognoueritis
Causas colorum omnium, qui occurrent,
Hos ego hic tradam breuissime
Per causas suas, ne opus sit alibi eas quærere:
Albedo producitur ex varia materia clara,
In alia re terminata, prout hic quoque inuenitur,
Nigredo est, cum partes corporis obscuri
Cum crassitie opprimit claritatem subiecti,
Aut fit ex combusta terrestreitate,
Sed ex ea combustione magna durities sequitur,
Ac per commixtionem obscuri, clari & puri
Generantur omnes intermedii colores,
Quælibet res clara, perspicua & pulchra
Oritur ex materia aquæ & aeris,
Quam pura terra apprehendit,
Talis quæ claritatem eius non tollat,
Et si in eiusmodi claritate & perspicuitate
Non videatis colores speciales,
De quibus audacter iudicare poteritis,

Quia causa earum rerum fuerit intense frigida,
Veluti in Cristallo, berillo, aliisque plurimis,
Diuersitatem inter ea scire debetis:
Cristallus habet aquam ad aerem declinantem,
Inde est clara, speciosa & pulchra:
At si declinet magis versus aquam,
Est obscurior, vt berillus, vel glacies congelata,
Sed si materia tendat ad siccitatem,
Obscuritas cum duritie nascitur,
Vt apparet in adamante lapide,
Et in pluribus eiusmodi aliis:
Splendoris, qualis est in Magnesia,
Lux est causa in materia clara,
Quæ superinducta est in aqueum vaporem,
Antea calore incensa certissime;
Nunc post claritatem & colores extremos
De mediis coloribus nonnihil addam:
Rubini color est de tenui fumo ortus
In claro corpore, quitum causatur,
Cum in eo corpore dominatur copia lucis,
Nam eius plus vel minus facit plus vel minus splendere,
Sic Amethistus rubinum sequitur dignitate,
In minori claritate & maiori obscuritate,
Et Calcedonius micante substantia
Sequitur berillum in gradibus variis,
Viridis, vt Smaragdus, est ex aqua pura,
Cum terrestri materia combusta mixta,
Et quo clarioris substantiæ terra fuerit,
Eo clarioris viriditatis color apparebit,
Fuscus est ex claritate terminata
Infusa ex crassa fumositate congregata,

Ex aqua & terra productus,
Cui adest claritudo aeris,
Liuidus vel plumbeus color generatur
Ex partibus aqueis & terrestribus,
Et vbi hæ partes sunt frigidæ & crassæ,
Ibi plus eius coloris visitur,
Vt apparet in inueterato plumbo,
Et in hominibus morti propinquis,
Hic color vocatus liuiditas,
In liuidis inimicis frequens,
Naturalem calorem & sanguinem mouet
Ad cor, ad confortandum illud,
Et derelinquit faciem frigidam & siccam,
Quia calor & sanguis inde recesserunt:
Similiter cum febres sunt in extremitate,
Vngues manuum isto colore conspiciuntur,
Saphyri color ex oriente cæruleus
Cælesti sphæræ non absimilis,
Longe pulchrior est ad visum liuido,
Quia plus in eo est aeris, aquæ & lucis,
Quam in liuido colore & multis modis
Hinc talis color precio sior æstimatur,
Quam alii cærulei, qui quo sint obscuriores,
Eo minus habent aeris & plus terrestreitatis,
Argentum in lazurinum facile adduci potest,
Cuius ratio est, perspicuitas,
Quæ in argento existit, producta ab aere,
Ideo ad cælestem colorem tendit;
Et copia argenti viui, quæ in eo est,
Causatur in argento splendorem,
Subtilis terra, pura aqua cum claritate aeris

Efficit

Efficit illum splendorem in argento viuo,
Citrinus color, flauus vt est in auro,
Est color placitus, quibusdam valde gratus,
Generatus ex valida & forti digestione,
Nam humor in eo habet fortem decoctionem,
Talis color per calorem generatur,
Velut est in melle, vrina, lixiuio & felle,
Fuluor in auro producitur (vt vere dico)
Ex pura & subtili materia bene terminata,
Perspicuitate condensata; nam aqua purior
Quo fuerit condensata, eo magis splendebit.
Causa enim eius non est alia,
Quam humiditas terminata, vt doctiores statuunt,
Ita vt sit quoque polibilis,
Quia aer nullas figuras recipit:
Nam aer per se non terminatur,
Sic causam perspicui in aqua agnoscetis:
Albus & rubeus bene mixti & puri
Generant pulchrum colorem citrinum,
Ita diuersa commixtio Elementorum
Facit diuersos colores pro diuersa intentione,
Cum variis digestionibus & variis gradibus,
Omnes colores facti sunt pro oculis.
Elementorum colores proprios notabitis,
Vnde de coloribus melius iudicabitis,
Medici dicunt de herbis quibusdam,
Quod sint exterius frigidæ & calidæ intus in radice,
Si exemplum hac de re expetitis,
Consyderate operationem nobilium violarum,
Communis philosophia causam hanc aperit,
Quod frigida sit intus & rubea extus rosa,

Ana-

Anaxagoras dicit in sua conuersione naturali,
Intrinsecum & extrinsecum in omni re esse contrarium,
Quod verum est, exceptis iis rebus, quæ sunt
Ex parua compositione, simplicitati proximæ:
Vt est scammonium & laureola laxatiua,
Quæ non nutriunt vt vegetabilia,
Memento, quomodo in qualibet re mixta,
Semper vnum elementum regnare desyderat,
Qui insolens appetitus & vitiosus
Cogit homines, vt sint ambitiosi,
Quod Deus optime disponere nouit,
Dum pro peccatoribus bene prouiderit,
Omnes efferos appetitus ad æqualitatem reduci,
Cum Requiem æternam ecclesia canit,
Tum omnes ambitiosæ cogitationes
Apparebunt in nihilum redactæ,
Domini & mendici tunc euadent
In sarcophago omnino æquales,
Principale vestrum agens ita tractabitis
Si vltra æqualitatem tetenderit,
Ideo Aristoteles inquit, componite lapidem vestrum
Æqualiter, ne in eo sit repugnantia,
Nec vlla diuisio, cum proceditis,
Cauete de eo, quia valde necessum sit,
Et cum contigerit, vt videatis
Omnes colores simul, qui numerati sunt,
Tum permitte naturam sua operatione
Pro libitu suo instituere generationem,
Vt ita inter tot tamque varios colores
Natura ostendat vnum principalem,
Talem qui ad propositum tuum vergat,

Corre-

Correſpondens elemento veſtri deſyderii,
Hoc modo ex coloribus prouidebitis,
Quid vos in opere dirigere debeat,
Quamplurima alia de coloribus poſſem ſcribere,
Sed hæc promiſſis meis ſatisfacient,
Quatenus colores veſtro inſeruient propoſito,
Ad agnoſcendum principale veſtrum agens,
Sed multi ex doctis mirabuntur, vt patet,
Tam varios colores in lapide noſtro
Ante perfectam albedinem & claram,
Immutabilemque apparituros,
Conſyderando paucitatem ingredientium,
Quibus reſpondebo ad placitum eorum,
Et tradam veritatem illius magni dubii,
Per genus magneſiæ, iſti colores euenient,
Cuius natura eſt conuertibilis
Ad quamcunque proportionem & gradum,
Veluti Criſtallus ad eius ſubiectum exiſtit,
Nam cuiuſcunque rei, quæ eſt in terris,
Si Criſtallum ei ſupponatis,
Colorem repræſentat, hinc deſine mirari,
Ideo Hermes inquit nec falſo nec inuide,
Ad perpetranda miracula rei vnius,
Deus ita ordinauit, Rex Hermes ait,
Vt mira fiant de re vnica,
Communes Philoſophi hinc reperire nequeunt
Virtutem noſtri lapidis, captum eorum excedentem,
Odor quoque intentioni veſtræ proderit,
Ad ſciendum prædominans Elementum,
Et vna cum colore erit pro teſtimonio,
Quo principale agens indagetis,

Et vos qui odore doceri vultis
Principale agens vt discernatis,
Velut album & nigrum sunt extrema colorum,
Ita suaue & fætidum inter odores existunt,
Sed cum pisces ex visu non cognoscant
Intermedios colores, quia ipsorum oculi
Careant palpebris, ad claudendum eos,
Sic nec medii odores adoratu,
Percipientur à vobis, & hæc est ratio,
Quia nares patent, vt piscium oculi,
Ideo medii odores non certissime
Captantur naribus, ceu medii colores oculis videntur?
Grauis odor non est (vt docti sentiunt)
Medius odor, sed saltem minus fætens,
Antiqui scribebant in suis libris
De sua experientia (quæ mihi non est cognita)
Quod si misceatis suauem & redolentem odorem,
Æqualiter cum fætente, ad probandam vestrã intentionẽ,
Suauis odore percipitur, non autem fætidus,
Causam eius rei cognoscere poteritis,
Omnes res suaues habent plus puritatis,
Et magis sunt spirituales, quam fætidæ:
Idcirco in aere sunt magis penetratiuæ
Et magis extensibiles, & sic quoque vitæ
Magis acceptabiles, seu amicæ naturæ
Et hinc magis receptæ, quod est certum,
Odor est fumosus vapor, calore resolutus
Ex substantia quadam sudore visibili,
Qui in aerem libere intrat,
Et mutat aerem vestrumque odoratum,
Velut sapor ciborum mutat vestrum gustatum

Et quem-

Et quemadmodum soni afficiunt auditum
Et colores afficiunt vestrum visum,
Ita odor mutat odoratum sua potentia,
Si causam odorum scire desyderetis,
Quatuor res ad eos requiruntur,
Primo, quod subtilis materia sit obediens
Operationi caloris, vt referat
Per fumum similitudinem eius rei,
De qua fumus ille euaporat,
Et vt propaget fumum eum purum,
Sed retinebit eundem fortius,
Et sic materiæ crassæ non obediunt
Caloris operationi, vt patet in nostro lapide,
Calor efficit odorem, frigus impedit,
Quia fimeta in æstu magis fœtent, quam hyeme,
Odores grati generantur
Ex pura substantia & vaporosa,
Vt apparet in ambra, nardo & myrrha,
Quæ res fœmineo sexui in primis placent,
Sed ex substantia pura cum mediocri calore
Proueniunt temperati odores, vt in violis,
Ex mediocri calore & substantia impura
Fit odor ingratus, vt aloes & sulphuris,
At cum naturalis calor diminuitur,
Tum inde grauis odor exoritur,
Veluti olet piscis inueteratus,
Vbi naturalis calor putret & odor fœtet,
Fœtor est vapor & resolutus fumus
Rerum quæ sunt malæ complexionis,
Et cum humor saltem corrumpitur,
Ita vt substantia non destruatur,

Inde saltem grauis odor spirabit,
At non omnino fœtens eo modo,
Fœtoris putidi vero causa existit
Solummodo corruptio ipsius substantiæ,
Et cum mala substantia putrefiet,
Horribilis odor inde generabitur,
Veluti draconum & hominum cadauera putrida
Odore causari possent pestilentiam,
Non est salubre olfacere carbones
Extinctos, ex fœtore vel equa abortire potest,
Quando qualitates conueniunt rei alicuius
Cum natura vestra tum bonus odor non deerit,
Sed cum substantia vestro generi fuerit contraria,
Tum odorem ingratum repræsentabit,
Pisces amant suaues odores, velut constat,
Non appetunt escam putidam, velut nouam,
Omne quod participat bono odore,
Habet naturalem calorem sibi conuenientem,
Quamuis Camphora, rosæ & res aliæ frigidæ
Habeant suaues odores, tamen auctores scribunt,
Quod in calore virtualiter id sit inclusum
Cum puritate substantiæ, vnde ita olent,
Hanc veterum opinionem alius instillate,
Quod bonus odor non sit alteri contrarius,
Sed ita non fit cum fœtido odore,
Nam odor allii putorem fimi tollit:
De odoribus hæc doctrina sufficit
Pro vt in Alchymia vestræ intentioni seruierit:
Quo opera vestra hinc intelligatis,
Quando res ad putrefactionem tendant,
Per odores quoque cognoscetis

Sub-

Subtilitatem & craſſitiem materiæ diſcernere,
De media etiam ſubſtantia cognitionem habebitis,
Quæ oſtendat corruptionem caloris naturalis,
Et cognitionem diuerſitatum tenebitis
Cum humor ſit corruptus & cum ſubſtantia,
Sed noſtra ſubſtantia facta fuerat valde pura,
Et eſt conſeruata a virtute minerali,
Ne inde fætorem percepturi ſitis,
Quamuis putrefiat in ſuo proprio genere.
Certum ſignum & teſtimonium,
Quo intelligatis veſtrum principale agens,
Sapor vocatur, guſtatus oris,
Qui ſemper cauſa eſt diminutionis
Subſtantiæ illius rei,
De qua guſtare præſumitis,
Sapor iudex longe certior foret,
Quam color aut odor, ſæpius probandus,
Si non adeo ſapor eſſet periculoſus,
Dum lapis noſter eſt in opere,
Nam nocet & ſanitati & vitæ,
Tam eſt res penetratiua,
Res omnes ſubtiles ſuperat,
Et ſolidas res ſubito penetrat,
Hinc eſt periculum, nec conueniens,
Multum vel ſæpe de eo guſtare,
Confortat metalla, vt nouimus,
Sed nociuus omni hominum generi eſt,
Donec perfecta rubedo accedat,
Quæ in igne ſemper duratura eſt,
Quidam de plebe vilis, huic arti inſeruiens,
Guſtauit de lapide albo particulam,

Existimans eo se reuelatum iri
Ab omni ægritudine & dolore,
Vnde miserille subito fuit
Coniectus in fortem paralysin,
Quem magister meus magna fælicitate
Curauit cum Bezoare minerali,
Idcirco quamuis gustatus communiter
Sit optimus iudex quocunque tempore,
Tamen gustatus eius est abominabilis,
Nec sapor hic quicquam proderit,
Nihilominus de quibusdam partibus separatis
Gustatio fieri commode posset,
Ante coniunctionem factam experiendo,
Num operatio rite peracta esset, vel non,
Quomodocunque sit, sapiens satis nouerit
Colore & odore intentionem suam perficere,
Nam multi iudicant de vino bono
Ex colore & odore, cum purum sit
At de nouo vino inuenitur in genere
Gustatus vetus iudex præ omnibus,
Odoratus enim habet saltem vnum organum,
Nihil discernens nisi res fumosas,
Sed gustatus habet organa sex absque dubio,
Ad percipiendum qualitates intus & exterius,
Quæ natura ordinauit contra pericula,
Ad securitatem rerum vitam habentium,
Simia iudicat de suo cibo ex odoratu,
Homines & pisces confidunt gustatui,
Nam multæ res boni sunt odoris,
Quæ tamen gustatui non conueniunt,
Quia sunt abominabiles, nimis acidæ,

Nimis

Nimis acres, amaræ vel alias horridæ,
Seu venenosæ, corrodentes seu nimis fortes,
In his gustatus iudex non admittitur,
Auctores antiqui olim retulerunt,
Quod sapores essent nouem,
Quos discere poteritis exiguo tempore,
Vt saporem acrem, vnctuosum & acetosum,
Qui tres subtilem materiam significant,
Et alii tres mediocres materias testantur,
Vt mordens, salsus & aquosus,
Reliqui tres ex crassa substantia procedunt,
Vt sapor amarus, subacidus & dulcis,
Hi nouem inueniuntur multis in locis,
Quinque ex iis generantur cum calore,
Vt vnctuosus, acris, salsus, amarus & dulcis,
Sed reliqui quatuor numero
Facti sunt ex frigore, veluti est acetosus,
Acidus vocatus sapor ponticus,
Et subacidus qui dicitur stipticus,
Aquosus quoque d ctus insipidus
Cum frigiditate generati effectualiter.
Sapor ex duabus rebus concipitur,
Diuersæ substantiæ & diuersæ complexionis,
Ex calid tate & humiditate in secundo gradu
Cum substantia crassa dulcis sapor prouenit,
Idem gradus eiusdem complexionis
Cum mediocri substantia mixtus
Vnctuosum saporem producit,
At vbi est calor & siccitas simul
Cum mediocri substantia in secundo gradu
Inde sapor sequitur necessario salsus,

Cum

Cum res in tertio gradu calida & ſicca fuerit
Cum ſubſtantia craſſa, inde fit amarities.
Sed in quarto gradu materia calida & ſicca
Cum ſubtili ſubſtantia generat acredinem,
Ita quinque ſapores, vt antea dixi,
Producuntur à calore, nec plures,
Ex frigore & ſiccitate in ſecundo gradu
Cum ſubtili materia acetoſitas oritur,
Veluti ex vultu hominum animaduertitis,
Cum guſtant poma immatura,
Eadem complexio in eodem gradu
In re mediocris ſubſtantiæ,
Progenerat, veluti facile æſtimabitis,
Mordens ſapor, qualis eſt in roſa,
Sed acidus & ſubacidus, & minus acidus hi tres
Fiunt ex frigiditate & ſiccitate in diuerſo gradu,
Et frigiditas & humiditas in primo gradu
A quoſum ſaporem ſemper generant,
Veluti apparet in albuminibus ouorum
Et facie candida fæmellarum,
Nam tales ſunt frigidæ & humidæ,
Et habent multum ſuperfluitatis,
Ideo virorum ſunt minus appetentes,
Iſaac dicit, ſapores eſſe ſaltem ſeptem,
Quia acidus & ſubacidus ſit vnus, ſed inæqualis
In complexione, vnius radicis,
Et inſipidus foret ſaporis priuatio;
Inueniuntur quoque ſapores compoſiti,
Vt dulcis acor & alii quamplures,
Ita ex ſaporibus homines iudicabunt
Diuerſas ſubſtantias, complexiones, gradus quoſcunque.

Et ſi

Et si dubitetis gustatu experiri,
Ad alia testimonia accedatis,
Veluti in medicina non credendum vrinæ
Soli, sed quoque in testem vocandus est
Pulsus manuum prudenti consyderatione,
Sex res non naturales corporis humani
Habentes respectum insimul,
Ad septem res illas naturales,
Caueat sibi, si securus esse velit,
A tribus rebus contra naturam,
Hæc octodecim fundamentaliter teneat,
Ignarus medicus est ea præteriens,
Ita ab ignorantia eritis tuti
Et ægros à morbis releuabitis,
Sic si hanc scientiam velitis indagare
Operationibus, ad has respicite circumstantias,
Prudenter consyderando hæc 4. testimonia,
Tria sunt tradita, quartum est liquor:
Liquor est solatium huius operis,
Liquor erudito dat euidentiam,
Per illum nectendi sua Elementa,
Atque etiam soluendi pro sua intentione,
Liquor coniungit marem & fæminam,
Et facit res mortuas ad vitam redire,
Liquor purgat per ablutionem,
Liquor nostri lapidis est præcipuum nutrimentum,
Absque liquore alimentum non est bonum,
Liquor vehit alimenta omnia
Ad singulas partes humani corporis
Et sic idem facit apud nos in Alchymia,
At consyderare vos oportet puritatem

Omnium vestrorum liquorum & quantitatem,
Et quam crassi sint vel tenues,
Alias parum lucri facietis,
Sed non, vt medici meminerunt,
Quia elixir est res secundæ intentionis,
Ideo plus miri naturalis inuenietis
In eius operatione, quam in omni alio genere,
Medici dicunt, quo vrinæ sint crassiores,
Eo plus significant humiditatis,
Multi liquores requiruntur
Ad nostrum lapidem pro eius appetitu,
In libro Turbæ Arisleus refert,
Quod aer in aqua secrete sit inclusus,
Quæ tollat terram aeria sua potentia,
Pythagoras inquit, quod bene dictum id foret,
Aristoteles astute verba eius ponit,
Dicendo, cum habueris aquam ab aere,
Plato sapientissime loquutus est
Et vocauit illud stillam roris Madii,
Quod appropriate de Alchymia dictum est,
Sed communes authores primæ philosophiæ
Inquiunt, Aer condensatus redit in pluuiam
Et aqua rarefacta in aerem reuertitur,
Aliqui dicunt, quod Mayus sit initium anni,
Vt sumatur aqua facta ex aere,
Quidam dicunt talis aqua de cælo descendit,
Donec Sol ingrediatur Scorpionem,
Alii dicunt, quod omnes liquores sint fugiendi,
Quos frigus inficiat, nec sint vsurpandi,
Causa, cur ita, vt narrant antiqui authores,
Est quod actiuitas eorum sit frenata frigore,

Qui-

Quidam philosophi dicunt, quod sumere debeatis
Lac pro liquore ad faciendum Elixir,
Alius ait pro sua intentione,
Quod nullus liquor pro complemento sufficiat,
Vt aqua ex lythargyrio, quæ sit vtilis
Cum aqua Azoch, vt lac fiat virginis,
Sed Democritus ait, quod optimus liquor sit
Ad faciendum Elixir, Aqua permanens,
Cuius naturalis virtus & proprietas sit
Ignem tolerare, nec vnquam inde fugere,
Rupescissa inquit, quod præcipuus liquor
Sit aqua vitæ pro Elixiris opere,
Quia ea sit spiritualis & reuiuiscens,
Res mortuas reuocans ad vitam,
Existens quinta essentia rerum,
De qua Aristoteles scribens
In libro suo de secretis ita dicit:
Quod omnis perfectio sit in quinario,
Rupescissa vocat optimum omnium liquorem,
Nam facit crassas materias spirituales,
Sed apud Pythagoram inuenietis
Aquam nostram vitæ alterius generis,
Ipse inquit, quod sit viuificans in hac sententia,
Fac fugiens fixum & fixum fugiens,
Eo enim modo forti coactione
Fixæ materiæ fiunt facilis liquefactionis,
Alii dicunt, quod nullus liquor superet
Liquorem congelationis amantem,
Ideo talis optime reperiri posset
Prope Islandiam, in tali terra,
Quam Oceanus circumambiat,

Vbi tales liquores facile occurrant,
De alio liquore alii sapientes dicunt,
Qui sit frigidior quam aqua fontis,
Magis gelidus non gustatur liquor;
Attamen nunquam consumitur aut diminuitur,
Quamuis sit semper in opere occupatus,
Nunquam tamen in copia deficiet,
Qui à Democrito vocitatur
Lux vmbra carens, aqua orientalis,
Hermes inquit, nulla aqua tam necessaria
Quam aqua crudi mercurii,
Nam illa, dicit vir doctissimus,
Locum tenebit aquæ in nostro opere,
Nunc discitis omnes, quotquot hanc scientiam quæritis,
Quod per hos liquores lapis noster perficiendus sit,
Liquor est res mobilis
Substantiæ liquidæ & instabilis,
Omnes eiusmodi res sequuntur motus Lunæ
Magis quam res stabiles aliæ,
Idque apparet cuicunque clerico
In operatione albi operis;
Liquores lauant & purificant
Tam extremitates quam intermedia;
Deus creauit liquorem ad hominis vsum
Ad purificandum res impuras in ædibus,
Liquor absque dubio educit
Res abditas corporum exterius,
Vt lotrices euidenter comprobant;
Cum ex cinere suum faciunt lixiuium,
Liquor confortat radices graminis,
Et arborum, quæ exiccatæ fuerant,

Nam

Nam liquores naturales restaurant
Humores antea perditos,
Liquores diuidunt qualitates seorsim,
Resoluendo substantias in atomos admirabiles,
Liquores quoque in vnum cogunt
Multas res, vt fiant noster lapis,
Liquor iuuat ad fluxum & motum,
Diuersas res: & hinc animaduertitis,
Quomodo liquor inuestigandus sit
Ex rebus variis, quæ in terra existunt,
Quidam per incisionem, velut Terebinthinã,
Et quidam expressione, vt musta & vina,
Aliqui contritione, veluti oleum,
Quidam distillatione, quemadmodum aquæ fiunt,
Aliqui combustione, vt colophonia,
Et quidam per aquam, vt fœminæ faciunt lixiuium,
Quidam aliis viis producunrur,
Et per naturalem operationem fiunt,
Vt vrina, sudor, lac & sanguis,
Ac coagulum ad caseos faciendos vtile,
Per tot modos & adhuc plures
Liquores quærimus pro nostro lapide,
Quilibet ex illis vult adhærere
Illi, quod tangit magis minusque,
Sed argentum viuum quamuis fluxibile sit,
Tamen nulli rei adhærebit,
Nisi metallis cuiuscunque generis,
Quia ibi inuenit sororem vel fratrem,
Mixtum ex subtili terra relinquit ea,
Nec adhæret illis, quæ tangit,
Omnes isti liquores enarrati

Continent 4. Elementa æque, vt istud,
Vt lac continet serum, butyrum & caseum,
Et ita singula ex his omnibus:
Quæ quatuor Elementa separari possunt
Et iterum coniungi ad vestrum lucrum,
Sed longe prudentius hæc inuestigantur,
Quam caseus, butyrum & serum fiunt,
Ex omnibus liquoribus, qui sunt in nostro lapide,
Non est simplex, nisi aqua sola,
De singulis quoque liquoribus nostri lapidis
Cognoscatis complexiones & gradus,
Et tum cum liquoribus separabitis
Principale agens de suo statu,
Si ipsum fuerit permanens & durabile
In variis modis superfluitatis,
Vt si qualitas prædominans sit siccitas,
Emendabitis eam humoribus humidis,
Iam magis, iam minus, prout necessum videbitis,
Et sic in omnibus qualitatibus procedetis,
Eoque modo ordinabitis pro vestro nutu
Principale agens ad vestrum propositum implendum,
Ex qua cognitione diuersitatis, contrarietatis & conueni-
Cognoscetis, quæ qualitas prædominari debeat, entiæ,
Liquores vestri vel sunt addendi vel subtrahendi
Ad æqualitatem faciendam magno ingenio,
Sed ne credatis, rem vllam existere
Calidam & humidam simul in vno gradu,
Nam omnes, qui putant eiusmodi binas qualitates esse,
Decipiuntur sua opinione, vbicunque sint
Communes scholæ, quæ ita docent, non sunt veræ,
Mitte hanc opinionem & nouam addisce,

Omnes

Omnes antiqui decepti inueniuntur,
Dum in vno gradu duas qualitates posuerunt,
Aut ita dixerunt, ne inquirentes reperirent
Secretam mixtionem ex Elementorum genere,
Idcirco qui non nouit graduationes,
Non potest esse perfectus in nostris operationibus,
Nam in propriis suis numeris Deus fecit omnia,
Absque veris numeris nemo bene cantabit,
Qui errat in numeris in ipso cantu errabit,
Qui errat nobiscum, naturæ infert iniuriam,
Consyderate quoque naturam medii,
Cum in tertio gradu fuerit depuratum,
Quo purius erit vestrum medium,
Eo maior perfectio inde orietur,
Media complectuntur magnam partem
Virtutum quæ sunt in hac arte,
Nam principale non potest reddere influxum
Ad finalem terminum, nec ille refluxum
Ad suum principale, absque succursu
Mediorum, quæ extremitates contineant prædictas,
Nam veluti per medium alti spiritus
Anima connexa est humano corpori,
Ex quibus tribus spiritibus vnus vocatur vitalis,
Alter dicitur spiritus naturalis,
Tertius est spiritus animalis,
Et vbi hi morentur nunc audietis,
Spiritus vitalis in corde habitat,
Spiritus naturalis (vt authores testantur)
In Epate existere perhibetur,
Sed spiritus animalis in cerebro,
Et quamdiu hi tres spiritus

In ho-

In homine ſanitatem continuant,
Tam diu anima abſque vlla repugnantia
In corpore manet, vitaque ſana eſt,
Sed quando hi ſpiritus in homine remanere nequeunt,
Tum anima quoque inde diſcedit,
Ideo in opere noſtro, vt authores ſtatuunt,
Debent eſſe corpus, anima & ſpiritus,
In opere quoque noſtro oportet
Vt medium noſtrum cum quolibet genere conueniat,
Vtriuſque extremitatis cum ſapientia inuentæ,
Alias totum opus in nihilum redigeretur,
Nam natura prudens non poteſt operatione
Rem aliquam complere ad nutum,
Et ita incedere inter extremitates,
At ſi primo per omnes gradus tendat
Cuiuſque medii, hoc eſt verum & legitimum,
Hinc natura varia media ordinat.
Nunc poſt hæc omnia ſcire vos oportet
Septem circulationes cuiuſque Elementi;
Quæ conueniant cum numero ſeptem planetarum,
Quos nemo cognouit, niſi ex gratia cæleſti,
Et philoſophi magni ingenii
Dicunt, quod circulationes debeant eſſe nouem,
Securius eſt illos ſequi in opere,
Nihilominus ſeptem nobis ſufficerent
Per inuentiones nouas nuper inuentas,
A recentioribus philoſophis quorum opera ſunt vera,
Sed pro circulationibus Elementorum
Quidam docti putant ſati fore pro ſua intentione,
Si ab igne ordine deſcendant
Ad aerem, nec ſe errare,

Si hinc

Si hinc ad aquam procedant,
Atque inde ad terram, cum opus fuerit.
Et hoc modo obseruato ordine
A summis ad inferiora tendant,
Quorum verborum hanc rationem existimant,
Quia Aer est cibus ignis repertus,
Sed, crede mihi, talis circulatio
Et saltem quædam rectificatio,
Quæ magis separationi inseruiat
Et correctioni, quam transmutationi.
Attamen verum est, quod ignis appetitus
Sit inprimis operari in terra,
Tanquam in præcipuo suo materiali fomite,
Quia ignis cum terra maxime omnium consentit,
Ideo, quod siccitas dependeat à calore,
Sed aer cum suo genere magis humidus est,
Quamuis ignis absque aere non operetur,
Cum elementa inter se sint connexa vinculis,
Per Dei manum, ne ab inuicem discedant
Vllo ingenio vel virtute artis humanæ,
Veluti in tubis aquarum exemplum videtis,
Vbi aqua grauis ascendit post aerem,
De quo causam rationabilem non percipitis,
Nisi connexionem elementorum in suo genere,
Sed nostra circulatio ab igne summo incipit
Et finitur cum aqua ipsi maxime contraria:
Alia circulatio cum aere incipiens
Finitur cum sub contrario, cohærent terra & ignis,
Ab igne versus terram, hinc ad aquam puram
Inde ad aerem, atque hinc per medium
Progredimur ad terram, & mox ad ignem,

Per has circulationes opus rubeum perficitur:
Aliæ circulationes potius albedini conueniunt,
Quæ propter eam hic enarratæ sunt,
Quælibet circulatio suum proprium habet tempus,
Pro ratione suæ difficultatis,
Nam vt vnus planetarum grauior est
Altero & in cursu tardior,
Ita quædam circulationes, quas docti peragunt,
Requirunt spacium triginta hebdomadum,
Aliæ circulationes minus habent temporis,
Veluti planetarum alius alio est leuior,
Sed tempus vnius est, quo ascendat alius,
Ad 26. septimanas extensum experimento,
Post omnes grossas præparationes ante factas,
Et circumstantias intellectas,
Quarum ignorantia quamplures decepit,
Cogens eos cessare, vbi sapientes inceperunt,
Vulgares alii, qui hanc scientiam quæsiuerunt,
Putarunt quod 40. dicbus id confici possit,
Non cognoscunt illi, res naturæ & artis
Habere tempus proprium pro cuiuscunq; modo,
Veluti apparet in hac similitudine,
Elephas, quia sit animal magnum & rude
Fætum fert duobus annis,
Et est quinquaginta annorum antequam generet,
Anaxagoras inquit in sua consyderatione
Quod metalla habeant pro sui generatione
Mille annos, Hinc statuit
Eius respectu nostrum opus saltem esse vnius diei:
Ita oportet operari vos subtili ingenio
Cum videritis terram surgere super aquam,

Nam

Nam vt aquam sustinet terra, quam premimus,
Ita in opere huius lapidis contingit,
Hinc fontis scaturigines leui motu
Prudenter instituetis sæpenumero,
Vt aquæ possint leuiter fluere,
Quia fluxus violenti sunt periculosi,
Præterea prodest in Alchymia
Cognoscere septem aquas in effectu,
Quæ sunt traditæ à diuersis,
Cum sint communes, quas quærere oportet,
Nec desyderetis hunc librum omnia docere,
Quia hic est saltem Ordinale,
Per has aquas existimant quidam
Emendare se posse omnes defectus metallici generis,
Putant quoque Elementorum quatuor
Per has se inuenturos effectus,
Nam præsupponunt cum confidentia
Quod omnes virtutes requisitæ iis contineantur,
Et ad mollificandum metalla duriora
Ac indurandum alia nimis molla,
Vel ad putrefaciendum vel reddendum ea malleabilia,
Pro cuiusque conuenientia & aptitudine,
Eiusmodi liquores cognoscere valde prodest,
Alias lapis noster nutriri non poterit,
Auctores fama celeberrimi
Vocant lapidem nostrum Microcosmum,
Nam eius compositio absque dubio
Apparet persimilis mundo, cui insistimus,
Ex calido, ex frigido, humiditate & siccitate,
Ex duro & molli, ex leui & graui,
Ex aspero & læui, & ex rebus fixis

Miſcetur cum volatilibus & fluxilibus,
Et ex omni genere contrario in vnum reducitur,
Compoſitum ex inſtituto Dei glorioſi,
Vnde in metallis fiat tranſmutatio,
Non ſolum in colore, ſed in tranſſubſtantiatione,
In qua oportet vos ſcire illud,
Quomodo omnis virtus Elementorum tranſmutantium
In tranſmutatum prædominari debeat,
Antequam ſubſtantia tranſmutetur,
Omneſque partes eius tranſmutatæ debent conuerti
In Elementa tranſmutantia gradatim impreſſa,
Ita vt res tertia elementata ex iis omnibus
Illius conditionis ſemper permaneat,
Vt vere habeat ab vno illorum
Subſtantiam, ab altero virtutem,
Puer vbi natus eſt poteſt edere & flere,
Noſter lapis in natiuitate ſua poteſt colorare abundanter,
Poſt tres annos puer incedit & loquitur,
Tum noſter lapis adhuc magis colorabit,
Vnum in mille eius tinctura procedit
Metallorum bene ablutorum, veluti ipſe teſtis ſum,
Firmiter credite & confidenter cogitate,
Quod argentum tam bonum faciat, quã minera producit,
Et ita lapis noſter augmentabitur & accreſcet
In quantitate & qualitate in infinitum,
Atque inde eius incrementum & augmentatio
Aſſimilatur homini in creſcendo & creatione,
Attamen vnum veritatis punctum hic ponam,
Quod quibuſdam diſplacere poſſit,
Cum primum feceritis noſtrum lapidem,
Eo tempore ne de lucro cogitetis,

Quod

Quod si tum cessare animum inducatis,
Manibus vacuis inde abibitis,
Expensæ adeo fuerunt magnæ
Quæ huic adhibentur operi,
Sed ad primum augmentum ex omnibus
Diuidite vestrum lapidem
In duas partes æqualiter
Cum subtili bilance & non ad visum,
Vnam pro rubeo, alteram pro albo,
Ad tenendum vtrumque pro vestro commodo,
Tum primo lucrum incipit exoriri,
Sed postea, si sapueritis
Ad singulas augmentationes continuas
Vtilitas proueniet commodissime,
In hoc nostro opere albo
Veluti quoque in rubeo lapide,
Inde dicit Maria soror Aaronis,
Vita est breuis & scientia longa,
Nihilominus valde retardat senectutem,
Cum semel sit perfectum forti animo,
Sed quidam, quamuis docti fuerint,
Reliquerunt opus suum ex inconstantia,
Postquam maiores labores præterierant,
Quia non cognouerunt quod vltimo
Generetur lucrum & vtilitas,
Quam appetiuerunt illi in principio,
Hinc video, quod necessarium sit
Verum dicere, quando vos lucrum captabitis:
Nam cum ego obiero ex hac mortalitate
Hoc testimonium superstes remanebit,
Qua de causa non subterfugio.

Veritatem huius artis declarare,
Quoad mihi liceat, ne male accuser,
Quod Dei præcepta neglexerim:
Hoc modo finitur nostrum album opus
Satis declaratum viro intelligenti,
Post hæc omnia quodam tempore
Audiui dicentem magistrum meum,
Quod permulti patientes & sapientes
Inuenerint nostrum album lapidem experimentando,
Veluti fuissent vere instituti,
Magno cum labore & acceperint,
Sed pauci, dicebat, aut vix vnus
In quindecim regnis habet nostrum rubrum lapidem.
Eoque dicto coniecit oculos
In me respiciens immobiliter,
Propter sua verba me vidit tristem,
Respondi ego, Heu mihi quid faciam?
Nam supra omnes res terrenas
Appeto & amo scientiam,
Et quia lapis rubeus præseruando
Sit res preciosa producens mihi vitam,
Lapis rubeus, inquam, mihi fuerit gratior
Quam totius mundi aurum:
Tum dixit ille, quod ætate forem iunior,
Corpore agilis, ad insolentiam adhuc procliuis,
Vix ætatis viginti octo annorum,
Et quod philosophi tales non haberent coęuos,
Hoc responsum molestum tum mihi reddidit,
Donec senior fueris dicebat, esse non poterit,
Eheu, inquam, bone magister, sis memor,
Quamuis corpus sit mihi agile & iuuenile,

Fac

Fac mei probationem, & inuenies
Satis ætatis in mente appariturum;
Nihil addidi ipse eo tempore,
Et sic se sustinuit aliquamdiu,
Post hæc subito miris modis
Tentauit me, vt mos est philosophorum;
Quod omne narrare nimis longum foret,
Et euulgare id non sine iniuria possem,
Nam seruari debet pro secreto
Hui, cui scientia hæc continget;
Attamen vltimo successu temporis
Ille me amore dignatus est ex diuina gratia,
Vt ita veram doctrinam acceperim
Conficiendi hanc rubram medicinam,
Quam inquirere velle esset frustraneum,
Antequam alba medicina perfecte sit confecta,
Habent quoque vtreque medicinę in principio
Vnum modum vasis & operationis
Tam pro albo quam rubeo,
Donec omnes res viuæ fuerint mortificatæ,
Tum vasa & forma operationis
Mutari debent in materia, figura & gradu;
Sed cor in me palpitat & manus tremunt,
Quando scribo de hac re rarissima,
Hermes sententiam veram olim protulit,
Dicens, Ignis & Azoth tibi sufficiunt.
Expositor Hermetis & Aristoteles simul
In eo adiuncto opere rem miram declarat,
Inquiens quod Albertus Magnus Ordinis Prædicatorum,
Et Baconus minorita, quoque monachus,
Non lapidis rubei habuerint consyderationem.

Ad augendum eum multiplicatione,
Expositor ille hoc satis cognouerat,
Quemadmodum magister meus mihi vere ostendit,
Quamuis nunquam probauerim
Opus rubeum ante hunc diem:
Causa apparet in hoc libro superius,
Cum spoliatus essem, nil desyderaui amplius,
Attamen eo vsque me intromisi
Vt secretum vobis pandere non desinam.
Enarrando tales, qui ausi sunt
Tam grande secretum aperire aliis,
Ipsi dicunt, quod intra albedinem
Cælata sit rubedo nostri lapidis delectabilis,
Quæ possit vi forti ignis alicuius
Educi, vt appareat secundum nostrum desyderium,
Pandophilus in turba ait, mente secura
Est eius vmbra in vera tinctura,
Maria id confirmat fide oculata,
Quod in ipsa albedine est rubedo occultata,
Liber laudabilis ab Hermete factus
De rubeo opere loquitur hoc versu,
Candida tunc rubeo iacet vxor nupta marito,
Hoc est, si caute respexeritis,
Tum pulchra & candida fæmina est
Copulata rubeo viro,
Vnde facile intelligere poteritis
Cum lapis vester albus tolerabit calorem
Et manebit in igne vt sanguis, rubeus,
Tum coniugium est perfectum & bonum,
Et facile hoc tempus agnoscetis,
Quomodo semen masculinum

Ope-

Operando obtinuit victoriam,
Supra menstrualia preciosissime,
Eaque bene conuertit ad suum genus,
Veluti ab experientia vobis patebit,
Consyderando substantiam embryonis,
Nam tunc completus est noster lapis,
Quem sapientes dicunt nutriri debere
Proprio suo veneno, quousque sufficiat,
Tum ibitis quocunque libuerit,
Nam omnes sumptus vestros ille rocompensabit,
Hoc modo finitur subtile opus cum requisitis suis,
Non necessum est, nec possum, nec volo, plus ostendere.

Capitulum sextum.

REspectu materiæ concordantiarum
Consyderabitis non esse variationem,
Inter eas res, quæ conuenire debent,
Nam ex variatione oriri posset discordia,
Vnde labor vester frustra foret impensus,
Quicunque nostrum opus incepturus est,
Quinque regulas seu concordantias tenere debet,
Prima regula est vt obseruet,
Num mens eius cum opere consentiat,
Quod prædominari oportet præ omnibus,
Alias omnes labores vestros frustrabitur,
Secunda regula necessaria est ad cognoscendum
Discrimen inter hanc artem & eius artifices,

Tertia vestræ intentioni inseruiet,
Cum opus conuenit cum instrumentis,
Quarta concordantia bene inquiri debet
Quo ad locum, vbi perfici optime queat:
Quinta est de concordantia & sympathia
Inter vestrum opus & sphæram cælestem:
De his quinque regulis hic tradituri sumus,
Incipiendo à prima inueniemus,
Quod vere pauci magnates sint constantes animo,
Quia illi sunt præcipites, & opus longum est,
Volunt vt vos naturæ violentiam faciatis
Quidam nouitii sunt adeo celeres ac ignis,
Post anni dimidium illi nihil desyderant,
Et quidam in septimana vix completa
Mutabunt mentem, quidam in die:
Et per mensem firmiter credunt,
Sequenti mense vero totam artem reprobabunt,
Multo melius esset pro iis cessare,
Quam artem hanc velle indagare,
Tales muscæ volent, quo velint,
Et hæc verba prius addiscere elaborent,
Sequentes sententiam huiusmodi sacerrimam,
„ Attingens à fine vsque ad finem fortiter
„ Disponens omnia suauiter:
Omnes parum prudentes & mente mutabiles
Necessario variari contingit,
Et quidam cuicunque fidem adhibent,
Quod opibus illos exuit:
Cuique fabulæ sibi narratæ solent
Assentiri & antiqua relinquere:
Sed quidam Domini sunt animo constantes,

Iique apti sunt ad finiendum illud:
Talis quicunque fuerit in hoc opere,
Siue laicus siue clericus,
Seu diues, eques, abbas aut dominus
Cum hac arte maxime conuenit:
Secunda concordantia cum hac arte est,
Cum habiles inuenitis ministros,
Nullus famulus huic intentioni inseruit,
Nisi sit sobrius, prudens & diligens,
Fidelis vigilans & meticulosus,
Tenax linguæ nec vitiosus corpore,
Purus manibus, in attrectando curiosus,
Non inobediens, nec præsumptuosus,
Tales ministri vestro operi intenti
Seruabunt illud ab omni iniuria,
Sed r e confidite eiusmodi duos aut tres
Sufficere vobis ad finem operis:
Si materia vestra sit quantitate mediocris,
Tum octo tales serui conuenient,
Sed ad quantitatem exiguam sufficient
Quatuor ad omnia peragendum:
Quorum pars dimidia operabitur,
Quando pars altera dormit aut est in Ecclesia,
Nam ex hac arte nihil boni habebitis,
Nisi ministretur ei tam nocte quam die;
Cum continuatione, excepto sacro sabbato,
A vespera numerando ad vesperam sequentem,
Et dum operantur, oportet eos cauere
Omnem nequitiam, alias hoc verum continget,
Quod tantum infortunii interueniet,
Vt corrumpant partem sui operis,

Ideo omnes ministri debent esse masculi,
Vel etiam omnes sint fœminæ,
Ne simul in opere adhibeantur,
Licet quidam ex illis ex vestris sint cognatis
Tamen necessum est eos quid habere solatii
Ad labores eorum magnos remittendos,
Nam nihil magis futurum est vtile,
Quam hæc vna concordantia,
Tertia regula est permultis obscura
Ad ordinandum instrumenta huic operi necessaria,
Veluti singula capitula habent diuersas intentiones,
Ita quoque requirunt diuersa instrumenta,
Tam in materia, quam in forma,
In concordia ne casus superueniat,
Veluti opera diuisionum & separationum,
Parua poscunt vascula ad suam operationem,
Sed vasa lata pro circulatione,
Et longa pro præcipitatione,
Et breuia & longa faciunt pro sublimatione,
Sed angusta vasa & satis alta
Correctioni magis appropriantur,
Quædam vasa fiunt ex plumbo,
Et quædam ex luto seu viuo seu mortuo,
Lutum mortuum ea res vocatur,
Quæ sustinuit magnam perdurationem,
Tale mixtum cum puluere & luto crudo
Ignem tolerabit, nec in eo deficiet,
Sed alia luti genera in igne non manebunt,
Quæ pro vasis accipere non desyderabis,
Alia vasa fiunt ex lapidibus
In igne mansura, sed panca vel nulla

Apud operarios nunc inueniuntur,
In aliqua regione totius Angliæ,
Quæ nihil aquæ imbibant
Et tamen in igne ſicca perſeuerent,
Eiuſmodi lapidea vaſa pro noſtra intentione
Futura eſſent precioſa inſtrumenta,
Omnia alia vaſa fiunt ex vitro,
Ne materia ſpiritualis exeat
Ex cinere, & filice in hac regione eiuſmodi
Fiunt, ſed alibi ex lapillis,
Ex noſtris vitris genus optimum
Matutina fruſta ſolent exhibere,
Quæ fuerunt cinis pridie
Et tulerunt ignem per noctem & amplius,
Durior ſpecies vocatur freton,
Ex vitrorum fracturis id euenit,
Tinctura ſmaltorum vitriariorum
Non penetrabit illud, vt referunt,
Per hanc doctrina eligendo
Aſſumetis quodcunque volueritis pro veſtro vſu,
Sed quoad figuram generis vaſorum
Quilibet pro arbitrio ſuo eam ſequitur,
Optima forma vaſis eſt, vt patet,
Quæ conuenit cum vaſe naturæ,
Et figura, quæque reſpondeat quantitati
Omnibuſque aliis circumſtantiis materiæ,
Et hoc tradit optime Albertus Magnus
In libro ſuo de mineralibus,
Hac de re ſecretum manifeſtatum eſt
A magiſtro meo, dum hoc modo
Inquit, ſi Deus non dediſſet nobis vas,

Nihil dedisset, atque illud est vitrum,
Instrumenta plura sunt necessaria,
Veluti fornaces habentur conuenientes,
Auctores antiqui inuenerunt pro hac arte
Furnum specialem ad omnes vsus,
Quilibet pro suo ingenio alios,
Sed quamplures ex illis sunt inutiles,
Alii sunt nimis lati, alii nimis longi,
Multi ex iis naturæ non conueniunt,
Idcirco quidam furni possunt vsurpari
Sed quamplures ex iis debent non admitti,
Nam facti sunt saltem singulari inuentione
A talibus, qui videbantur, nec erant sapientes,
Formam magis commendabilem ex omnibus
In hoc libro descriptam reperietis,
Quidam furnus à me inuentus fuit nuper,
Qualis antiquis non fuit cognitus,
Cuius secreta potentia studio inquisita
Magnoque sumptu producta fuit,
In eo vno eodemque tempore fieri possunt
Sexaginta opera, fere nullis expensis,
Nec maioribus, quam quæ vni operi adhibentur,
Hinc certe magna eius est vtilitas,
Sexaginta diuersos gradus habebitis
Pro totidem operibus & singulis diuersum calorem
In eo furno pro implendo vestro desyderio,
Ita vt tamen exiguo igne hæc omnia fiant,
Qui saltem pedem in latitudine exæquet,
Et tamen quodlibet eorum 60. spaciorum ei æquale est,
Plura proposita ibi possunt perfici,
Quia ibi erit calor quicunque expetitur,

De hoc instrumento non omnes cognitionem habent,
Atque ideo in pictura non fuit adiectum,
Alius furnus poterit inseruire sexaginta
Vitris & adhuc longe pluribus,
Quorum singula æqualem sentiant calorem,
Veluti ex pictura facile percipietis,
Deinde alia adhuc fornax ad operandum
A me inuenta est per imaginationem,
Quæ optime inseruiat separationi
Diuidentium & exaltationi,
Et disiunctioni, quæ vocatur diuisio,
Nec non correctioni quæ dicitur ablutio,
Et aliquando conueniet desiccationi,
Et optime facit ad præparationem,
Et ita pro sex rebus prodesse potest,
Et tamen simul & semel pro omnibus,
Hæc est res noua, quæ non debet
Exprimi pictura, vt omnes videant,
Alius furnus appingi potest
Magis periculosus, quam omnes alii;
Factus pro Magnesia, de quo antiqui tradiderunt,
Quod manu tangi nequeat & linteolum tamen,
In eius medio positum non comburatur,
Præ timore flammæ ex lignis surgentis,
Quam subtilem fornacem cum ipse reperissem,
Multa admiranda in eo perfeci.
Nunc conuenit narrare hoc tempore
Cuius gradus sint in dubium vocandi,
In quo Magnesiæ materia preciosa
Viua seruari possit, ne tota pereat,
De cuius graduationibus vt sitis certi,

Con-

Conſyderate veſtra regiſtra, & hoc notetis,
Quo plura ſint regiſtra, eo minorem eſſe calorem,
Per varia regiſtra, varios gradus facietis,
Qui nouit virtutem & genus operationum
Cuiuſque furni, ille veritatem inuenire poterit,
Et econtra qui ea ignorauerit,
Omnia eius opera caſualiter procedent,
Nemo erit ſecurus, ſe intentionem ſuam habiturum,
Abſque conuenientia artis & inſtrumentorum,
Plura alia iuſtrumenta erunt requiſita,
Quam in hoc capitulo recenſentur,
Quæ ordinabitis ſubtili ingenio,
Et probabitis antea, ſi prudentes fueritis,
Quarta regula valde eſt notabilis,
Inter hanc artem & locum, qui ſit aptus,
Quædam loca oportet ſemper eſſe ſicca,
A baere libera aut temperata luce,
In quibus radii ſolares nulli ſplendeant,
At pro quibuſdam locis verum eſt,
Quod non nimium lucis habere poſſint,
Quædam loca neceſſario debent eſſe humida & frigida,
Pro quibuſdam operibus, vt authores tradunt,
Sed in noſtris operationibus vbicunque
Ventus nocebit quocunque modo:
Ideo pro ſingulis operum ſpeciebus
Oportet vos rationabiliter locum eligere,
Philoſophi dicunt pro ſuo ingenio
Quod fieri debeat intra ſeras nouem,
Aſtrologi tradunt, ſingularem eſſe gratiam
Inuenire locum operationi idoneum,
Nam multæ res mira producunt

Quibuſdam in locis & non in aliis,
Sed contraria admiranda ex vna re
In contrariis locis generantur ſæpiſſime,
Cuius nulla alia cauſa apparet,
Niſi loca contraria quo ad ſphæram cæleſtem,
Et vbi locus terræ aliis fuerit contrarius,
Illi conſentiens obedire forte reperitur,
De quo magna euidentia & teſtimonium clarum
In magnete lapide facile occurrit,
Cuius ſeptentrionale punctum huc conuertitur,
Quod verſus auſtrum pellit aciculas,
Ideo ſapientes hanc artem inquirendo
Repererunt quædam loca ei apta, quædam inepta,
Certe eiuſmodi loca, vbi luxuries dominatur,
Pro hac arte extreme deteſtanda ſunt,
Quinta regula à doctis ſat cognita eſt,
Inter ſphæram cæleſtem & ſubtile noſtrum opus,
Nihil ſupra terram habet plus ſimplicitatis,
Quam elementa noſtri lapidis,
Idcirco quando ea ſunt in operatione,
Maxime obediunt conſtellationi,
Vnde concordia valde amicabilis
Eſt in directo & fixo Aſcendente,
Quod eſt commune ſignum pro hac operatione,
Pro multitudine ipſius reiterationis,
Fac vt ſit fælix Aſcendens tuum prædominans,
Et à malis aſpectibus ipſum reſeruetur,
Quod ſi impediatur vel neceſſario inficiatur,
Cauſetur vt habeat bonum aſpectum,
Pro albo opere fac fortunatam Lunam,
Vt ſit domina quartæ domus,

Nam hic est Thesaurus absconditus ab antiquis,
Sic in domo sexta sit pro ministris operis,
Serua omnes eas à magnis impedimentis,
Velut est in picturis, aut ad istam intentionem,
Dummodo vestra Natiuitas non prætendat infectionem
Contrariam respectu huius electionis,
Virtus motoris orbis est formalis,
Virtus octauæ sphæræ est ei instrumentalis,
Cum signis & figuris suis aspectiuis,
Planetæ virtus est propria & specialis,
Virtus Elementorum hic est materialis,
Virtus infusa ex omnibus iis resultat,
Prima assimilatur operatoris ingenio,
Secunda vero eius manibus par est,
Tertia instrumento bono æqualis est,
Reliqua rei similis est, quæ conficitur,
Fac vt omnia præmissa cum omnibus consentiant,
Et tum merito fies magnus dominus,
Hoc modo Elixir (cuius fecimus mentionem)
Generatur res secundæ intentionis,
Ne confidas Geomantiæ, superstitiosi arti,
Nam Deus rationem addidit, quæ alibi est posita,
Ne credas astrologo vlli, & dico, quare,
Quia ars ea est secreta, velut Alchymia,
Alterum illud vetitum est & omnino reprobatum
A sanctis viris & Dei ecclesia,
Ne fidas, nec ames Negromantiam,
Nam proprium est diaboli, mentiri,
Crede huic doctrinæ eamque desydera,
Annunc à me discas Regimen ignis,

Capitulum septimum.

PErfectum magistrum eum agnoscatis,
Qui sciat regimen ignis, eiusque gradus,
Nihil desyderium vestrum poterit impedire,
Nisi ignorantia caloris & ignis,
A multis authoribus reperitis scriptum,
O Totum consistit in ignis regimine,
Ideo in omnibus capitulis procedetis
Ita ne calor magis minusue operetur,
In quo multi ex Gebri coquis
Decepti sunt, licet docti ex libris,
1. Eiusmodi calor, quo porci velanseres deplumantur,
In hac arte conuenit pro decoctione,
Pro mediis mineralibus hic calor est aptus
Ad lythargyrium sudore perfundendum,
2. Talis calor qui subtilia lintea exiccat
In 30. operationibus inseruit nostro aeri:
At pro diuisione vsurpabitis hunc calorem,
Quo coqui vtuntur ad carnium assationem,
3. Idem calor cum circulari igne
Pro separatione diuidentium requiritur,
4. Sed pro circulationibus Elementorum
Ignis candens vobis erit accommodatus,
Qui ignis semper maneat æqualis
Quocunque minuto & simul perpetuus,
Nam nunquam deficere, nec increscere debet
Iste ignis quamuis nec vnquam cesset,
Studeas sapienter & respicias circum circa,

Vt talem inueſtigare poſſis ignem,
Et in eo igne non debet eſſe humiditas,
Quam manus tangat aut oculus videat,
5. Ignis humidus adhuc alius eſt
Et tamen videtur oppoſitum in adiecto,
Talis ignis ſeparat certo tempore
Materias adhærentes vaſis lateribus,
Multo plures res idem calor efficit,
Sæpe quæ ſunt craſſa, facit tenuia,
Philoſophus prudenter de hoc calore
Aſſerit, quod ſummus eius gradus futurus ſit
Vt cauſetur & generet tam æqualem ſiccitatem,
Velut ſit de ſicco calore in primo gradu,
6. Alius ignis eſt deſiccationis
Pro materiis, quæ imbibitæ ſunt liquoribus,
7. Alius eſt ignis conſeruationis,
Quia omnes res exiccantur per huius operationem,
8. Pro Magneſia facit ignis effuſionis,
Plenus periculi & illuſionis,
Non ſolum periculi, quod contingat operi,
Sed etiam magiſtro nocere poſſit,
Quod ſemel receptum perimeret,
Ideo ordina vt reſpires ſalubriter,
Prouideas ori, auribus, oculis & naribus,
Nam decies peius quam venenum,
Quidam hinc multum damni paſſi ſunt,
Quia hanc cautionem antea non acceperint.
9. Ignis corrodens in hac arte ſeruit,
Ad Elementa propinqua ſapienter diuidenda,
In vno momento exceſſus opus veſtrum periit,
Et vno momento defectus non erit ſufficiens,

Qui

Qui certus erit ad verum gradum inueniendum
Magister magnus in igne futurus est,
Difficile est cognoscere eius potentiam,
Nulla est probatio nisi per visum,
Ideo omnes in eo exprimendo errant,
Eius calor addiscitur sumptu & experientia,
De hoc calore in specie Anaxagoras dixit,
Nemo prima fronte reperitur discretus,
10. Alius calor est magnæ coactionis
Pro mineralibus, quæ sunt duræ liquefactionis,
Hic calor non potest nimis esse fortis,
Quamuis diutissime sit continuatus,
11. Alius est calor calcinationis
Pro impuris metallis, eorumque præparatione
Qui non comburat ea nec liquefaciat,
Alias enim facile dissiparentur:
12. Duodecimus est calor sublimationis
Omnium spirituum mineralium,
13. Vltimus calor ex his omnibus præcipuus est,
Cum ad proiectionem lapis vester propinquet,
Vsus facit artificem, nil amplius est dicendum,
Nisi quod qui erret, necessario denuo incipiat,
Iam docui vos quaslibet res suo nomine,
Veluti alius alium docet viam ad quandam vrbem,
Per omnes pagos, aquas, pontes & cliuos,
Vt prudentes iter suum bene perficiant,
Sic vir doctus per hanc doctrinam reperiet
Scientiam illam, si subtili sit ingenio,
Omnes alii hinc se stultos agnoscent
Ne immisceant se illi, qui paululum habent eruditionis,
Nam hic est apex mundanæ scientiæ,

Ad quem attingere nec papa nec rex valeat,
Per suos honores, nec magna sua consilia,
At saltem per virtutem & gratiam, vt auctores tradunt,
Hic lapis preciosus inueniri nec perfici potest,
Nisi cum summa deuotione sit quæsitus,
Prædicti authores vna cum hoc meo libro
De Alchymia omnem veram doctrinam demonstrant,
Si complebitis illorum sententias omnes
Non per opinionem, sed hoc Ordinale,
Nam in hoc Ordinali à vobis omne tollo dubium,
Nil hic nisi recte positum, nec quid omissum est,
Hoc die hæc doctrina ita tradita
Magis mihi placuit, quam mille librarum summa,
Trecentæ libræ non præ ea placerent mihi
Si hoc capitulum foret omissum,
Ne vero miremini vos Domini aut amici
Quod tam nobilis scientia, veluti hæc indigetatur,
Hic sit exposita in Anglicano sermone rudi,
Nam hoc factum est vt multitudo
Populi rudis instituatur, æquiualent
Decem millia laicorum decem viris doctis,
Vnde quotannis magnæ diuitiæ in hac regione
Leuiter perduntur, veluti prudentes intelligunt,
Et quamplures alii cuiuscunque status
Quotidie rediguntur ad summam paupertatem,
Desinite laici, desinite, ne semper sitis fatui,
Melius est vobis desinere tarde, quam nunquam,
Omnes, quibus placuit hunc perlustrare librum,
Pro anima mea oret, proque viuis & mortuis,
Anno Christi 1477.
Hoc opus inceptum est, Deo sit gloria.

TESTA-

TESTAMENTVM CREMERI, ABBATIS WESTMONASTERIENSIS, ANGLI, ORdinis Benedictini.

TOMVS TERTIVS.

FRANCOFVRTI APVD JENNIS

Tetraſtichon M. M.

AVt mens Authoris, vel certe eſt littera fallax,
Inde tibi caueas, anguis vbique latet.
Hunc ne deſpiciæs plano ſermone locutum,
Forte ſub vmbroſo tegmine vera tegit.

TESTA-

TESTAMENTVM CREMERI, ABBATIS WESTMONASTERIENSIS, ANGLI, ORdinis Benedictini:

ALchimiæ hæc est perfectio & veritas ratione perspicua explicata vocabula omnia ipsius artis prætermittens, quod huius disciplinæ omnibus professoribus fuit impedimento non mediocri. Et ego huius artis facultatisque veluti sectator studiosus mirandum in modum fui retardatus re obscure mihi in multis variisque codicibus explanata, quos legi exercuique suis per spatium triginta annorum instructionibus ad meum magnum sumptum, detrimentumque laboris mei. Quantoque magis legi, tanto magis erraui, vsque dum nItaliam diuina prouidentia me contulerim, vbi Deo optimo maximo visum fuerit, me in sodalitium vnius viri non minus dignitate, quam omni genere eruditionis præditi, Raymundi nomine destimare, in cuius sodalitate diu remoratus sum, sicque fauorem in conspectu huius boni viri nactus sim quod ille aliquam partem huius tanti mysterii aperuerit, propterea illum multis precibus ita tractaui, quod mecum in hanc insulam veniret, mecumque duos annos manserit. In cuius temporis tractu, sum absolutiue totum opus consecutus. Posteaque hunc virum e-

gregium in conſpectu inclitiſſimi Regis Edouardi deduxi, à quo merita dignitate recipitur & omni humanitate tractatur, ibique multis promiſſis, pactis, conditionibuſque à rege inductus, erat contentus Regem promiſſione diuina ſua arte diuitem facere. Hac ſolummodo conditione, vt rex in propria perſona aduerſus Turcas, inimicos Dei, bellum gereret impenderetque ſuper domum Domini, minimeque in ſuperbia aut bello gerendo aduerſus Chriſtianos: ſed (proh dolor) hoc promiſſum erat irritum à rege violatumque, tum ille vir pius in ſpiritibus penetralibuſq; cordis ſui afflictus hinc trans mare lamentabili miſerabiliquemore aufugit, quod cor meum vrit non mediocriter, ſecumq; eſſe quotidie in corpore efflagito, nam eius quotidianæ vitæ, aſpectus, morumque integritas facile obſtinatos peccatores ad pœnitentiam deduceret.

Ego (beatiſſime Raymunde) pro te Deo optimo maximo preces effundam, ſimiliterque fratres mei.

Omnis ſapientia à Deo eſt, & cum illo ſemper finit, & eſt ante æternum. Quicunque diligit ſapientiam, apud ipſum quærat, & ab ipſo petat quia ipſe dabit affluentiã, & non reprobabit. Aliquãdo enim altitudo & profunditas omnis ſcientiæ, & theſaurus ſapientiæ eſt hominibus à Deo datus, quoniam ex ipſo, & per ipſum, & in ipſo ſunt omnia, & ſine eius voluntate nihil poteſt fieri. In primo die ſermonis mei, inuoco eius auxilium, qui eſt fons & origo omnium bonorum, vt ipſe per ſuam benignitatem dignetur, per veritatem ſcientiam meam augere, vt per gratiam Spiritus ſancti meæ doctrinæ lumen (quod in tenebris latuit) manifeſtare velit, & errantes in ſemitam veritatis ducat, quod præſtare dignetur, qui ſedet in excelſis, qui cuncta diſponit & regit in ſecula ſeculorum Amen.

IN

IN PRINCIPIO ERAT VERBVM &c.
ad plenam gratiæ & veritatis.

Oratio.

DOmine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, benedicere & sanctificare digneris istum ignem, quem nos indigni per inuocationem vnigeniti filii tui Domini nostri Iesu Christi, benedicere præsumimus, tu clementissime Deus cum tua benedictione sanctifica, & ad profectum humani generis peruenire concede, per vnum Dominum nostrum Iesum Christum.

INuentor rutili dux bone luminis,
Qui certis vicibus tempora diuidis,
Merso sole Chaos ingruit horridum,
Lumen redde tuis Christe fidelibus.

Quamuis innumero sydere texeris,
Lunarique solum Lampade pinxeris,

Incussu silicis lumina nos tamen
Monstras saxigeno semine quærere.

Tu lux vera oculis, lux quoque sensibus,
Intus tu speculum, tu speculum foris,
Lumen quod famulans adfero, suscipe
Tinctum pacifica Chrismate virginis.

Per Christum Genitum summe Pater tuum,
In quo visibilis stat tibi gloria,
Qui noster Dominus, qui tuus vnicus
Spirans de Patrio corde paraclitus.

Per quem splendor, honor, lux sapientia,
Maiestas, bonitas, & pietas tua
Regnum continuat Numine triplici
Texens perpetuis secula seculis. Amen.

AQVA VIVA APPELLATA QVÆ TOTI artis nostræ operi vitam præbet.

Accipe tres vncias tartari boni vini clareti, fortis & puri: hisque ℥. quinque Petrolei, duas vncias sulfuris viui, duas ℥. Arsenici citrini, tres ℥. Rabuseni, duas ℥. carbonum salicis, misceto & distillato hæc omnia in balneo Neptuni, in vitro, cuius guttur bene obstipatum esse oportet: Receptorium

ptorium erit vno cubito altum, bene obstructum, ne spiritus aut fumus euanescat, & quando illud vides distillare pallido colore, tum ne amplius capias, superiorem partem stillatorii donec frigescat demas: quod in quatuor diebus conficitur? Odorem eius deuitato; nam periculosus est: Hæc aqua conseruanda in vitro forti crassoque diligenter occluso, exercendaque prout in sequentibus assignatur.

ALTERA AQVA EST DISTILLANDA bis ex vrina iuuenis octodecim annorum non polluti; si modo pollutus fuerit, opus vitam non est habiturum.

Caput secundum.

Assumito aquam Iuuenis impolluti post primum somnum tribus aut 4. noctibus aut diutius, ita vt efficiantur tres sextarii, & sic fundito per singulas noctes in poculum lapideum vndique obstipatum, tumque fæces inde assumito, tum ex purissima tenuissimaq; parte eiusdem accipe mensuram vnius sextarii: duas vrnas Aceti vini fortissimi; duas ℥. calcis viuæ, semiunciam aquæ viuentis, quemadmodum in capitulo primo mentionem fecimus, & in ollam terream infunde, & super eam alembicum siue stillatorium bene luto obstructum pone, stetque vnum diem, & noctem vnam, priusque ignem substruas, caue ne nimio calore afficias, sicque quinq; vel sex dies, totidemque noctes sine intermissione distillando, sic manet guttatim, receptorium vestrum vitreũ, ne spiritus aut fumus eiusdem egrediatur, studiose materia luto sa luta & deluta & cum liquor distillat

lat aut defluit cæruleus aut pallidus, ne amplius ab illo abstrahendum est.

Caput tertium.

Sumito scoriam ferri clarissimi, duri, & sine oculis octo vncias eiusdem in tribus aut quatuor partibus illasque vehementer in igne carbonario ligneo constructo calefacito, illamque extingue in aqua virginis, quæ in secundo capit. depingitur? non in tota aqua sed quanta potest sufficere. Item cape tres vncias de matre stagni, parumque calefac in igne, illumque in aqua supradicta extingue, quanta necessaria videbitur. Tum scoriam stannumque super lapidem marmoreum mole & contunde, & cum frigescit, magno cum labore magnaque sedulitate pinsato & foue, nutrimentumque præbe illa aqua, quæ in secundo capitulo expressa est, infunde in vitrum arcti gutturis, ita vt signetur forcipibus ardentissimis, vt consuetudo postulat, hoc vitrum abscondatur, at ita in Octobre obsignatum in lacuna ad vnius vlnæ altitudinem cumulatum, ita vt nulla humiditas ad illud percurrere possit, & in medio illius cistam ponito, cuius asseres siue materia lignea quantitatem duorum cubitorum vndique siue ex omni parte continebunt, in cistamque mitte fimum equinum nuper factum, in cuius medium inseratur hoc vitrum obsignatum & proxime vitrum sit series calcis viuæ, quæ nondum fuit aqua aspersa. Sit cistæ operculum, quod aliquando auferas superiore parte terræ, simul & operculum, verumque si operculum sit viride an non, ne intueare illud vllo tempore nisi plena luna, quo tempore erit varii coloris

vsque

vsque dum fixum fuerit, & obdurescat, tumque descendet, inferioremque partem vitri siue profundum petet, eritque admodum nigrum stetque in lacuna duodecim septimanas tum possis tollere & ad vigesimum diem Martii conseruare, tumque illud iterum retunde, sicut postea perscriptum est.

Caput quartum.

Circiter decimam quintam diem Martii cape tres ℥. Argenti viui, eique adde semiunciam aquæ viuentis, & pone argentum viuum quinquies per galerum siue filtrum, quod fuit expurgatum lixiuio ex puluere Orini confecto, galeto siue filtro interim arido facto, duo pondera plumbi liquefacito, illud in ollam infunde & quando illud liquefactum fuerit, in illud rotundum lignum gracile tenueque ad inferiorem partem immitte, & quum plumbum fuerit calidum (& tamen fixum) tolle lignum & in eius vice Argentum viuum indito & cum frigidum fuerit è foramine demitte, & cum fixum erit, tumque super marmor ponito, illudq; multo cum oleo pinsa, contere, contunde, dummodo illud minus calescat, tum pone, illudque in tres partes diuide, sitque vnaquæque pars sola & per se & in terrenam pillam diuisa, quæ ex fumo exoritur, qua homines ad sedandum sanguinem vtuntur. Et cum in pila fuit octo dies, tum demes ipsas quæ in vitro obsignato, tumque illas pariter contere, illasque cum aqua de aceto, vrinaque virginis facta enutrito, sic illas mola contunde, donec ad similitudinẽ pastæ mollis fiat: hoc facto, in longũ vitrum infundito, superiorẽ partẽ delutato, illasq; corio siue pergamena, aut membrana vsq; dum obdurescat, cõstringito, tumq; vitrũ in Cista lignea includito, in quo prunas luniperi inesse

oportet, vigesimamque partem limaturæ ferri, aliorumq; carbonum quercus, sed illæ quidem perpaucæ erunt, & vt calorem ignis intelligas, vnam particulam aridæ chartæ intrude, etsi accendatur, tamen non debet esse nimium calidum, sed si cōburit, tenues quisquilias, quæ ex albo ligno incidunt, tum est nimium calidus propter opus; tum ore aperto stabit, donec eam temperiem siue calorem moderatum assequatur, vt albas quisquilias cremare non possit, tum vitrum in medium prunarum insere modiceque vnum cochlear aquæ viuentis, in primo capitulo expressæ, in superficie primum aspergo, esto quarta pars vitri vsque ad suppremam partem nudata, ita vt operculum auferas summa celeritate in plena luna, videque quo pacto opus successerit: In omni tempore, cum aperueris, vno cochlearia aquæ viuentis, aspergo, aliquando nigri, albi, coloris esse videbis, aliis quidem temporibus, diuisorum colorum, donec consolidetur aut fixum fuerit, tumque vult esse coloris rubri, tenebrosi admodumque salsum & ponderosum, non amplius ad superiorem partem vitri despumabit, aut fluet, & cum ita fuit tractatum à vigesimo quinto die Martii vsq; ad quadraginta septimanorum consummationem, tum vitrum, circiter id tempus, propter duritiem dirumpet, & vniuersam domum dulcissimis suauissimisque odoribus implebit, tumque plenæ erunt ipsius natiuitatis dies à primo die in arca siue in cista duplice altera in altera inclusa, vt ab interiore cista expellatur aer, conseruandum est.

Caput quintum.

Accipe octo libras purissimi mollissimique plumbi, duas libras puri stanni, illudque in poculo luteo bene operto

(vt

(vt ante scribitur) liquefacito tumque illud pone in igne ligneo, illudque molli ventulo tres horas suffla, tum aufer spumam metalli scoriæ, dummodum sit purum & perspicuum, tum iniice quartam partem vnius vnciæ pulueris veri de lapide rubro pure contusam, illamque pariter virga ferrea diligenter circumuolue, donec metalla sunt rubicunda, tum poculum operi stetque septuaginta & duas horas, & in tribus vltimis horis, molli flatu iterum suffla, & cum liquidum fuerit & non fixum, poteris in quacunque velis formam commutare, ita perspicue ante oculos tuos positam consummationem totius operis habes: Igitur omnem gloriam & honorem Deo, à quo omnia bona dona procedunt, age, Amen.

RATIO EFFICIENDI POCVLVM LVteum in quo metallum liquefiat vt ignem sustinere possit.

Caput sextum.

Assumito tascanium siue lutum quod est elaboratum, & temperatum, quemadmodum figuli suum lutum siue tascaneum assolent efficere, & secundam decimam partem fimi equini misceto & cum poculum fabricatur, & dimidium siccatur, iunge lutum, limaturas æris rubri, siue calderii, tenuiter limatas pulueremque rubri arsenici, citrini, & cum poculum prorsus exsiccatur, omnem inferiorem partem poculi Aphronitro per duodecim horas dissoluto, in aqua primo capite expressa, in vasculo aut poculo duplo, illine:

RATIO CONFICIENDI LVTVM.

Lutum vestrum facito vt receptorium tuum occlusum seruet, vitrumque tuum obstruas, & partem superiorem eiusdē propter opera quadragesimarum, vt sequuntur de bitumine siue de calce viua, mastiche, & albumine ouorū diligenter contrita, cū exiguo bolo armeniaco illud facito.

Diligenter cura, vt petroleum tuum sit splendidum, purum & flauum, si non ita se habet, imperfectum est.

Item cura quod Rabusenum vestrum sit rubrum candidumque iuxta colorem Vermilii.

Fratribus meis charissimis in hac monastica li, & professione, & vita, Alexandro, Richardo, quibus imperium, vt hasce regulas (in nomine beatissimæ Trinitatis) de criptas obseruent, summaque diligentia & cura custodiant;

In primis iubeo, vt hoc diuinum opus nulli humanarum rerum auido aut nequissimo facinore contaminato manifestent, aut alteri cuilibet, præterquam Abbati, & Priori, qui in hoc domicilio imposterum successerit, & hoc nec antequam quidem claues ęrarii nostri sibi in custodiam cōmittantur, tumque iusiurandum ex eis capies de sacrosanctissimis Euangelistis, ne patefaciant hoc mysterium potenti cuiquam aut nobilissimo viro, neque quibusuis inferioribus fratribus huius domus.

Præterea impero, ne quis vestrum hoc opus exerceat in hac domo nostra nisi in penuriam aut ruinam aliquam labatur, quod quidem impossib le fieri vobis & mihi videtur, propterea quod tantum thesaurum (quod vos non latet) reliqui, propterea que mandatum vobis dō, quod vos, qui in supremo d gnitatis gradu in hac domo estis collocati, videlicet Abbas, Prior, grauissimique seniores, vt aliquis vestrum renouet hoc meum opus, exercitiumque scriptione

ptione quotiescunque numerus sexaginta annorum finiatur; Nam illud hoc meum opus conseruabit vt quam rectissime possit intelligi: Et quoniam ratio scribendi literas per caracteres varientur, rescriptio de integro est via tutissima conseruandi operis nostri, vt integrum & inuiolatum successoribus nostris relinquatur.

Item iubeo, vt hoc quod vobis reuelaui, quod est sanguis draconis rubri, ne cuiquam indicetis, quid id est, nec quantitatem, nec quando in opus nostrum immittatur, neque tempus, neque manifestabitis vlli hominum præterquam ipsis personis solis supra constitutis: Omnia hæc mea imperia mandataque supra vobis denuntiata iubes vos integra retinere, custodire & obseruare, in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti, quemadmodum vos vultis mihi respõdere in die iudicii coram tribunali sede Iesu Christi, vbi nos omnes stabimus supremum iudicium accepturi, & quicunque hoc meum mandatum non obseruauerit, eius nomen è libro vitæ abradatur.

Magnesia est scoria ferri, cum opus nigrum videatur, per coruum nigrum, aut vulturem intelligatur Lac virginis vel os Ceti; cum videbitur rubeum, ruber Leo significatur. Quando est cæruleum, cæruleus Leo significatur. Quando est omnium colorum, tum iris appellatur. Reliqua vero vocabula peregrina, & prorsus incognita omitto: nempe quorum ipsorum numerus est pene infinitus, illa igitur (sicco pede quod aiunt) præterco.

Propterea quod vana sunt & solummodo facta ad perturbandum vulgum & à simplice plebe hoc mysterium ad occultandum: igitur si quis viderit hos libros hisce vocabulis aut titulis refertos, nullam iis adhibeatis fidem nam ad obscurandam hanc scientiam solummodo excogitata, & inuenta sunt omnia.

Rabusena est materia quædam rubra & terra proueniens cum aqua, quæ à mineralibus dimanare solet, maxime perfici debet in mense Iulii in vitro in solaribus radiis posito per spatium 26. dierum.

FINIS.

1383-982 bound-with